

RINKOTYRA

MARKET RESEARCH

ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAI
AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS

3(45)
2009

RINKOTYRA
MARKET RESEARCH

ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAI
AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS

3(45)
2009

VILNIUS

LIETUVOS AGRARINĖS EKONOMIKOS INSTITUTAS
LITHUANIAN INSTITUTE OF AGRARIAN ECONOMICS

Rinkotyra : Žemės ūkio ir maisto produktai = Market research : Agricultural and food products.
– Nr. 3 (45). – Vilnius: LAEI, 2009. – 99 p.: iliustr., lent.

UDK: 339.13.017(051) + 338.439(051)

Leidinyje „Rinkotyra“ Nr. 3 (45) pateikiama pokyčių analizė grūdų, rapsų, bulvių, daržovių, vaisių, uogų, pieno, jautienos, kiaulienos, paukštienos ir kiaušinių rinkose 2009 metų I pusmetį. Nagrinėjamos žemės ūkio produkcijos gamybos, supirkimo apimtys, kainos, eksporto ir importo srutai. Lietuvos duomenys lyginami su kitų šalių duomenimis, pateikiamos prognozės. Anali-
zuojama šalies užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais dinamika.

Prieduose – informacija apie kai kurių grūdų produktų kainų grandines.

Redakcinė kolegija:

Editorial Board:

dr. Rasa Melnikienė (pirmininkė/*Chief Editor*),

dr. Vygantas Katkevičius, dr. Irena Kriščiukaitienė, doc. dr. Arvydas Kuodys,

dr. Ramutė Naujokienė, doc. dr. Aleksandras Savilionis, Virgilijus Skulskis

TURINYS

Grūdai. <i>V. Bradūnas</i>	5
Rapsai. <i>V. Bradūnas</i>	22
Bulvės. <i>I. Lukošitė</i>	26
Daržovės. <i>I. Lukošitė</i>	32
Vaisiai ir uogos. <i>L. Petrauskaitė</i>	43
Pienas. <i>D. Mikėlionytė</i>	49
Mėsa. <i>A. Gapšys, L. Petrauskaitė</i>	59
Kiaušiniai. <i>L. Petrauskaitė</i>	79
Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais 2009 metų I pusmetį. <i>T. Petuchova</i>	85
SANTRUMPOS	96
PRIEDAS. Kai kurių grūdų produktų kainų grandinės. <i>V. Bradūnas</i>	97

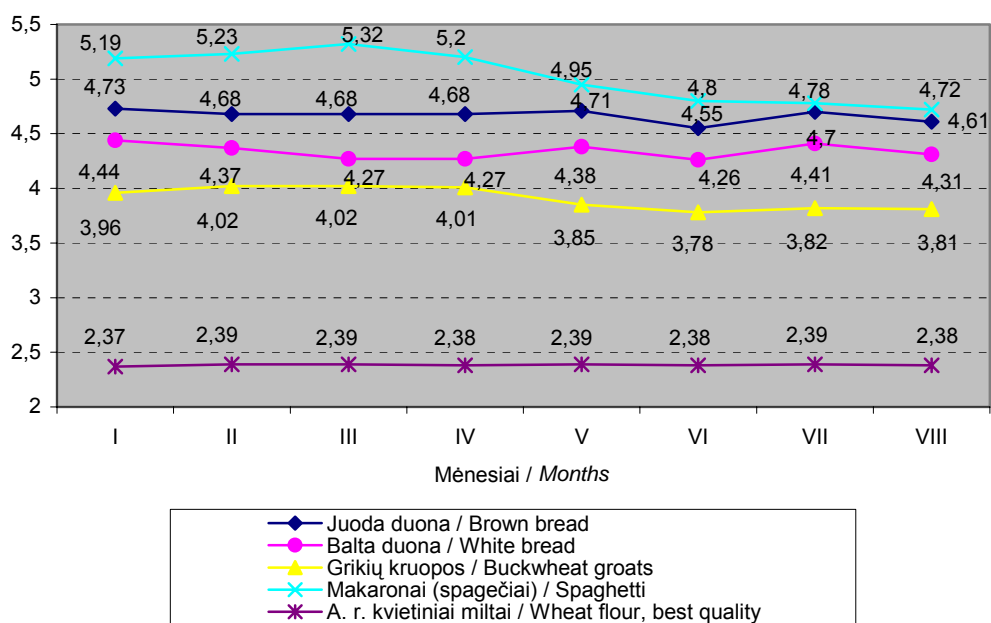
CONTENTS

Grains. <i>V. Bradūnas</i>	5
Rape. <i>V. Bradūnas</i>	22
Potatoes. <i>I. Lukošiuė</i>	26
Vegetables. <i>I. Lukošiuė</i>	32
Fruit and berries. <i>L. Petrauskaitė</i>	43
Milk. <i>D. Mikelionytė</i>	49
Meat. <i>A. Gapšys, L. Petrauskaitė</i>	59
Eggs. <i>L. Petrauskaitė</i>	79
Lithuania's foreign trade of agricultural and food products in the I st half-year of 2009. <i>T. Petuchova</i>	85
ABBREVIATIONS	96
ANNEX. Chains` of price of selected grain products. <i>V. Bradūnas</i>	97

GRŪDAI / GRAINS

Dr. Vidmantas BRADŪNAS,
 LAEI Produktų rinkotyros skyriaus
 vyresnysis mokslo darbuotojas, vidmantas@laei.lt

Pagrindinių grūdų produktų, išskyrus aukščiausios rūšies kvietinius miltus, mažmeninės pardavimo kainos Lietuvos prekybos centruose nuo šių metų gegužės mėnesio pradėjo mažėti (1 pav.). Nuo metų pradžios atpigo juoda duona – 2,5 proc., balta duona – 2,9 proc., grikių kruopos – 3,8 proc., makaronai (spagečiai) – 9,1 proc.

1 pav. Grūdų produktų kainos prekybos centruose 2009 metais, Lt/kg
 Figure 1. Prices of grain products in supermarkets in 2009, Lt/kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Vilniuje 2009 metų birželio mėnesį balta duona skrudinti buvo tik 3,1 proc., makaronai (spagečiai) – 6,3 proc. pigesni, o aukščiausios rūšies kvietiniai miltai kainavo tiek pat, kaip ir prieš metus (1 lentelė). Rygoje per minėtą laikotarpį spagečiai pabrango 9,6 proc., o aukščiausios rūšies kvietiniai miltai 0,4 proc. atpigo, bet jų kaina buvo 10,7 proc. didesnė nei Vilniuje, o balta duona skrudinti per tą patį laikotarpį atpigo tik 3,6 proc., tačiau vis tiek buvo 34,4 proc. pigesnė nei Vilniuje. Varšuvoje per tą patį laikotarpį atpigo balta duona skrudinti – 25,1 proc. ir aukščiausios rūšies kvietiniai miltai – 24,6 proc. ir buvo atitinkamai 3,7 proc. ir 34,4 proc. pigesni nei Vilniuje. Tenka pastebėti, kad grūdų produktai daugelyje valstybių sostinių, išskyrus Berlyną, Stokholmą ir Helsinkį,

žymiai pigesni nei Vilniuje, nors maistinių kviečių kainos labai panašios. Darytina prielaida, kad Lietuvoje aukščiausios rūšies kvietinių miltų mažmeninių kainų nemažėjimo priežastys slypi prekybos sektoriuje.

1 lentelė / Table 1

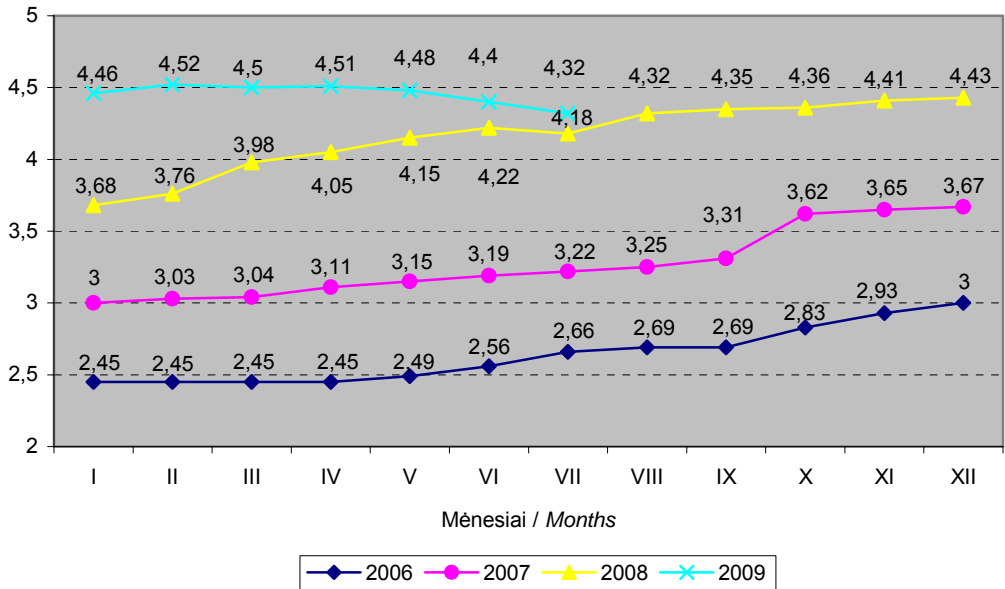
Grūdų produktų mažmeninės kainos kai kurių ES šalių sostinėse
2008 ir 2009 metų birželio mėnesį, Lt/kg
*Retail prices of grain products in the capital cities of selected EU countries
in June 2008 and 2009, Lt/kg*

Sostinės Capital cities	Balta duona skrudinti White bread for toast			Makaronai (spagečiai) Spaghetti			A. r. kvietiniai miltai Wheat flour, best quality		
	2008	2009	pokytis, change, %	2008	2009	pokytis, change, %	2008	2009	pokytis, change, %
Budapeštas	3,33	2,93	-12,0	14,30	12,96	-9,4	2,40	1,65	-31,2
Ryga	5,53	5,33	-3,6	7,26	7,96	9,6	2,49	2,48	-0,4
Praha	6,79	6,23	-8,2	8,02	4,72	-41,1	1,74	0,97	-44,3
Bratislava	8,39	7,09	-15,5	9,12	8,18	-10,3	1,64	1,24	-24,4
Varšuva	10,46	7,83	-25,1	5,74	5,60	-2,4	1,95	1,47	-24,6
Talinas	8,72	7,83	-10,2	7,52	8,00	6,4	2,35	2,38	1,3
Vilnius	8,39	8,13	-3,1	5,74	5,38	-6,3	2,24	2,24	0,0
Berlynas	13,35	12,45	-6,7	7,12	8,20	15,2	2,42	2,16	-10,7
Stokholmas	12,75	13,29	4,2	8,78	8,72	-0,7	2,31	1,61	-30,3
Helsinkis	14,25	14,12	-0,9	8,14	7,76	-4,7	2,38	2,40	0,8

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

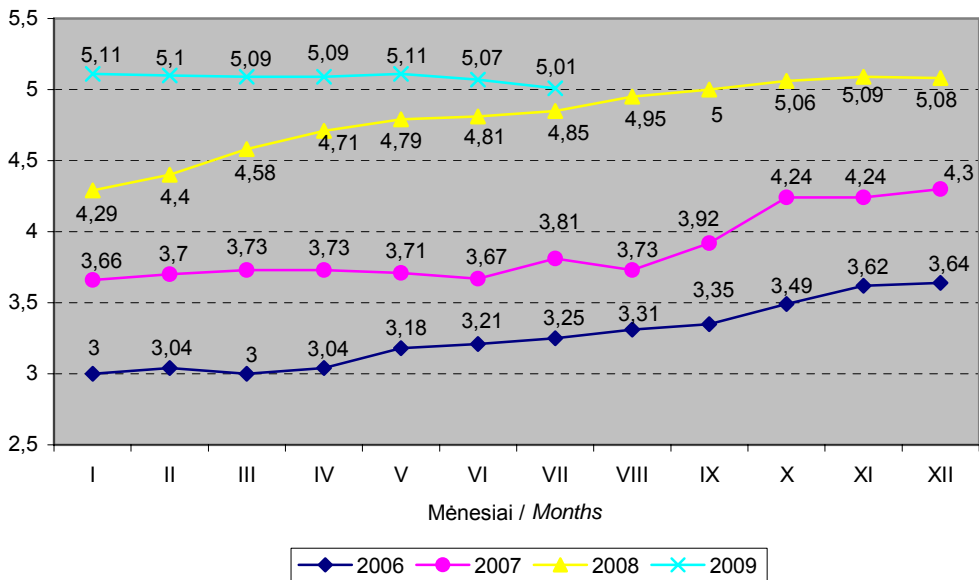
Nepaisant kainų mažėjimo, 2009 metų liepos mėnesio grūdų produktų vidutinės mažmeninės pardavimo kainos, palyginti su 2008-ųjų liepa, dar buvo didesnės: ruginės duonos – 3,3 proc., bato no iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų – 3,3 proc. 2 ir 3 paveiksluose pateikta šių gaminių kainų dinamika rodo, kad per septynis šių metų mėnesius batono kaina sumažėjo tik 2,0 proc., o ruginės duonos – 3,1 proc.

Pastaraisiais metais mažmeninėje prekyboje brango juoda ir balta duona bei ekstra rūšies kvie- tiniai miltai. Aukščiausios rūšies kvietinių miltų mažmeninė kaina buvo stabili, o makaronai, grikių ir manų kruopos per tą patį laikotarpį atpigo.

2 pav. Ruginės duonos mažmeninė kaina 2006–2009 metais, Lt/kg
 Figure 2. Retail price of rye bread in 2006–2009, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

3 pav. Batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų mažmeninė kaina 2006–2009 metais, Lt/kg
 Figure 3. Retail price of a loaf of white bread made from the best-quality wheat flour in 2006–2009, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2 lentelė / Table 2

Kai kurių grūdų produktų mažmeninės kainos Lietuvoje 2008 ir 2009 metų liepos mėnesį, Lt/kg
Retail prices of selected grain products in Lithuania in July 2008 and 2009, Lt/kg

Produktai / Products	2008-07-03	2009-07-02	Pokytis / Change, %
Ekstra rūšies kvietiniai miltai <i>Wheat flour, extra-fine quality</i>	2,86	2,91	1,8
Aukščiausios rūšies kvietiniai miltai <i>Wheat flour, best quality</i>	2,39	2,39	–
Juoda duona / <i>Brown bread</i>	4,47	4,70	5,2
Balta duona / <i>White bread</i>	4,32	4,41	2,1
Makaronai (spagečiai) / <i>Pasta (spaghetti)</i>	5,22	4,78	-8,4
Grikių kruopos / <i>Buckwheat groats</i>	4,02	3,82	-5,0
Manų kruopos / <i>Semolina</i>	2,86	2,59	-9,4

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Nežymiai mažėjančios grūdų produktų kainos ir nuolat silpnėjanti gyventojų perkamoji galia mažina kai kurių pagrindinių grūdų produktų pardavimus šalies vidaus rinkoje. 2009 metų I pusmetį, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, parduota mažiau: aukščiausios rūšies kvietinių miltų – 15,8 proc., I rūšies kvietinių miltų – 10,6 proc., javų kruopų – 9,9 proc., baltos duonos – 8,8 proc., kvietinių ir ruginių sijotų miltų – 7,0 proc., juodos duonos – 4,9 proc.,

Grūdų produktų vidutinės didmeninės pardavimo kainos, pradėjusios mažėti 2008 metų rugpjūčio mėnesį, mažėjo ir šiais metais. Per I pusmetį ruginių sijotų miltų didmeninė pardavimo kaina sumažėjo 15,3 proc., aukščiausios rūšies kvietinių miltų – 13,3 proc. 2009 metų liepos mėnesį, palyginti su 2008-ųjų liepa, labiausiai nukrito ruginių sijotų miltų ir kviečių bei manų kruopų didmeninės kainos (3 lentelė).

3 lentelė / Table 3

Miltų ir kruopų didmeninės kainos 2008 ir 2009 metų liepos mėnesį, Lt/t
Wholesale prices of flour and groats in July 2008 and 2009, Lt/t

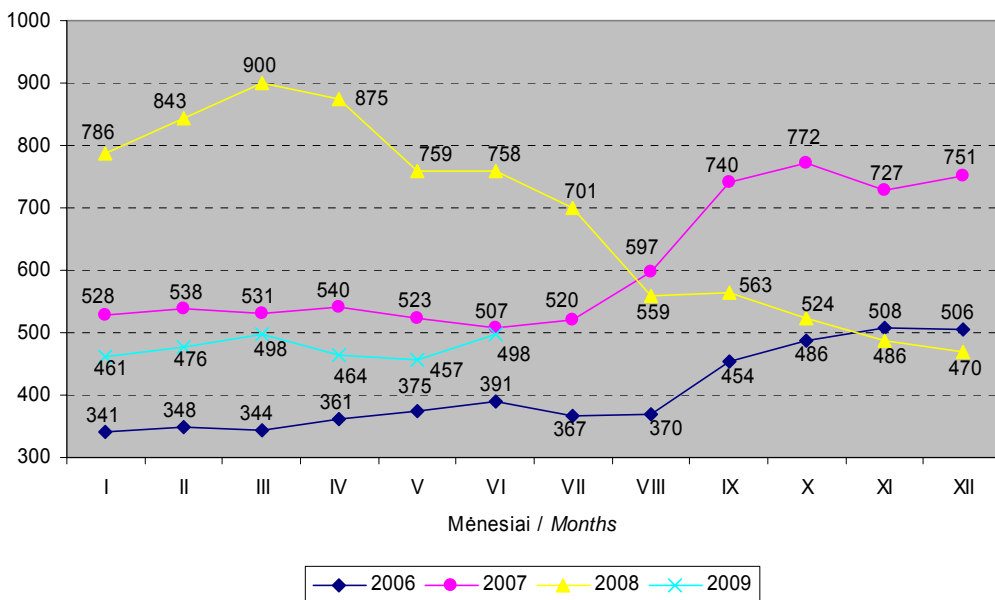
Produktai / Products	2008	2009	Pokytis / Change, %
Aukščiausios rūšies kvietiniai miltai <i>Wheat flour, best quality</i>	1262	978	-22,5
Ruginiai sijoti miltai / <i>Rye flour, sifted</i>	1087	647	-40,5
Ruginiai pasijoti miltai / <i>Rye flour, half-sifted</i>	946	694	-26,6
Perlinės kruopos / <i>Pearl-barley</i>	1414	1011	-28,5
Kviečių kruopos / <i>Wheat groats</i>	1174	687	-41,5
Manų kruopos / <i>Semolina</i>	1375	804	-41,5

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Per septynis mėnesius ruginių sijotų miltų didmeninė kaina sumažėjo 19,3 proc., aukščiausios rūšies kvietinių miltų – 10,5 proc., ruginių pasijotų miltų – 7,0 proc., tačiau ruginės duonos didmeninė kaina nukrito tik 0,6 proc., batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų – 5,6 proc., o 2009 metų birželį, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu mėnesiu, batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų didmeninė kaina sumažėjo 6,0 proc., tačiau ruginės duonos buvo 5,9 proc. didesnė. Javų kruopų didmeninės kainos per šių metų septynis mėnesius sumažėjo: manų – 17,0 proc., kviečių – 14,7 proc., grikių – 14,0 proc., miežių – 13,2 proc.

Mažmeninių kainų struktūros (priedas) analizė rodo, kad ruginės duonos ir batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų 2009 metų birželio mėnesio didelė mažmeninės kainos dalis teko duonos gaminių kepėjams: ruginės duonos – 46,0 proc., batono – 47,0 proc. Nemažą dalį sudarė ir prekybos antkainis: atitinkamai 21,9 proc. ir 21,3 proc. Todėl galima teigti, kad ir duonos gaminių kepėjų, ir prekybos įmonių įtaka minėtų produktų mažmeninėms kainoms yra gana didelė. Aukščiausios rūšies kvietinių miltų 2009 metų birželio mėnesio didelė mažmeninės kainos dalis teko prekybininkams – 40,7 proc. ir malimo įmonėms – 22,5 proc.

Mažėjančios grūdų kainos pasaulio ir Europos Sąjungos (ES) šalių rinkose lėmė ir sumažėjusį grūdų kainų lygį Lietuvos rinkoje. 2009 metų I pusmetį grūdų vidutinės supirkimo kainos dar labiau sumažėjo: palyginti su 2007-ųjų I pusmečiu – 16,1 proc., su 2008-ųjų – net 47,5 proc. (4 lentelė). Maistinių kviečių vidutinė supirkimo kaina 2009 metų birželio mėnesį buvo 34,3 proc., pašarinių kviečių – 37,2 proc., maistinių rugių – 34,4 proc., pašarinių miežių – 46,2 proc. mažesnė nei 2008-ųjų birželį (4–7 pav.).

4 pav. Maistinių kviečių supirkimo kaina 2006–2009 metais, Lt/t
 Figure 4. Food wheat purchase price in 2006–2009, Lt/t

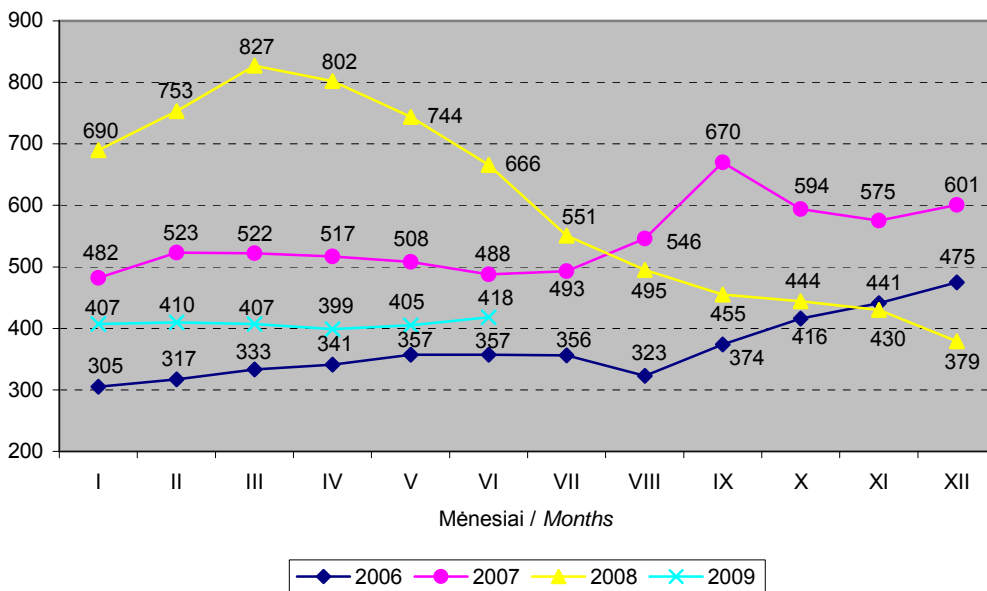
Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys, ŽŪMPRIS.

Vidutinė grūdų supirkimo kaina 2007–2009 metų I pusmetį, Lt/t
Average grain purchase price in the 1st half-year of 2007–2009, Lt/t

Grūdai / Grains	2007	2008	2009*	Pokytis, Change, %
Iš viso javų grūdai <i>Total cereal grains</i>	504	805	423	-47,5
iš to kiekio: / of which:				
kviečiai / wheat	510	834	451	-45,9
I klasės maistiniai <i>food wheat, class I</i>	520	847	495	-41,6
II klasės maistiniai <i>food wheat, class II</i>	512	857	463	-46,0
pašariniai <i>feed wheat</i>	507	761	422	-44,5
rugiai / rye	475	653	317	-51,5
I klasės maistiniai <i>food rye, class I</i>	501	658	318	-51,7
miežiai / barley	495	762	375	-50,8
maistiniai / food barley	509	719	300	-58,3
salykliniai / malt barley	537	881	513	-41,8
pašariniai / feed barley	493	685	363	-47,0
avižos / oats	493	579	278	-52,0
grikliai / buckwheat	944	908	513	-43,5
kvietrugiai / triticale	490	633	348	-45,0
kukurūzai / maize	541	787	410	-47,9
Ankštinių augalų grūdai <i>Died pulses grain</i>	533	762	481	-46,9

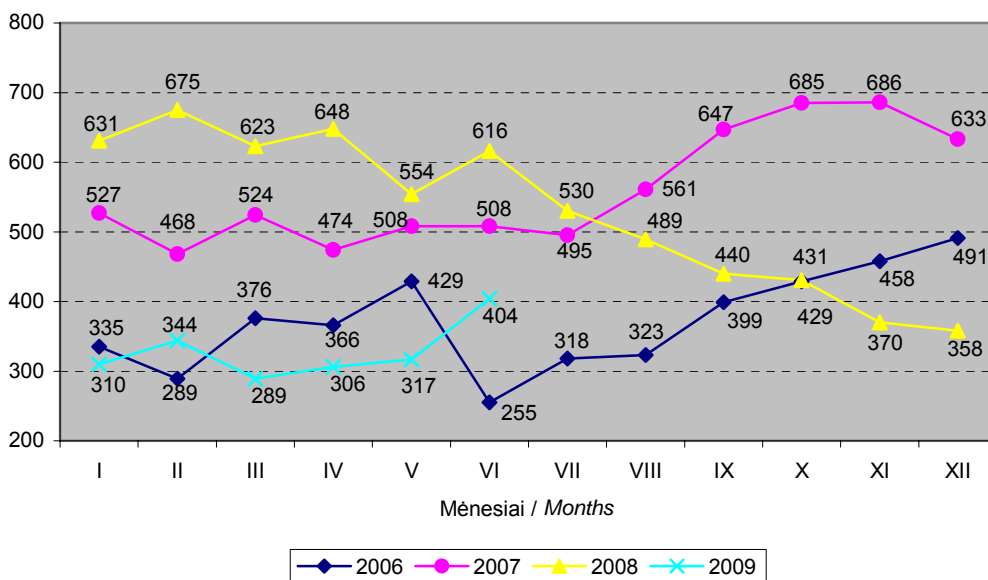
* ŽŪMPRIS.

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

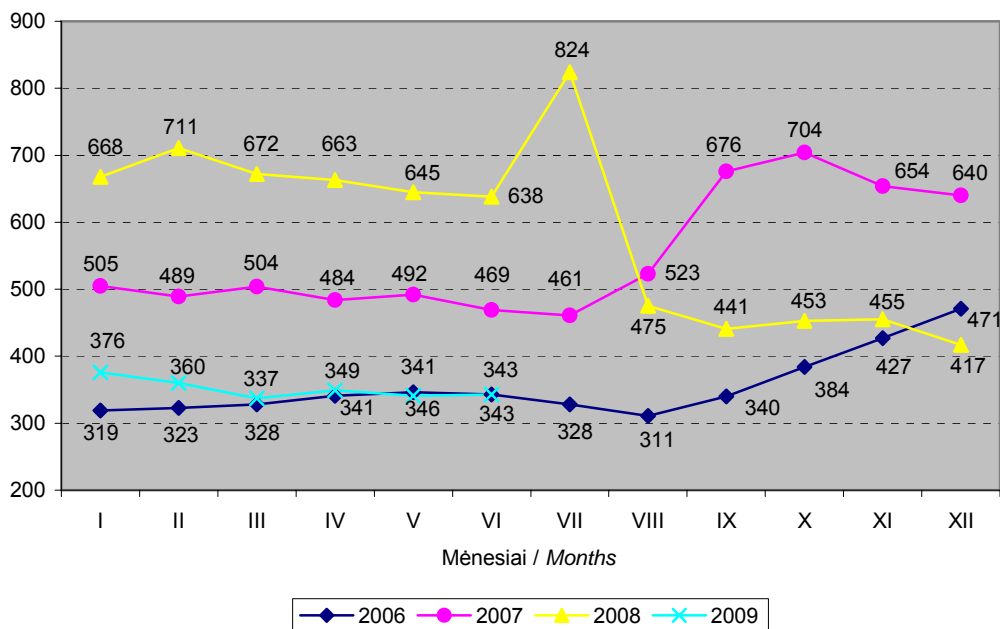
5 pav. Pašarinių kviečių supirkimo kaina 2006–2009 metais, Lt/t
 Figure 5. Feed wheat purchase price in 2006–2009, Lt/t

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

6 pav. Maistinių rugių supirkimo kaina 2006–2009 metais, Lt/t
 Figure 6. Food rye purchase price in 2006–2009, Lt/t

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

7 pav. Pašarinių miežių supirkimo kaina 2006–2009 metais, Lt/t
 Figure 7. Feed barley purchase price in 2006–2009, Lt/t

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

ŽŪMPRIS duomenimis, kai kuriose ES valstybėse 2009 metų 25-osios ir 30-osios savaičių grūdų supirkimo kainos, palyginti su 2008-ųjų tomis pačiomis savaitėmis, sumažėjo labai panašiai (5 lentelė). 2009 metų liepos pabaigoje už maistinius kviečius Jungtinėje Karalystėje ir Lenkijoje buvo mokama 2,7–27,9 proc. brangiau, o kitose valstybėse – 2,9–18,0 proc. pigiau nei Lietuvoje. Už pašarinius kviečius daugiau nei Lietuvoje mokėta Lenkijoje, Jungtinėje Karalystėje, Latvijoje ir Slovakijoje, o kitur pigiau. Maistiniai rugiai pigesni nei Lietuvoje buvo tik Lenkijoje – 11,1 proc., o pašariniai miežiai – tik Estijoje – 2,9 proc.

Grūdų supirkimas Lietuvoje. Per 2009 metų I pusmetį Lietuvoje supirkta 706,97 tūkst. t javų grūdų, arba 306,43 tūkst. t (76,5 proc.) daugiau nei praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu (6 lentelė). 2007–2008 metais javų derlius buvo geras ir žemdirbiai galėjo pasiūlyti rinkai daug daugiau grūdų. Išaugusi jų pasiūla sudarė realias prielaidas didinti supirkimą. Daugiausia per minėtą laikotarpį išaugo kvietrugių, rugių, pašarinių kviečių ir pašarinių miežių supirkimas, o mažiau supirkta tik I klasės maistinių kviečių, salyklinių miežių ir grikių. Javų grūdų supirkimo apimčių padidėjimui beveik jokios įtakos nepadarė net 47,5 proc. sumažėjusios jų vidutinės supirkimo kainos.

Vidutinės grūdų kainos kai kuriose ES valstybėse
2008 ir 2009 metų 25-ąją ir 30-ąją savaitėmis, Lt/t
*Average prices of grains in selected EU countries
in the 25th and 30th weeks of 2008 and 2009, Lt/t*

Valstybės / Country	2008		2009		Pokytis / Change, %	
	25 sav. week (06-16–22)	30 sav. week (07-21–27)	25 sav. week (06-15–21)	30 sav. week (07-20–26)	25 sav. week	30 sav. week
Maistiniai kviečiai / Food wheat						
J. Karalystė / UK	735	673	601	601	-18,2	-20,7
Lenkija / Poland	830	814	433	445	-47,8	-45,3
Lietuva / Lithuania	844	855	449	433	-46,8	-49,4
Latvija / Latvia	739	713	437	432	-40,9	-39,4
Slovakija / Slovakia	850	683	444	421	-47,8	-38,4
Vengrija / Hungary	657	594	455	376	-30,7	-36,7
Estija / Estonia	706	653	504	367	-28,6	-43,8
Pašariniai kviečiai / Feed wheat						
Lenkija / Poland	790	709	410	405	-48,1	-42,9
J. Karalystė / UK	637	583	398	398	-37,5	-31,7
Latvija / Latvia	568	614	361	363	-36,4	-40,9
Slovakija / Slovakia	460	481	361	361	-21,5	-24,9
Lietuva / Lithuania	657	684	362	351	-44,9	-48,7
Estija / Estonia	679	552	364	325	-46,4	-41,1
Vengrija / Hungary	450	476	397	322	-11,8	-32,4
Maistiniai rugiai / Food rye						
Slovakija / Slovakia	894	894	413	413	-53,8	-53,8
Estija / Estonia	662	662	364	309	-45,0	-53,3
Lietuva / Lithuania	624	521	293	290	-53,0	-44,3
Lenkija / Poland	749	677	284	261	-62,1	-61,4
Pašariniai miežiai / Feed barley						
J. Karalystė / UK	581	501	366	366	-37,0	-26,9
Latvija / Latvia	541	472	354	364	-34,6	-22,9
Lenkija / Poland	733	624	334	292	-54,4	-53,2
Lietuva / Lithuania	629	495	327	288	-48,0	-41,8
Estija / Estonia	576	403	364	280	-36,8	-30,5

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Grūdų supirkimas 2008 ir 2009 metų I pusmetį
Purchase of grains in the 1st half-year of 2008 and 2009

Javai / Cereals	Supirkta, tūkst. t Amounts purchased, thou. t			Vidutinė kaina, Lt/t Average purchase price, Lt/t		
	2008	2009*	pokytis, change, %	2008	2009*	pokytis, change, %
Javų grūdai Cereal grains	400,54	706,97	76,5	805	423	-47,5
kviečiai / wheat	278,83	492,65	76,7	834	451	-45,9
I klasės maistiniai food wheat, class I	66,86	64,62	-3,3	847	495	-41,6
II klasės maistiniai food wheat, class II	142,0	263,45	85,5	857	463	-46,0
pašariniai / feed wheat	69,97	164,58	135,2	761	422	-44,5
rugiai / rye	11,72	32,74	2,8 k.	653	317	-51,5
I klasės maistiniai food rye, class I	1,86	23,16	12,5 k.	658	318	-51,7
miežiai / barley	97,29	132,73	36,4	762	375	-50,8
maistiniai / food barley	7,37	10,01	35,8	719	300	-58,3
salykliniai / malt barley	23,83	14,45	-39,4	881	513	-41,8
pašariniai / feed barley	66,09	108,27	63,8	685	363	-47,0
avižos / oat	3,45	3,51	1,7	579	278	-52,0
grikiiai / buckwheat	0,81	0,35	-56,8	908	513	-43,5
kvietrugiai / triticale	7,35	43,88	6,0 k.	633	348	-45,0
kukurūzai / maize	1,09	1,11	1,8	787	410	-47,9

* ŽŪMPRIS.

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2009 metų sausio–birželio mėnesiais, kaip ir kelerius pastaruosius metus, didžiausią supirktų javų grūdų dalį sudarė kviečiai – 69,7 proc. ir miežiai – 18,8 proc., kvietrugiai – tik 6,2 proc., rugiai – 4,6 proc.

Vidutinės grūdų supirkimo kainos 2009 metų I pusmetį, palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, nukrito beveik perpus. Daugiausia per minėtą laikotarpį pigo maistiniai miežiai, avižos ir maistiniai rugiai. Pastebima, kad kiekvienais metais derliaus nuėmimo metu grūdų supirkimo kainos būna mažesnės nei buvusio derliaus (7 lentelė).

Grūdų supirkimo kainos Lietuvoje 2007–2009 metų birželio–liepos mėnesiais, Lt/t
Grain purchase prices in Lithuania in June–July 2007–2009, Lt/t

Grūdai <i>Grains</i>	25 sav. / week (06-15–21)			30 sav. / week (07-20–26)			31 sav. / week (07-27–08-02)		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Maistiniai kviečiai <i>Food wheat</i>	501	844	449	517	855	433	539	574	406
Maistiniai rugiai <i>Food rye</i>	522	624	293	464	521	290	486	521	246
Pašariniai kviečiai <i>Feed wheat</i>	465	657	362	464	684	351	500	511	342
Pašariniai miežiai <i>Feed barley</i>	465	629	327	430	495	288	469	553	293

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Nors maistiniai kviečiai per šių metų šešis mėnesius pabrango 8,0 proc., jų supirkimo kaina birželio mėnesį, palyginti su 2008-ųjų birželiu, buvo mažesnė net 34,3 proc. Pašariniai kviečiai per minėtą laikotarpį pabrango 2,7 proc., tačiau šių metų birželio mėnesį buvo perkami 37,2 proc. pigiau nei prieš metus. Maistinių rugių supirkimo kaina nuo šių metų pradžios padidėjo net 30,3 proc., tačiau, palyginti su 2008 metų birželiu, buvo perkami 34,4 proc. pigiau. 2009 metų birželį vidutinė pašarinių miežių supirkimo kaina, palyginti su 2008-ųjų birželiu, nukrito 46,8 proc., o nuo metų pradžios – 8,8 proc.

Grūdų ir jų produktų užsienio prekyba. 2009 metų I pusmetį, palyginti su 2008 metų tuo pačiu laikotarpiu, javų grūdų eksportas padidėjo 33,9 proc., o importas sumažėjo 76,9 proc. (8 lentelė). Malybos produktų eksportas per tą patį laikotarpį sumažėjo 5,4 proc., o importas išaugo 16,8 proc.

Daugiausia lietuviškų kviečių šių metų I pusmetį nupirko Latvija – 13,1 proc., Marokas – 12,2 proc., Turkija – 11,4 proc., Egiptas – 9,9 proc., Libija – 9,6 proc., Ispanija – 9,5 proc. Rugių eksportuota į Suomiją – 60,2 proc., Nyderlandus – 20,2 proc., Ispaniją – 11,9 proc., o miežių – į Portugaliją – 25,1 proc., Vokietiją – 24,2 proc., Ispaniją – 15,1 proc., Daniją – 12,3 proc. Kvietinių miltų Lietuva pardavė Latvijai – 55,6 proc., Rusijai – 28,0 proc., Estijai – 10,6 proc., o ruginių – Latvijai – 48,3 proc., Izraeliui – 31,0 proc., Jungtinei Karalystei – 20,7 proc. Javų kruopų parduota Latvijai – 51,7 proc., Estijai – 39,4 proc.

Grūdų ir jų produktų užsienio prekyba 2008 ir 2009 metų sausio–birželio mėnesiais, tūkst. t
Foreign trade in grains and grain products in January–June 2008 and 2009, thou. t

Produktai / Products	Eksportas / Export			Importas / Import		
	2008	2009	pokytis, change, %	2008	2009	pokytis, change, %
Javų grūdai <i>Cereal grains</i>	527,9	706,9	33,9	208,5	48,2	-76,9
iš jų: / of which:						
kviečiai / wheat	391,2	549,2	40,4	70,5	24,0	-66,0
rugiai / rye	33,7	42,0	24,6	1,7	0,03	-99,9
miežiai / barley	57,4	47,1	-19,9	12,6	4,1	-67,5
kukurūzai / maize	23,6	1,7	-92,8	113,2	14,0	-87,6
Malybos produkcija: <i>Milling products:</i>	71,9	68,0	-5,4	19,7	23,0	16,8
iš jos: / of which:						
kvietiniai miltai <i>wheat flour</i>	3,1	4,1	32,3	2,3	5,7	2,5 k.
ruginiai miltai <i>rye flour</i>	0,85	0,29	-63,9	9,1	7,7	-15,4
javų kruopos <i>cereal groats</i>	1,4	2,0	42,9	0,8	0,95	18,8

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

Daugiausia kviečių importuota iš Latvijos – 65,8 proc., Lenkijos – 29,6 proc., Estijos – 4,5 proc., rugiai – visi iš Lenkijos, miežių – iš Vokietijos – 70,7 proc., Rusijos – 19,8 proc., Latvijos – 9,8 proc.

Lietuva iš Lenkijos nupirko 58,7 proc. kvietinių ir 3,9 proc. ruginių miltų, o iš Latvijos – atitinkamai 29,1 proc. ir 96,0 proc. Javų kruopų importuota iš Lenkijos – 74,4 proc., Vengrijos – 15,8 proc.

Eksportuotų grūdų kainos 2009 metų I pusmetį, palyginti su 2008 metų tuo pačiu laikotarpiu, buvo 39,7 proc. mažesnės (9 lentelė). Panašiai mažėjo ir eksportuotų grūdų produktų kainos. Brangiausiai eksportuoti kviečiai ir kvietiniai miltai. Importuotų kviečių, rugių ir miežių kainos per mėnesį laikotarpį sumažėjo atitinkamai 40,0, 56,3 ir 31,4 proc. Iš įvežtų grūdų produktų brangiausiai teko mokėti už javų kruopas.

Eksportuotų ir importuotų javų grūdų bei jų produktų vidutinės kainos
2008 ir 2009 metų sausio–birželio mėnesiais, Lt/t
*Average prices of exported and imported cereal grains and grain products
in January–June 2008 and 2009, Lt/t*

Produktai / Products	Eksportas / Export price			Importas / Import price		
	2008	2009	pokytis, change, %	2008	2009	pokytis, change, %
Javų grūdai Cereal grains	891	537	-39,7	798	799	1,4
iš jų: / of which:						
kviečiai / wheat	922	560	-39,3	758	455	-40,0
rugiai / rye	750	393	47,6	700	306	-53,3
miežiai / barley	767	428	-44,2	1136	779	-31,4
Kvietiniai miltai Wheat flour	1143	935	-18,2	1246	757	-39,2
Ruginiai miltai Rye flour	1084	856	-21,0	1070	757	-29,3
Javų kruopos Cereal groats	1447	1117	-22,8	1207	806	-33,2

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

Perdirbimas. Per 2009 metų sausio–birželio mėnesius šalies grūdų perdirbimo įmonės perdirbo 430,2 tūkst. t grūdų, iš jų: 115,9 tūkst. t maistinių kviečių, 97,3 tūkst. t miežių, 50,3 tūkst. t kvietrugių, 19,3 tūkst. t rugių, 5,5 tūkst. t avižų, 3,3 tūkst. t grikių. Palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, grūdų perdirbta 34,8 tūkst. t, arba 7,5 proc. mažiau. Padidėjo tik kvietrugių – 2,1 karto, pašarinių kviečių – 18,9 proc. ir avižų – 10,5 proc. perdirbimas, o visų kitų rūšių sumažėjo.

Šalies grūdų perdirbimo įmonės 2009 metų I pusmetį, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, miltų gamybą sumažino 9,4 proc., pyragų ir konditerijos gaminių – 10,5 proc., šviežios duonos – 5,6 proc., javų kruopų – 4,2 proc. (10 lentelė).

Minėtų grūdų produktų gamybos sumažėjimui didžiausios įtakos turėjo sumažėjusi prekyba jais (11 lentelė). Per 2009 metų sausio–birželio mėnesius, palyginti su 2008-ųjų analogišku laikotarpiu, daugiausia sumažėjo kviečių (41,5 proc.), miežių kruopų (23,4 proc.) ir II rūšies kvietinių miltų (23,3 proc.) pardavimas.

Grūdų produktų didmeninės pardavimo kainos per tą patį laikotarpį mažėjo beveik adekvačiai mažėjantiems jų pardavimams. Labiausiai sumažėjo ruginių sijotų, II rūšies kvietinių miltų, kviečių, manų ir miežių kruopų didmeninės pardavimo kainos.

Grūdų produktų gamyba 2008 ir 2009 metų sausio–birželio mėnesiais, tūkst. t
Production of grain products in January–June 2008 and 2009, thou. t

Produktų grupė <i>Product group</i>	2008	2009	Pokytis, <i>Change, %</i>
Miltai / <i>Flour</i>	136,37	123,48	-9,4
Javų kruopos / <i>Cereal groats</i>	11,82	11,32	-4,2
Šviežia duona: / <i>Fresh bread:</i>	70,90	66,90	-5,6
ruginė / <i>rye bread</i>	30,45	29,85	-2,0
kita (balta ir batonai) <i>other bread</i>	40,45	37,05	-8,4
Pyragai ir konditerijos gaminiai <i>Pastry and confectionery</i>	13,33	11,93	-10,5

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Grūdų produktų pardavimas 2008 ir 2009 metų sausio–birželio mėnesiais
Sales of grain products in January–June 2008 and 2009

Grūdų produktai <i>Grain products</i>	Parduota, tūkst. t <i>Amounts sold, thou. t</i>			Vidutinė pardavimo kaina, Lt/t <i>Average sale price, Lt/t</i>		
	2008	2009	pokytis, <i>change,</i> %	2008	2009	pokytis, <i>change,</i> %
Kvietiniai miltai / <i>Wheat flour</i>						
aukščiausiosios rūšies <i>best quality</i>	45,95	38,70	-15,8	1228	1032	-16,0
I rūšies <i>first quality</i>	17,31	15,47	-10,6	1147	871	-24,1
II rūšies <i>second quality</i>	2,87	2,20	-23,3	1058	742	-29,9
Ruginiai miltai / <i>Rye flour</i>						
sijoti / <i>sift flour</i>	5,57	5,18	-7,0	1132	727	-35,8
pasijoti <i>half-sifted flour</i>	3,47	3,65	5,2	989	715	-27,7
Kruopos / <i>Groats</i>						
kviečių / <i>wheat</i>	0,94	0,55	-41,5	1150	775	-32,6
manų / <i>semolina</i>	1,62	1,99	22,8	1364	922	-32,4
miežių / <i>barley</i>	2,01	1,54	-23,4	1147	753	-34,4
perlinės <i>pearl-barley</i>	1,30	1,20	-7,7	1156	871	-24,7
grikių / <i>buckwheat</i>	2,88	2,69	-6,6	2219	1899	-14,4

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Grūdų derliaus prognozės. Tikimasi, kad gana palankios hidrometeorologinės sąlygos leis Lietuvos žemdirbiams sėkmingai pabaigti nuimti derlių ir pasėti žiemkenčius. Prognozuojama, kad bendras grūdų derlius Lietuvoje šiais metais bus 10,6 proc. didesnis nei 2008-aisiais (12 lentelė).

12 lentelė / Table 12

*Žemės ūkio augalų pasėlių plotas, derlingumas ir derlius Lietuvoje 2008 ir 2009 metais
Area, yield and harvest of agricultural crops in Lithuania in 2008 and 2009*

Augalai Crops	Plotas, tūkst. ha Area, thou. ha			Derlingumas, t/ha Yield, tha			Derlius, tūkst. t Harvest, thou. t		
	2008	2009	pokytis, change, %	2008	2009*	pokytis, change, %	2008	2009*	pokytis, change, %
Grūdiniai Grain	1058,7	1152,9	8,9	3,29	3,34	1,5	3484,2	3855,1	10,6
Javai Cereals	1022,0	1106,4	8,3	3,35	3,40	1,5	3421,9	3764,8	10,0
žieminiai winter cereals	464,4	626,8	35,0	4,14	3,77	-8,9	1921,3	2362,9	23,0
kviečiai / wheat	290,0	397,2	37,0	4,76	4,20	-11,8	1381,1	1668,2	20,8
rugiai / rye	74,3	82,2	10,6	2,76	2,60	-5,8	204,9	213,7	4,3
miežiai / barley	12,4	23,1	86,3	3,94	3,60	-8,6	48,9	83,2	70,1
kvietrugiai triticale	87,7	124,3	41,7	3,27	3,20	-2,1	286,4	397,8	38,9
vasariniai spring cereal	557,6	479,6	-14,0	2,69	2,92	8,6	1500,6	1401,9	-6,6
kviečiai / wheat	113,5	102,8	-9,4	3,01	3,20	6,3	341,4	329,0	-3,6
miežiai / barley	320,1	254,3	-20,6	2,88	3,10	7,6	921,5	788,3	-14,5
kvietrugiai triticale	10,5	11,5	9,5	2,34	2,50	6,8	24,6	28,8	17,1
avižos / oats	75,3	63,8	-15,3	2,05	2,50	22,0	154,4	159,5	3,3
varpinių augalų mišiniai / mixed cereal	2,8	17,7	6,3 k.	2,05	2,50	22,0	5,6	44,3	7,9 k.
grikkiai / buckwheat	27,5	21,8	-20,7	0,76	1,00	31,6	20,9	21,8	4,3
kukurūzai grūdams maize for grain	7,6	7,5	-1,3	4,21	4,00	-5,0	32,0	30,0	-6,2
kiti javai other cereal	0,3	0,2	-33,3	0,76	1,00	31,6	0,2	0,2	0,0
Ankštiniai Leguminous	36,7	46,5	26,7	1,70	1,94	14,1	62,3	90,3	44,9
žirniai / peas	15,3	25,2	64,7	1,90	2,40	26,3	29,1	60,5	2,1 k.
pupos / beans	2,6	2,2	-25,4	1,65	1,40	-15,2	4,3	3,1	-28,9
Sėmeniniai linai Seed flax	0,2	0,2	0,0	1,00	1,20	20,0	0,2	0,24	20,0

* Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto prognozė.

Lietuvoje 2009 metais grūdinių augalų pasėliai užėmė 1152,9 tūkst. ha plotą, arba 8,9 proc. daugiau nei 2008 metais. Javais apsėta 1106,4 tūkst. ha, arba 84,4 tūkst. ha (8,3 proc.) daugiau nei praėjusiais metais. Palyginti su 2008 metais, 2009-aisiais žemdirbiai augino 96,5 tūkst. ha (23,9 proc.) daugiau kviečių, 7,9 tūkst. ha (10,6 proc.) rugių, 37,6 tūkst. ha (38,3 proc.) kvietrugių, bet 55,1 tūkst. ha (16,6 proc.) mažiau miežių. Palyginti su 2008-aisiais, 2009 metais žiemkenčių plotas padidėjo 162,4 tūkst. ha, arba 35,0 proc., o vasarinių javų pasėliai sumažėjo 78,0 tūkst. ha, arba 14,0 proc. Grūdinių augalų derliaus didėjimą, palyginti su 2008 metais, lėmė išaugę jų pasėliai ir prognozuojamas 1,5 proc. didesnis derlingumas.

13 lentelė / Table 13

Ateities sandorių maistinių kviečių ir miežių kainos tarptautinėse biržose 2009 metais, Lt/t
Future transaction prices of food wheat and barley at the international exchanges in 2009, Lt/t

Birža <i>Exchange</i>	Pristatymo mėnuo <i>Month of delivery</i>	2 sav. / week (01-05–11)	10 sav. week (03-02–08)	15 sav. week (04-06–12)	25 sav. week (06-15–21)	30 sav. week (07-20–26)
Maistiniai kviečiai / Food wheat						
LIFFE	2009-05	439	435	413	-	-
	2009-07	448	448	422	-	-
	2009-11	472	481	451	476	424
	2010-01	479	491	460	484	432
	2010-03	488	499	470	493	441
	2010-05	-	-	-	503	451
	2010-07	-	-	-	511	459
MATIF	2009-05	518	475	470	-	-
	2009-08	532	479	477	483	-
	2009-11	556	505	492	502	477
	2010-01	562	509	496	506	483
	2010-03	562	514	502	510	490
	2010-05	-	-	-	517	496
	2010-08	-	-	-	532	513
Miežiai / Barley						
WCE	2009-05	331	299	293	-	-
	2009-07	341	314	307	-	-
	2009-12	341	314	339	400	332
	2010-03	341	314	339	450	389
	2010-05	-	-	-	454	393

LIFFE – London International Financial Future Exchange (J. Karalystė);

MATIF – The International French Futures and Options Exchange (Prancūzija);

WCE – Winnipeg Commodity Exchange (Kanada).

Šaltinis: Tarptautinės biržos.

Ankštinių augalų pasėlių plotas padidėjo 26,7 proc., numatomas 14,1 proc. didesnis derlingumas.

Prancūzijos rinkos analitikų agentūra „Strategie Grains“ prognozuoja, kad ES-27 šalyse grūdų derlius 2009 metais gali siekti 283,3 mln. t, arba 9,0 proc. mažiau nei 2008-aisiais. Tokį grūdų derliaus sumažėjimą analitikai sieja su pablogėjusiomis meteorologinėmis sąlygomis Vengrijoje, Rumunijoje, Jungtinėje Karalystėje ir Ispanijoje.

Tarptautinė grūdų taryba prognozuoja, kad 2009 metų grūdų derlius pasaulyje turėtų sudaryti 1721,0 mln. t. Numatomas grūdų sunaudojimas – 1736,0 mln. t (dėl padidėjusio grūdų poreikio maistui ir pramonei), grūdų prekyba pasaulyje – 221,0 mln. t, t. y. 11,0 mln. t mažesnė nei 2008 metais. Pasaulinės 2009 metų grūdų atsargos dėl numatomo didesnio grūdų sunaudojimo išlieka mažos – 328,0 mln. t.

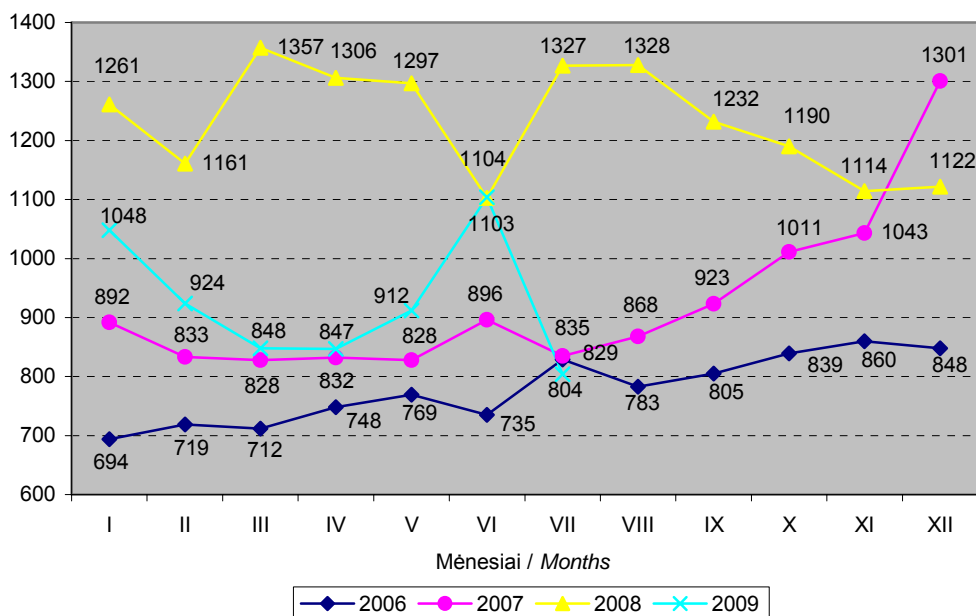
Ateities sandoriai tarptautinėse biržose rodo (13 lentelė), kad grūdų kainos nuo 2009 metų sausio pradžios iki birželio pradžios labai mažai keitėsi: birželio pabaigoje jos buvo apie 5–7 proc. didesnės, o liepos pabaigoje vėl sumažėjo, todėl žymesnio grūdų kainų padidėjimo 2010 metų I pusmetį nelaukiama.

RAPSAI / RAPE

Dr. Vidmantas BRADŪNAS,
LAEI Produktų rinkotyros skyriaus
vyresnysis mokslo darbuotojas, vidmantas@laei.lt

Rapsų supirkimas. Per 2009 metų sausio–birželio mėnesius Lietuvoje iš rapsų augintojų supirka 6,02 tūkst. t rapsų, arba 3,89 tūkst. t (2,8 karto) daugiau nei per tą patį praėjusių metų laikotarpį. Iš kitų šalies ūkio subjektų rapsų perdirbimo įmonės per minėtą laikotarpį supirko 28,19 tūkst. t rapsų, arba 25,37 tūkst. t (10,0 kartų) daugiau.

2009 metų liepą, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu mėnesiu, rapsų supirkimo kaina sumažėjo 39,4 proc. ir pasiekė 2007 metų kainos lygį (1 pav.).

1 pav. Rapsų supirkimo kainos 2006–2009 metais, Lt/t
Figure 1. Average purchase price of rapeseed in 2006–2009, Lt/t

Šaltinis: ŽŪMPRIS duomenys.

Rapsų kainos sparčiai mažėjo ne tik Lietuvoje, bet ir kitose ES-27 valstybėse (1 lentelė). 2009 metų liepos pabaigoje brangiausi rapsai buvo Vokietijoje, o pigiausi Lietuvoje. Rapsų kaina Vokietijoje buvo 23,0 proc., Vengrijoje – 22,8 proc., Lenkijoje – 17,0 proc., Latvijoje – 12,2 proc., Estijoje – 10,8 proc. didesnė nei Lietuvoje. Per metus labiausiai ji sumažėjo Lietuvoje – 47,1 proc. ir Vengrijoje – 40,8 proc., mažiausiai – Latvijoje ir Vokietijoje – po 31,2 proc.

Vidutinės rapsų kainos kai kuriose valstybėse 2008 ir 2009 metų 30-ąją savaitę (07-20–26), Lt/t
Average price of rapeseed in selected countries in the 30th week of 2008 and 2009, Lt/t

Valstybė / Country	2008	2009	Pokytis / Change, %
Vokietija / Germany	1367	940	-31,2
Vengrija / Hungary	1585	938	-40,8
Lenkija / Poland	1358	872	-35,8
Latvija / Latvia	1199	825	-31,2
Estija / Estonia	1296	812	-37,3
Lietuva / Lithuania	1369	724	-47,1

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Auginimas. 2009 metais rapsais buvo apsėta 191,9 tūkst. ha, arba 30,3 tūkst. ha (18,8 proc.) daugiau nei 2008-aisiais. Rapsų pasėliai sudarė 10,5 proc. (2008 m. – 9,3 proc., 2007 m. – 10,1 proc.) visų pasėlių ploto. Žieminių rapsų pasėliai padidėjo 62,1 proc., vasarinių – 10,9 proc. sumažėjo. Didėjantis rapsų poreikis biodyzelino gamybai turėtų dar labiau skatinti žemdirbius daugiau jų auginti, nes ekonominiai faktoriai gana palankūs.

Perdirbimas. Per 2009 metų sausio–birželio mėnesius Lietuvos rapsų perdirbimo įmonės perdirbo 99,05 tūkst. t rapsų – 21,67 tūkst. t (28,0 proc.) daugiau nei tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu. Per minėtą laikotarpį pagaminta 6,65 tūkst. t neapdoroto rapsų aliejaus, iš kurio pagaminta 1,14 tūkst. t maistinio aliejaus, kita jo dalis buvo perdirbta į metilo esterį. 2009 metų birželio pabaigoje buvo 28,28 tūkst. t rapsų atsargų – 2,2 karto daugiau nei 2008-ųjų birželį (12,7 tūkst. t). Rapsų perdirbimo gamybiniai pajėgumai pastaraisiais metais didėja, o kartu sparčiai auga ir rapsų perdirbimo apimtys. Per 2009 metų I pusmetį, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, rapsų perdirbimo apimtys padidėjo daugiau kaip 9 kartus. Didėjančios ir Lietuvoje, ir visame pasaulyje rapsų perdirbimo apimtys reikalauja daugiau žaliavos, o tuo pačiu didina jų paklausą rinkoje. Tai lemia nuolat auganti biodyzelino gamyba.

Užsienio prekyba. Per 2009 metų sausio–birželio mėnesius, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, rapsų eksportas iš Lietuvos padidėjo 1,9 karto, o importas – 8,5 karto (2 lentelė).

Vidutinė eksportuotų rapsų kaina šių metų I pusmetį buvo 20,7 proc. mažesnė nei per tą patį praėjusių metų laikotarpį. Nors importuotų rapsų vidutinę kainą žymiai padidina sertifikuotų rapsų sėklų kaina, per minėtą laikotarpį ji sumažėjo net 64,2 proc. Daugiausia rapsų iš Lietuvos nupirko Suomija – 26,2 proc., Belgija – 19,2 proc., Nyderlandai – 15,5 proc., Prancūzija – 7,3 proc. Didžioji dalis rapsų 2009 metų sausio–birželio mėnesiais buvo importuota iš Ukrainos – 55,0 proc., iš Baltarusijos – 38,9 proc. Sėklai skirtų rapsų įvežta iš ES šalių: Vokietijos – 44,0 proc., Danijos – 30,2 proc., Švedijos – 17,0 proc.

Per 2009 metų sausio–birželio mėnesius Lietuva eksportavo 7,44 tūkst. t maistinio rapsų aliejaus, arba 36,0 proc. mažiau nei per tą patį 2008-ųjų laikotarpį. Daugiausia jo iš Lietuvos nupirko Vokietija – 32,3 proc., Estija – 17,7 proc., Lenkija – 14,0 proc., Latvija – 12,6 proc. Daugiausia

maistinio rapsų aliejaus per minėtą laikotarpį importuota iš Rusijos – 40,8 proc., Baltarusijos – 28,7 proc., Estijos – 18,5 proc. Vidutinė minėto aliejaus kaina Lietuvoje 2009 metų I pusmetį buvo 2279 Lt/t – 32,3 proc. mažesnė nei 2008-ųjų I pusmetį. Kai kuriose valstybėse maistinis rapsų aliejus kainavo panašiai, kaip ir Lietuvoje: Estijoje – 2309 Lt/t, Baltarusijoje – 2191 Lt/t, Rusijoje – 1988 Lt/t, o Vokietijoje – 33,0 proc. (3329 Lt/t), Lenkijoje – 25,9 proc. (3008 Lt/t) brangiau.

2 lentelė / Table 2

Rapsų užsienio prekyba 2008 ir 2009 metų sausio–kovo mėnesiais
Foreign trade in rape products in January–March 2008 and 2009

Rodiklis Indicator	Eksportas / Export			Importas / Import		
	2008	2009	pokytis change, %	2008	2009	pokytis change, %
Rapsų sėklos / Rapeseed						
kiekis, tūkst. t amount, thou. t	24,74	45,95	1,9 k.	1,71	14,57	8,5 k.
kaina, Lt/t price, Lt/t	1325	1050	-20,7	3187	1142	-64,2
Rapsų aliejus / Rapeseed oil						
kiekis, tūkst. t amount, thou. t	11,63	7,44	-36,0	18,54	28,07	51,4
kaina, Lt/t price, Lt/t	3367	2279	-32,3	3203	2230	-30,4

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

Prognozė. Ne tik Lietuvoje, bet ir kitose ES šalyse bei pasaulyje rapsų išauginama vis daugiau. Prognozuojama, kad Lietuvoje 2009 metais vidutinis rapsų derlingumas turėtų būti 2,24 t/ha, o bendras derlius – 430,6 tūkst. t.

ES-27 šalyse 2009 metais tikimasi gauti rekordiškai didelį rapsų derlių – 19,72 mln. t, arba 4,3 proc. didesnę nei 2008 metais. Vokiečių agentūros „Oil World“ duomenimis, rapsų derlingumas numatomas didžiausias nuo 2005 metų – 3,1 t/ha. Daugiausia rapsų iš ES-27 šalių auginančioje Vokietijoje 2009 metais prognozuojamas 5,85 mln. t rapsų derlius (2008 m. – 5,15 mln. t), Prancūzijoje – 5,1 mln. t (4,72 mln. t), Lenkijoje – 2,07 mln. t (2,11 mln. t).

JAV žemės ūkio departamentas prognozuoja, kad 2009–2010 prekybos metais ES turėtų importuoti 1,9 mln. t rapsų – 42,0 proc. mažiau nei prieš metus. ES-27 šalių rapsų eksportas numatomas toks pat, kaip ir praėjusiais metais – 100 tūkst. t. Rapsų sunaudojimas ES rinkoje 2009–2010 prekybos metais turėtų siekti 21,8 mln. t, t. y. tik puse procento daugiau nei prieš metus (21,7 mln. t). Rapsų perdirbimo apimtys per minėtą laikotarpį turėtų išaugti 300 tūkst. t (iki 21 mln. t). Dėl to rapsų atsargos gali sumažėti iki 1,3 mln. t, arba 19,0 proc. mažiau nei praėjusiais prekybos metais.

Amerikos konsultacinė agentūra „Informa Economics“ 2009–2010 derliaus metais pasaulyje prognozuoja 56,5 mln. t, arba 2,1 proc. mažesnę nei prieš metus, rapsų derlių. Didžiausias rapsų derliaus sumažėjimas dėl mažesnio pasėlių ploto ir numatomo prastesnio jų derlingumo prognozuojamas Australijoje ir Kanadoje. Kadangi rapsų atsargos 2009–2010 prekybos metų pabaigoje gali sumažėti iki 5 mln. t dėl nuolat didėjančio jų sunaudojimo, tikėtina, kad rapsų kaina 2010 metų I pusmetį išaugs 2–3 proc. Tai matyti ir iš tarptautinėje biržoje sudarytų ateities sandorių rapsų kainų tendencijų (3 lentelė).

3 lentelė / Table 3

Ateities sandorių rapsų kainos MATIF* biržoje, Lt/t
Future transaction price of rapeseed at the MATIF exchange in 2009, Lt/t*

Pristatymo mėnuo <i>Month of delivery</i>	10 sav. / week (03-02-08)	15 sav. / week (04-06-12)	25 sav. / week (06 15-21)	30 sav. / week (07 20-26)
2009-05	927	968	-	-
2009-08	942	978	1039	904
2009-11	955	988	1055	924
2010-02	971	1001	1069	931
2010-05	-	-	1088	939

*The International French Futures and Options Exchange (Prancūzija).

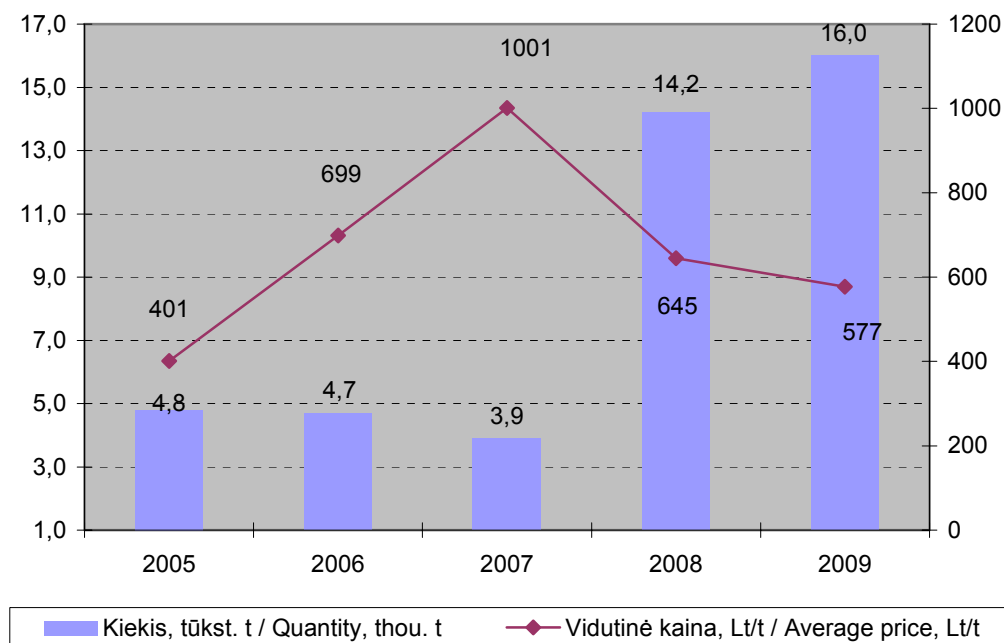
BULVĖS / POTATOES

Ingrida LUKOŠIUTĖ
LAEI Produktų rinkotyros skyriaus tyrėja,
ingrida@laei.lt

Bulvių supirkimo kaina 2009 metų I pusmetį buvo mažiausia per pastaruosius ketverius metus, o supirkimas didžiausias. Per metus bulvių supirkimo kaina sumažėjo 11 proc., o mažmeninė – apie 13 proc. Ankstyvųjų bulvių supirkimo kainų skirtumas tarp šių ir praėjusių metų – apie 24 proc., o mažmeninės prekybos centruose birželį jos pardavinėtos 25 proc., liepą – 6,5 proc. pigiau nei prieš metus. Bulvės turguose 17 proc. pigesnės nei prieš metus ir apie 33 proc. – nei parduotuvėse. Be to, bulvių kaina Lietuvos ūkiuose ir mažmeninėje prekyboje Vilniuje buvo viena mažiausių, palyginti su kainomis kitose Europos valstybėse, didesnės tik Lenkijoje. Per metus bulvių importas sumažėjo 40 proc., o eksportas pakito nežymiai.

Vidaus rinka. Statistikos departamento duomenimis, 2009 metų I pusmetį supirkta 12,7 proc. daugiau bulvių nei 2008-ųjų ir daugiausia per pastarųjų penkerių metų tą patį laikotarpį (1 pav.).

Birželio mėnesį supirkta 389 t naujojo derliaus bulvių – 2,8 karto daugiau nei prieš metus birželį. Tai sudarė 35,6 proc. maistui supirktų bulvių.

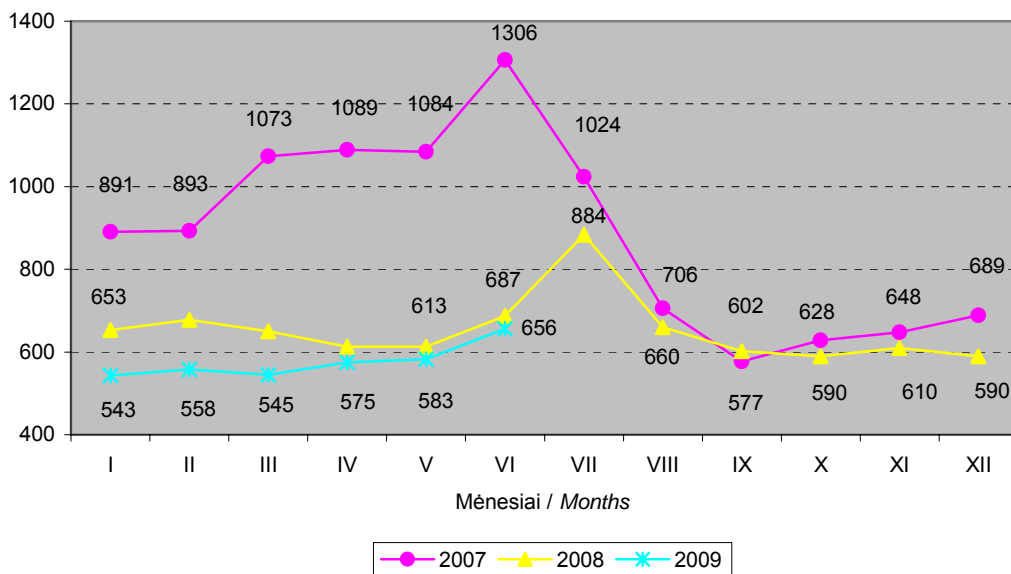

1 pav. Bulvių supirkimas ir kaina 2005–2009 metų sausio–birželio mėnesiais
Figure 1. Quantities and average price of potatoes purchased in January–June 2005–2009

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Bulvių supirkimo kainos 2009 metų sausį–kovą buvo apie 17 proc., o nuo balandžio apie 5 proc. mažesnės nei prieš metus (2 pav.). 2009 metų I pusmetį jos dėl didelės pasiūlos buvo mažiausios per pastaruosius ketverius metus.

Nors Lietuvoje superkama labai nedidelė bulvių derliaus dalis (2008 m. – 6,8 proc.), supirkimo didėjimas rodo pigesnių maisto produktų poreikio augimą. Statistikos departamento duomenimis, 2009 metais bulvių pasėlių plotas (46,5 tūkst. ha) šiek tiek mažesnis nei pernai, tačiau, Lietuvos daržovių augintojų asociacijos duomenimis, jos nariai bulvių pasėlių plotus padidino apie 14 proc. Jei derliui nepakenks lietūs ir bulviakasio metu bus galima įvažiuoti į laukus, bulvių pasiūla iš prekinų ūkių turėtų padidėti.

2 pav. Bulvių supirkimo kainos 2007–2009 metais, Lt/t
 Figure 2. Average prices of potatoes purchased in 2007–2009, Lt/t

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

ŽŪMPRIS duomenimis, liepos mėnesį Lietuvoje ir kaimyninėse šalyse bulvės buvo pigesnės nei prieš metus, labiausiai (49 proc.) sumažėjo ir taip buvusi mažiausia kaina Lenkijoje. 2009 metais, palyginti su 2008-aisiais, Lenkijoje, jei iki vėlyvųjų bulvių derliaus nuėmimo nebus kritulių pertekliaus, prognozuojamas apie 1,4 proc. didesnis derlius (10,6 mln. t). Iki šiol Lenkijoje, kaip ir Lietuvoje, didžioji bulvių derliaus dalis užauginama smulkiuose ūkiuose, kuriuose bulvės auginamos savo poreikiams. Tokiuose ūkiuose auginimo išlaidos ir derlius yra maži. Lenkija apsirūpina bulvėmis, tik kiekvienais metais skiriasi jų kokybė ir kaina. Šią vasarą Lenkijoje buvo lietingi orai ir smulkiems augintojams sunkiai sekėsi apsaugoti pasėlius nuo bulvių maro, todėl bulvės nebus itin kokybiškos. Lietuvoje bulvių kaina per metus sumažėjo 32 proc. ir buvo 10 proc. mažesnė nei Estijoje, 22 proc. – nei Latvijoje ir 24 proc. – nei Rusijoje, bet 1,9 karto didesnė nei Lenkijos prekinuose ūkiuose (1 lentelė).

Vidutinės bulvių pardavimo kainos Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių ūkiuose
2008 ir 2009 metų liepos mėnesį, Lt/kg
*Average farm prices of potatoes in Lithuania and selected foreign countries
in July 2008 and 2009, Lt/kg*

Šalis / Country	2008	2009	Pokytis Change, %
Lenkija / Poland	0,70	0,36	-49
Lietuva / Lithuania	1,01	0,69	-32
Estija / Estonia	0,79	0,77	-3
Latvija / Latvia	0,96	0,88	-8
Rusija / Russia	1,22	0,91	-25

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

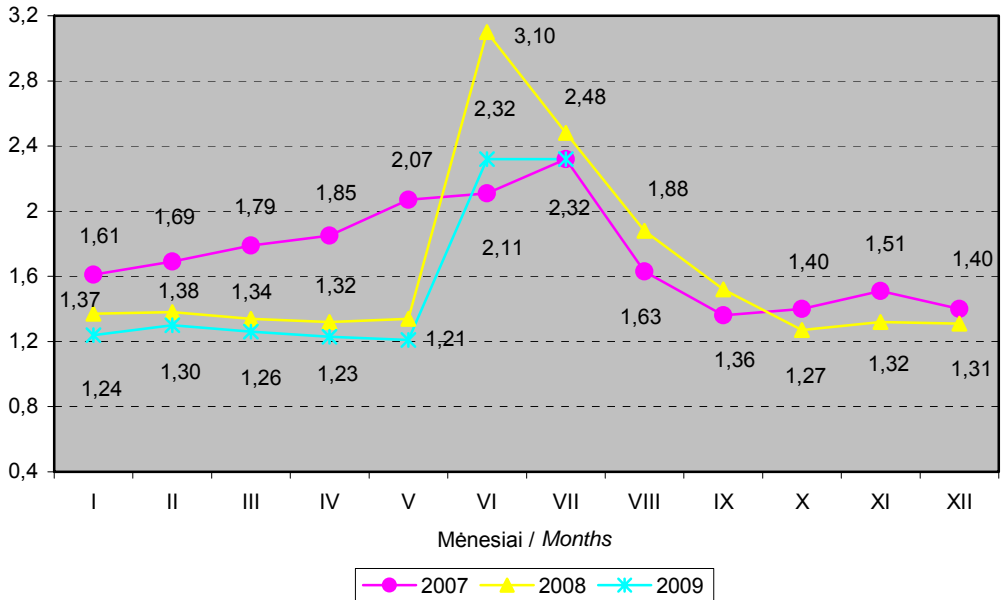
Orai Lietuvoje buvo palankūs nuimti derlių, ir išbėgėjus šviežių bulvių realizacijai, ŽŪMPRIS duomenimis, rugpjūtį ankstyvųjų bulvių iš ūkių kaina nukrito iki 0,50 Lt/kg, o skirtumas tarp šių ir praėjusių metų kainų – 24 proc. Nors bulvės šiame Lietuvoje nebrangios, bet pirkėjams perkant nedaug, ūkininkams gali tekti didžiąją bulvių derliaus dalį sandėliuoti ir laukti pavasario arba ieškoti rinkų kaimyninėse šalyse.

2009 metais ES šalyse – pagrindinėse bulvių augintojose (Olandijoje, Belgijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje ir Jungtinėje Karalystėje) prognozuojamas 1,1 proc. didesnis nei 2008-aisiais bulvių derlius (apie 27,8 mln. t). Derlius šiose šalyse turi didelės įtakos bulvių kainoms visoje ES, todėl kainos turėtų būti žemos. Daugiausia įtakos turės prognozuojamas 3 mln. t viršysiantis bulvių derlius Belgijoje. Vokietijoje prognozuojamas 1,4 proc. didesnis derlius (8,272 mln. t).

2009 metų sausio–gegužės mėnesiais bulvės mažmeninės prekybos centruose buvo apie 7,6 proc. pigesnės nei prieš metus ir pigiausios per pastarųjų trejų metų tą patį laikotarpį. Birželį ir liepą naujojo derliaus bulvės pardavinėtos po 2,32 Lt/kg – birželį 25 proc., liepą – 6,5 proc. pigiau nei prieš metus, be to, kainos jau pasiekė ir viršijo 2007-ųjų kainų lygį (3 pav.).

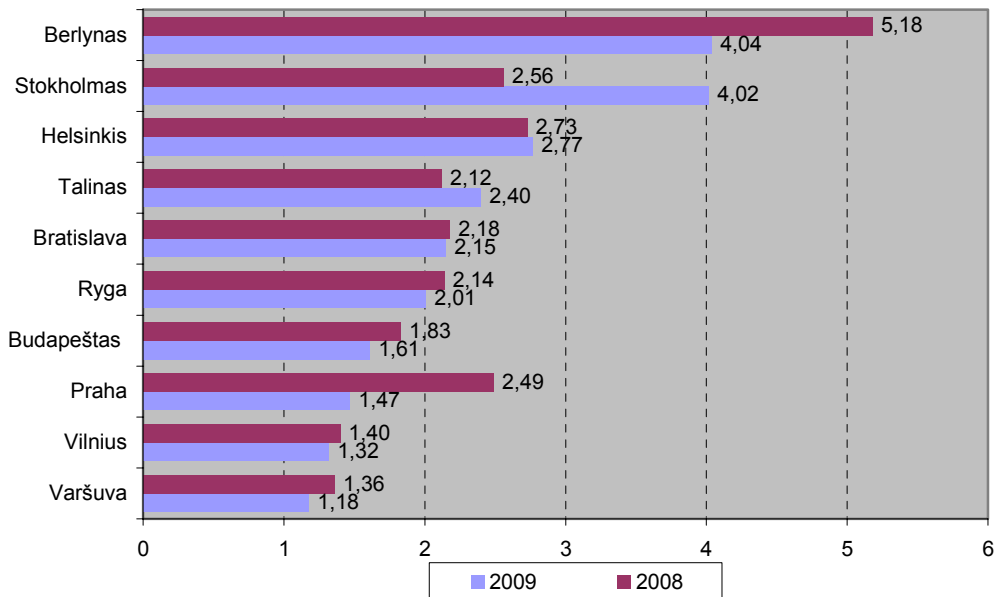
Žemės ūkio rūmų duomenimis, 2009 metų sausio–liepos mėnesiais bulvės turguose buvo 17 proc. pigesnės nei prieš metus ir apie 33 proc. – nei parduotuvėse.

Mažmeninė bulvių kaina Vilniuje per metus sumažėjo 5,7 proc. ir 2009 metų birželio pradžioje buvo viena mažiausių, palyginti su kainomis kitų Europos valstybių sostinėse (4 pav.).

3 pav. Mažmeninės bulvių kainos Lietuvoje 2007–2009 metais, Lt/kg
 Figure 3. Retail prices of potatoes in Lithuania in 2007–2009, Lt/kg

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

4 pav. Bulvių mažmeninės kainos Europos valstybių sostinėse 2008 ir 2009 metų birželio mėnesį, Lt/kg
 Figure 4. Retail prices of potatoes in the capital cities of selected European countries in June 2008 and 2009, Lt/kg

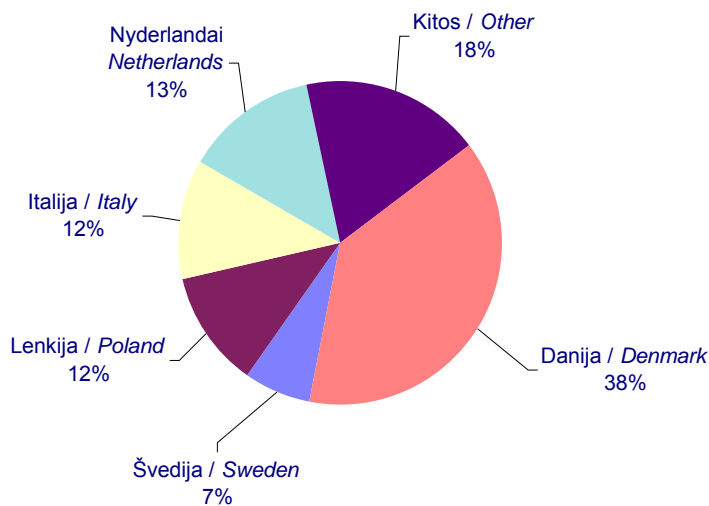
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Brangiausios bulvės buvo Vokietijos ir Švedijos sostinėse – daugiau kaip 3 kartus brangesnės nei Vilniuje. Bet mūsų šalies sostinėje bulvės 12 proc. brangesnės nei Varšuvoje.

Užsienio prekyba. Per 2009 metų I pusmetį įvežta 9,3 tūkst. t bulvių, o išvežta 2,6 tūkst. t. Per metus importas sumažėjo 40 proc. Tai lėmė geresnis Lietuvos apsirūpinimas bulvėmis. Eksportas pakito nežymiai – išvežta 63,3 t daugiau nei 2008-ųjų I pusmetį.

2009-ųjų I pusmetį 7 proc. bulvių importo sudarė sėklinės bulvės (649,1 t), ir nors jų kaina (1,64 Lt/kg) 6 proc. mažesnė, importuota 47 proc. mažiau nei prieš metus tuo pačiu laikotarpiu. Daugiausia sėklinių bulvių įvežta iš Vokietijos – 44 proc. ir Nyderlandų – 26 proc.

Viso importo vertė – 8,9 mln. Lt, importuotų bulvių kilogramo kaina – 0,91 Lt. 38 proc. bulvių importuota iš Danijos – 3,5 tūkst. t (0,73 Lt/kg), 13 proc. – iš Nyderlandų (1,34 Lt/kg), po 12 proc. – iš Italijos (1,00 Lt/kg) ir Lenkijos (0,97 Lt/kg) (5 pav.).

5 pav. Bulvių importas 2009 metų I pusmetį
Figure 5. Import of potatoes in the 1st half-year of 2009

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

Bendroji bulvių eksporto vertė 2009 metų I pusmetį – 2,8 mln. Lt, o vidutinė kilogramo kaina – 1,09 Lt – 13 proc. mažesnė nei prieš metus, bet tiek pat didesnė nei importuotų. 81,1 proc. eksporto teko Rusijai, 17,4 proc. – Latvijai.

Bulvių gaminiai. 2009 metų I pusmetį gaminių iš bulvių gamyba 13,5 proc. mažesnė nei prieš metus, tačiau 4 proc. didesnė nei 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu (2 lentelė). Gamyba labiau orientuota į užsienio rinkas – jose parduota 67 proc. produkcijos.

Didžiausią gaminių iš bulvių dalį (95 proc.) sudarančių be acto paruoštų ir konservuotų, nešaldytų ir nedžiovinutų bulvių, prie kurių priskiriami ir bulvių traškučiai, gamyba per metus sumažėjo 10 proc. (iki 2007 m. I pusmečio lygio). 70 proc. šių gaminių realizuota užsienio rinkose, o vidaus rinkoje, per metus kainai pakilus 4 proc., parduota 26,5 proc. mažiau.

Gaminių iš bulvių gamyba ir realizavimas* 2007–2009 metų I pusmetį
Production and sales of potato products in the 1st half-year of 2007–2009*

Rodikliai / Indicators	2007	2008	2009	2009, palyginti su compared to 2007, %
Gaminiai iš bulvių, t / Potato products, t				
Pagaminta / Production	4558,2	5492,7	4752,3	104
Parduota / Sales	4383,0	5353,5	4679,1	107
iš jų vidaus rinkoje <i>of which in domestic market</i>	1525,4	2249,4	1539,1	101
Paruoštos ir konservuotos bulvės (įskaitant traškučius) / Potatoes, prepared and preserved (chips incl.)				
pagaminta, t / production, t	4554,1	5038,8	4535,7	100
parduota, t / sales, t	4376,5	4900,0	4462,5	102
iš jų vidaus rinkoje <i>of which in domestic market</i>	1524,6	1799,7	1322,5	87
vidutinė kaina vidaus rinkoje, tūkst. Lt/t <i>average price in domestic market, thou. Lt/t</i>	12,32	12,61	13,12	106

* Be PVM / VAT excluded.

Šaltinis: išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2009 metų I pusmetį eksportuota 3,7 tūkst. t paruoštų ir konservuotų nešaldytų bulvių – 1,5 karto daugiau nei 2008-ųjų I pusmetį. Šios produkcijos išvežta 2,2 karto daugiau nei įvežta, o pagrindinė rinka, kaip ir pernai, išliko Rusija, į ją eksportuota 72,4 proc. produkcijos (po 8,63 Lt/kg), 19,3 proc. – į Latviją (po 13,02 Lt/kg).

Sušaldytų konservuotų bulvių įvežta 2 tūkst. t, t. y. 4,3 karto daugiau nei išvežta. 44,6 proc. – iš Belgijos (po 1,95 Lt/kg), 30,7 proc. – iš Lenkijos (po 2,34 Lt/kg), 12,5 proc. – iš Latvijos (po 2,34 Lt/kg).

DARŽOVĖS / VEGETABLES

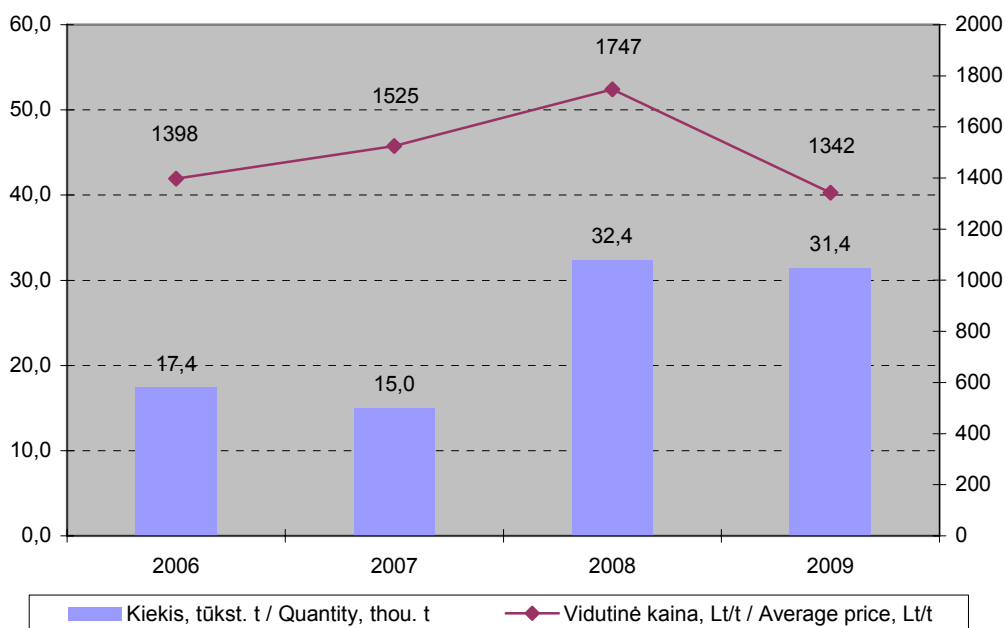
Ingrida LUKOŠIUTĖ

LAEI Produktų rinkotyros skyriaus tyrėja,

ingrida@laei.lt

2009 metų I pusmetį daržovių supirkta tik šiek tiek mažiau nei prieš metus, nors kainos buvo daugiau kaip 20 proc. mažesnės. Daugelio daržovių ir supirkimo, ir mažmeninės kainos mažiausios per pastaruosius keletą metų. Morkos liepą Lietuvos ūkiuose buvo vienos brangiausių, kopūstai – vieni pigiausių, burokėlių kainos panašios į kaimyninių šalių, o Lenkijoje daržovės pigiausios. 2009 metų I pusmetį eksportas 2 kartus, importas – 1,7 karto mažesni nei prieš metus. Visų pagrindinių daržovių užsienio prekybos balansai neigiami. Labiausiai sumažėjo užsienio prekyba kopūstais, morkomis ir burokėliais. 2009 metų I pusmetį daugelio daržovių produktų gamyba buvo mažesnė nei prieš metus, labiausiai sumažėjo produktų iš pomidorų gamyba.

Vidaus ir užsienio rinka. Per 2009 metų sausio–liepos mėnesius supirkta 3,1 proc. mažiau daržovių negu 2008-ųjų, tačiau 1,8 karto daugiau nei 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu. Supirkimo kaina per metus sumažėjo 23 proc. (1 pav.).

1 pav. Daržovių supirkimas 2006–2009 metų sausio–liepos mėnesiais
Figure 1. Purchase of vegetables in January–July 2006–2009

Šaltinis: Žemės ūkio produkcijos supirkimas. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV.

2009 metų I pusmetį užsienio prekybos apimtys mažėjo: eksportas – 48,9 proc., importas – 39,5 proc. (1 lentelė). Daržovių įvežta 16,4 tūkst. t daugiau nei išvežta, užsienio prekybos balansas neigiamas – 28,9 mln. Lt. Visų pagrindinių daržovių užsienio prekybos balansai neigiami. Labiausiai sumažėjo užsienio prekybos kopūstais apimtys: įvežta 73 proc., o išvežta 80 proc. mažiau kopūstų. Morkų ir burokėlių eksportas per metus sumažėjo 65 proc., o importas – 43 proc.

1 lentelė / Table 1

Daržovių eksportas ir importas 2008 ir 2009 metų I pusmetį, tūkst. t
Exports and imports of vegetables in the 1st half-year 2008 and 2009, thou. t

Produkcija / Products	Eksportas / Exports		Importas / Imports	
	2008	2009	2008	2009
Daržovės / Vegetables	134,5	68,7	140,6	85,1
iš jų: / of which:				
pomidorai / tomatoes	18,5	10,7	24,5	18,1
agurkai / cucumbers	3,6	2,2	5,3	5,4
svogūnai / onions	6,0	4,1	11,4	9,3
morkos, burokėliai / carrots, beetroots	17,6	6,1	16,4	9,3
kopūstai / cabbages	58,8	11,6	54,2	14,8

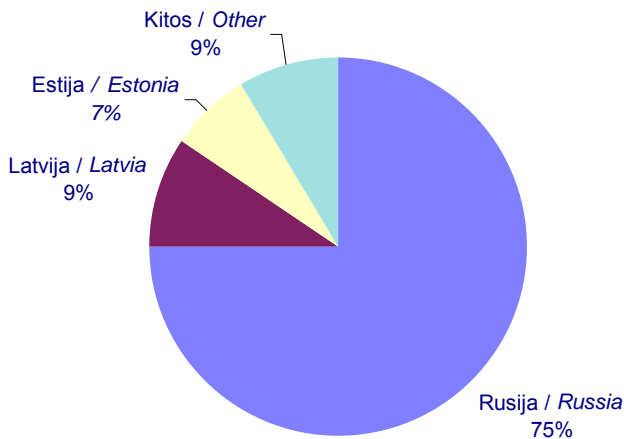
Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

2009 metų I pusmetį, kaip ir 2008-aisiais, daugiausia daržovių eksportuota į Rusiją – 51,6 tūkst. t (2 pav.) (po 18 proc. kopūstų ir pomidorų, 9 proc. morkų ir burokėlių (kartu)) – 57 proc. mažiau nei 2008-aisiais tuo pačiu laikotarpiu. Į Latviją eksportuota 6,4 tūkst. t (26 proc. svogūnų ir česnakų, po 14 proc. morkų, burokėlių (kartu) ir kopūstų, 12 proc. pomidorų) – 6 proc. daugiau nei prieš metus.

Daugiausia daržovių importuota iš Lenkijos (27 proc. gūžinių kopūstų, 11 proc. pomidorų ir 10 proc. svogūnų) ir Nyderlandų (22 proc. pomidorų, 18 proc. svogūnų, 16 proc. morkų ir burokėlių (kartu) ir 10 proc. kopūstų) (3 pav.) – po 32,4 tūkst. t. Per metus importas iš Lenkijos sumažėjo 60 proc. Iš Ispanijos įvežta 10,6 tūkst. t (66 proc. pomidorų, 16 proc. agurkų).

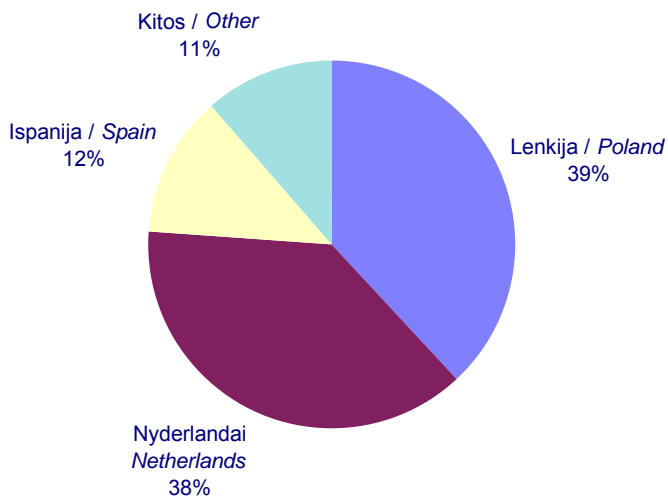
Morkos, burokėliai. Per 2009 metų I pusmetį morkų supirktas 33 proc. mažiau nei prieš metus. Dėl ribotos pasiūlos iki gegužės morkos buvo superkamos 28 proc. brangiau, gegužę kainos susilygino, o birželį, nors rinkoje naujojo derliaus morkų pasiūla dar buvo nedidelė, tačiau, prastėjant morkų kokybei, jos supirktos 45 proc. pigiau nei prieš metus ir buvo pigiausios per pastaruosius penkerius metus. Šiomet morkų derlius gausus, tačiau vartojimas sumažėjęs.

Mažmeninės prekybos centruose 2009 metų sausio–balandžio mėnesiais tendencija ta pati – morkos 15 proc. brangesnės negu 2008-ųjų pradžioje (4 pav.) ir brangiausios per pastaruosius penkerius metus. Iki rugpjūčio mėnesio jos brango, tačiau birželį–liepą buvo apie 30 proc. pigesnės nei prieš metus.

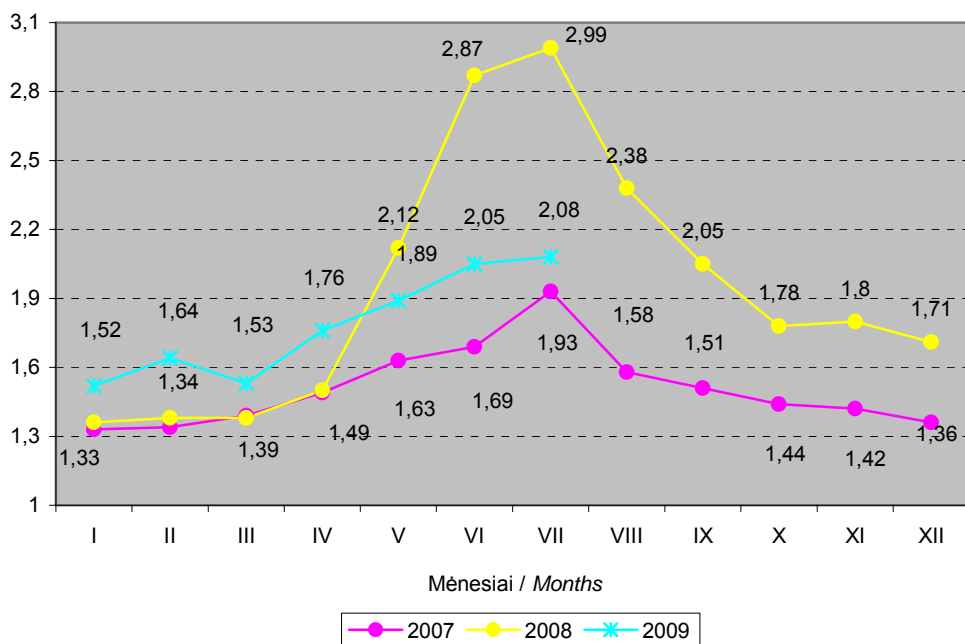
2 pav. Daržovių eksportas 2009 metų I pusmetį
 Figure 2. Export of vegetables in the 1st half-year of 2009

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

3 pav. Daržovių importas 2009 metų I pusmetį
 Figure 3. Import of vegetables in the 1st half-year of 2009

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

4 pav. Vidutinės morkų kainos mažmeninės prekybos centruose 2007–2009 metais, Lt/kg
Figure 4. Average retail price of carrots in Lithuanian supermarkets in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Vartotojų ir gamintojų kainų indeksai. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV.

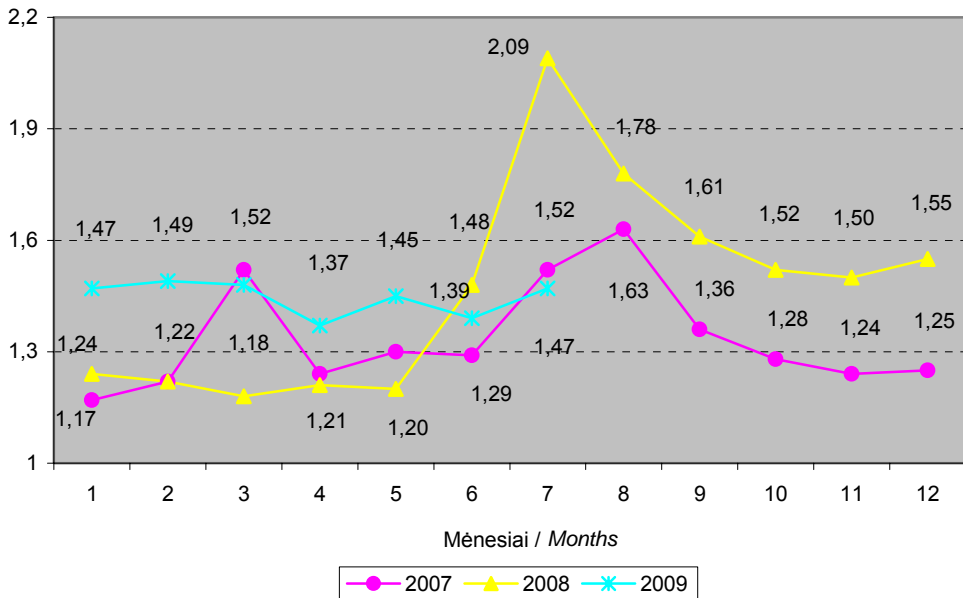
Parduotuvėse 2009 metų sausio–liepos mėnesiais morkos buvo apie 15,6 proc. brangesnės nei turguose, o rugpjūtį kainos susilygino – 1,49 Lt/kg. Turguose 2009 metų sausį–rugpjūtį morkos kainavo 2 proc. daugiau nei prieš metus.

2009 metų birželio mėnesį Vilniuje morkos buvo 8,6 proc. brangesnės nei prieš metus, 42 proc. brangesnės nei Taline, 5 proc. – nei Varšuvoje, 7 proc. – nei Prahoje, tačiau 18 proc. pigesnės nei Rygoje ir dar pigesnės nei Berlyne, Stokholme ir Helsinkyje (3 lentelė).

Burokėlių supirkimo kaina 2009 metų sausio–balandžio mėnesiais buvo apie 10 proc. didesnė, o gegužę–birželį dėl pakankamos pasiūlos – apie 32 proc. mažesnė nei prieš metus. Mažmeninė burokėlių kaina 2009 metų sausio–gegužės mėnesiais pakilo daugiau (apie 20 proc.) nei supirkimo ir buvo didžiausia per pastaruosius ketverius metus, o birželį mažėjo ir buvo 6 proc., liepą – jau 30 proc. mažesnė nei prieš metus ir mažiausia per pastaruosius ketverius metus (5 pav.).

2009 metų sausį–rugpjūtį burokėlių kainos parduotuvėse ir turguose skyrėsi 11,8 proc. Jos turguose 9 proc. didesnės nei prieš metus.

2009 metų liepos mėnesį Lietuvos prekiniuose ūkiuose burokėliai, kaip ir kaimyninėse šalyse, buvo pigesni nei prieš metus. Jų kaina visur panaši (2 lentelė), tik Lenkijoje 40 proc. mažesnė nei mūsų šalyje.

5 pav. Vidutinės burokėlių kainos mažmeninės prekybos centruose
2007–2009 metais, Lt/kg
Figure 5. Average retail price of beetroots in Lithuanian supermarkets
in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

2 lentelė / Table 2

Vidutinės burokėlių ir kopūstų pardavimo kainos Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių ūkiuose
2009 ir 2008 metų liepos mėnesį, Lt/kg
Average farm prices of beetroot and cabbage in Lithuania and selected foreign countries
in July 2009 and 2008, Lt/kg

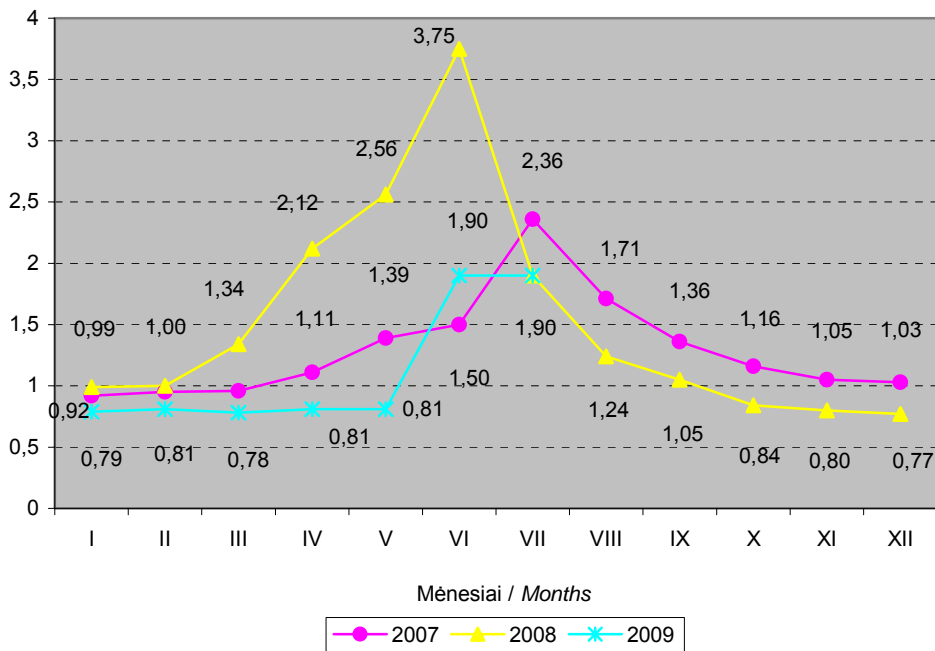
Metai / Year	Lietuva Lithuania	Latvija Latvia	Estija Estonia	Lenkija Poland	Rusija Russia
Burokėliai / Beetroot					
2009	0,85	0,80	0,83	0,51	0,88
2008	0,99	1,05	1,13	0,90	1,29
Pokytis Change, %	-14	-24	-27	-43	-32
Kopūstai / Cabbage					
2009	0,45	0,55	0,57	0,15	0,64
2008	0,75	1,01	1,00	0,47	1,56
Pokytis Change, %	-40	-46	-43	-68	-59

Šaltinis: ŽŪMPRIŠ.

2009 metų I pusmetį, palyginti su 2008-ųjų I pusmečiu, morkų ir burokėlių importas buvo 43 proc., o eksportas – 65 proc. mažesni. Įvežta 1,5 karto (3,2 tūkst. t) daugiau nei išvežta. Labiausiai importas sumažėjo dėl 77 proc. mažesnio importo iš Lenkijos (išvežta 5,7 tūkst. t mažiau). Importui iš Nyderlandų tesumažėjus 4,2 proc., 2009-ųjų I pusmetį jis sudarė 57 proc., o iš Lenkijos – 18,6 proc. Į pagrindinę rinką, Rusiją, eksportas sumažėjo 3,5 karto (išvežta 11,4 tūkst. t mažiau).

Baltagūžiai kopūstai. 2009 metų I pusmetį supirktą 33 proc. daugiau baltagūžių kopūstų nei prieš metus tuo pačiu laikotarpiu. Kainos mažėjo, ir gegužę kopūstai supirkti 78 proc., birželį – 55 proc. pigiau nei prieš metus. 2009 metų sausį–vasarį kopūstai buvo pigiausi per pastaruosius ketverius, o kovą–birželį – per penkerius metus.

Mažmeninė kopūstų kaina sausį–gegužę buvo apie 50 proc. mažesnė ir mažiausia per ketverius metus. Šaltas ir drėgnas birželis buvo palankus kopūstams augti, jų nepuolė kenkėjai, naujojo derliaus kopūstai birželį buvo 49 proc. pigesni, o liepą laikėsi 2008 metų kaina (6 pav.). Žemės ūkio rūmų duomenimis, iki gegužės kopūstai turguose buvo apie 4,8 proc. pigesni, o gegužę–rugpjūtį – 9,4 proc. brangesni nei parduotuvėse. Turguose kopūstai kainavo 26,9 proc. mažiau nei prieš metus.

6 pav. Vidutinės kopūstų kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose 2007–2009 metais, Lt/kg
Figure 6. Average retail price of cabbage in Lithuanian supermarkets in 2007–2009, Lt/kg

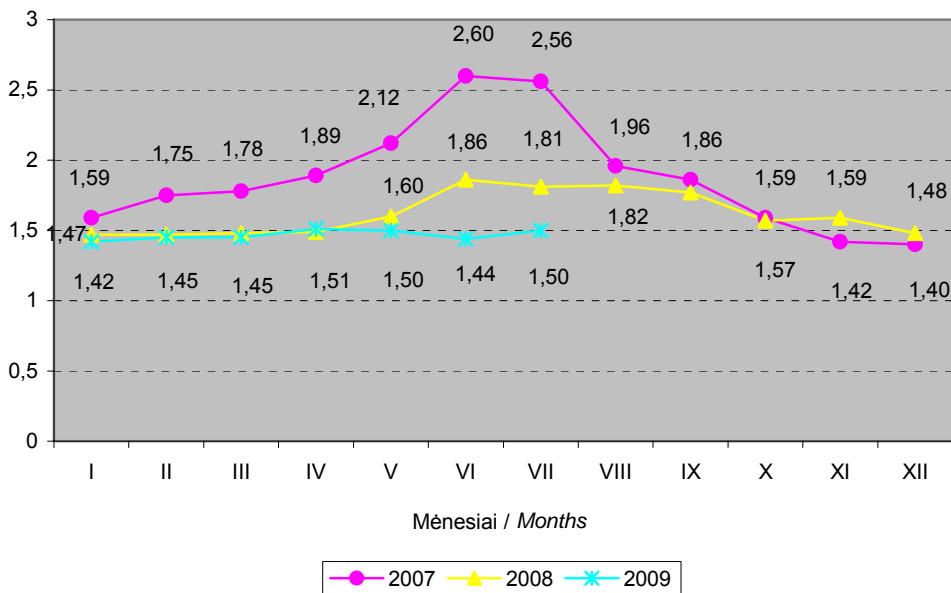
Šaltiniai: Informacija apie vartojimo prekių ir paslaugų pokyčius. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV; Žemės ūkio rūmų duomenys.

Kopūstai pigo visose kaimyninėse šalyse ir, nors daugelyje labiau nei Lietuvoje (2 lentelė), lietuviškų kopūstų kaina 2009 metų liepos mėnesį buvo viena mažiausių – 18 proc. mažesnė nei latviškų, 21 proc. – nei estiškų ir 30 proc. – nei rusiškų. Tačiau jie 3 kartus brangesni už šiemet ypač pigius (68 proc. pigesnius nei pernai) lenkiškus kopūstus.

2009 metų I pusmetį kopūstai Vilniuje pardavinėti 80 proc. pigiau nei prieš metus ir buvo vieni pigiausių, palyginti su kainomis kitų šalių sostinėse, tačiau brangesni (16 proc.) nei Taline (3 lentelė).

Dėl 5,2 karto mažesnio importo iš Lenkijos ir 6,2 karto mažesnio eksporto į Rusiją 2009 metų I pusmetį kopūstų importas buvo mažesnis 3,7 karto, o eksportas – net 5,1 karto, palyginti su 2008-ųjų I pusmečiu. Eksportuota 47,2 tūkst. t mažiau kopūstų. Įsivežta 3,2 tūkst. t daugiau kopūstų nei išvežta, užsienio prekybos balansas neigiamas – 5,1 mln. Lt, o vidutinė eksportuotų kopūstų kaina vos 0,6 proc. mažesnė nei importuotų (1,64 Lt/kg). 58,6 proc. kopūstų įsivežta iš Lenkijos (po 1,10 Lt/kg). Pagrindinei lietuviškų kopūstų užsienio rinkai – Rusijai teko 80 proc. kopūstų eksporto (kopūstų kaina – 1,74 Lt/kg).

Svogūnai. 2009 metų I pusmetį svogūnų supirkimo kaina, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, buvo apie 18 proc. mažesnė. Kaina mažmeninės prekybos centruose iki birželio buvo 2,4 proc., o birželį–liepą – apie 20 proc. mažesnė nei prieš metus (7 pav.). Ir supirkimo, ir mažmeninės kainos mažiausios per pastaruosius trejus metus. Svogūnų derlius šiais metais geras, tačiau dėl sumažėjusios paklausos didesnę derliaus dalį gali tekti sandėliuoti.

7 pav. Vidutinės svogūnų kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose 2007–2009 metais, Lt/kg

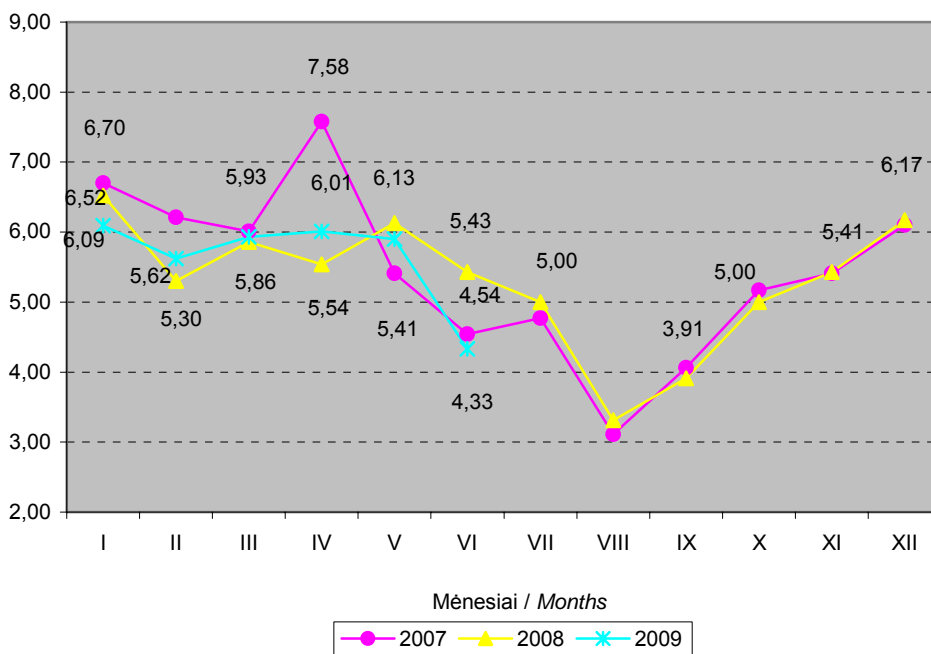
Figure 7. Average retail price of onion in Lithuanian supermarkets in 2007–2009, Lt/kg

Šaltiniai: Informacija apie vartojimo prekių ir paslaugų pokyčius. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV; Žemės ūkio rūmų duomenys.

2009 metų sausį–rugpjūtį svogūnai turguose 4 proc. pigesni nei 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu ir 3 proc. brangesni nei parduotuvėse. Mažmeninė svogūnų kaina Vilniuje birželį, palyginti su 2008-ųjų birželiu, 25 proc. mažesnė ir, nors jie buvo 1,6 karto brangesni nei Taline ir 9 proc. – nei Varšuvoje, jie vieni pigesniū, palyginti su kainomis kitų šalių sostinėse (3 lentelė).

Svogūnų ir česnakų eksportas mažesnis nei prieš metus 31,6 proc., o importas – 18,7 proc. Per 2009 metų I pusmetį jų išvežta 2,2 karto (5,2 tūkst. t) daugiau nei išvežta. Užsienio prekybos balansas neigiamas – 6,4 mln. Lt. 61 proc. svogūnų ir česnakų importuota iš Nyderlandų (importas iš jos per metus sumažėjo 12 proc.), 34 proc. – iš Lenkijos (importuota 29 proc. mažiau). 39 proc. eksporto teko Rusijai, į kurią išvežta 2,5 karto mažiau, 40 proc. – Latvijai, į kurią eksportas 372 t didesnis nei prieš metus. Eksportas į Estiją sudarė 21 proc., eksportuota 239 t daugiau nei prieš metus.

Pomidorai. Pomidorai buvo superkami tik nuo gegužės mėnesio. 2009 metų gegužė–birželį su-pirkimo kaina buvo apie 24 proc. mažesnė nei 2008-ųjų tuo pačiu metu, o kaina mažmeninės pre-kybos centruose gegužė buvo 4 proc., birželį – 20 proc. mažesnė (8 pav.). Pomidorai turguose sau-sio–rugpjūčio mėnesiais kainavo 4,5 proc. mažiau nei prieš metus ir apie 12,8 proc. – nei parduotu-vėse.

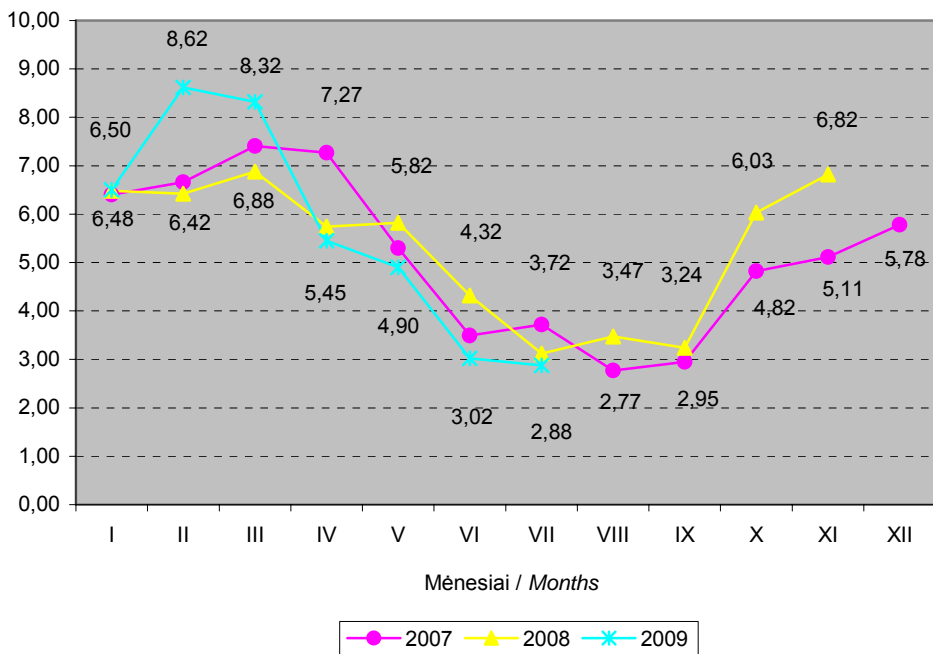

8 pav. Vidutinės pomidorų kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose 2007–2009 metais, Lt/kg
 Figure 8. Average retail price of tomatoes in Lithuanian supermarkets in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

2009 metų I pusmetį pomidorų įsivežta 1,7 karto, arba 7,4 tūkst. t, daugiau nei išvežta. Lietuvos rinkoje dominuoja ispaniški ir olandiški pomidorai (po 39 proc. iš Ispanijos ir Nyderlandų). Per metus importui iš Ispanijos sumažėjus 34 proc., o iš Nyderlandų padidėjus 42 proc., visas importas sumažėjo 26 proc. Ispaniškų įvežtų pomidorų kaina birželį buvo 1,80 Lt/kg, olandiškų – 2,73 Lt/kg. Į Rusiją eksportuota 85,4 proc. pomidorų.

Agurkai. 2009 metais agurkų supirkimas prasidėjo nuo kovo mėnesio ir kas mėnesį didėjo, o supirkimo kaina vidutiniškai buvo apie 16 proc. mažesnė nei prieš metus – mažiausia per pastaruosius trejus metus. Iki balandžio mažmeninė agurkų kaina buvo apie 18 proc. didesnė nei 2008-ųjų atitinkamu laikotarpiu (9 pav.). Tačiau atšilus orams ir padidėjus agurkų pasiūlai, mažėjo šiltnamiuose, o vėliau ir lauke išaugintų agurkų kainos ir nuo balandžio buvo mažiausios per pastaruosius trejus metus (birželį – net 30 proc. mažesnės nei prieš metus). Agurkai turguose gegužę–liepą buvo apie 19,6 proc. pigesni nei prieš metus ir 9,4 proc. pigesni nei parduotuvėse.

9 pav. Vidutinės agurkų kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose 2007–2009 metais, Lt/kg

Figure 9. Average retail price of cucumbers in Lithuanian supermarkets in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

2009 metų I pusmetį agurkų eksportas buvo 1,7 karto mažesnis (į pagrindinę rinką – Rusiją sumažėjo 1,9 karto), importas – 1,3 proc. didesnis (iš Nyderlandų – 34 proc., arba 698 t daugiau) nei 2008-ųjų I pusmetį. Agurkų įsivežta 2,4 karto, arba 3,2 tūkst. t, daugiau nei išvežta. Daugiausia šių daržovių importuota iš Ispanijos (32 proc., 4,72 Lt/kg), Nyderlandų (25 proc., 3,86 Lt/kg).

48,5 proc. išvežta į Rusiją (4,18 Lt/kg, daugiausia gegužę – 2,30 Lt/kg), 30 proc. – į Latviją (3,13 Lt/kg, daugiausia birželį – 2,56 Lt/kg), 20 proc. – į Estiją (4,15 Lt/kg, daugiausia birželį – 2,68 Lt/kg).

3 lentelė / Table 3

Morkų, kopūstų ir svogūnų mažmeninės kainos kai kurių ES valstybių sostinėse
2009 metų birželio mėnesį, Lt/kg
*Retail prices of carrot, cabbage and onion in the capital cities of selected EU countries
in June 2009, Lt/kg*

Daržovės Vegetables	Vilnius	Talinas	Ryga	Varšuva	Praha	Bratislava	Helsinkis	Budapeštas	Berlynas	Stokholmas
Morkos / Carrot	2,89	2,04	3,54	2,75	2,69	3,62	5,90	-	4,45	5,45
Kopūstai / Cabbage	0,79	0,68	1,18	0,88	1,20	0,99	4,91	1,63	2,38	6,10
Svogūnai / Onions	1,29	0,80	3,68	1,18	1,25	1,86	3,90	2,11	5,03	4,81

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Daržovių produktai. 2009 metų I pusmetį daugelio daržovių produktų gamyba mažesnė nei prieš metus. Žymiai sumažėjo produktų iš pomidorų gamyba, labiausiai – nekoncentruotų pomidorų tyrių ir pastų – 3,1 karto per paskutinius metus (4 lentelė). 2009-ųjų I pusmetį, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, kitų produktų gamyba didėjo, tačiau nuo 2007-ųjų arba 2008-ųjų stebimas mažėjimas.

4 lentelė / Table 4

Daržovių produktų gamyba 2006–2009 metų I pusmetį
Production of vegetable products in the 1st half-year of 2006–2009

Produktai / Products	2006	2007	2008	2009	2009, palyginti su compared to 2006, %
Pomidorų sultys, tūkst. l / Tomato juice, thou. l	2624,2	2574,9	2699,6	1971,1	75
Pomidorų kečupas ir kiti pomidorų padažai, tūkst. t Tomato ketchup and other tomato sauces, thou. t	8,2	6,7	5,6	5,8	71
Nekoncentruotos pomidorų tyrės ir pastos, t Tomato sauces and pastes non concentrated, t	25,0	24,3	23,0	7,4	30
Rauginti kopūstai, t / Cabbages preserved, t	245,6	609,8	876,2	520,7	212
Užšaldytos daržovės ir jų mišiniai, t Vegetables and mixtures, frozen, t	229,5	317,1	286,5	262,7	114
Džiovininti svogūnai, t / Dried onions, t	61,9	94,4	259,8	232,5	376

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Nekoncentruotų pomidorų tyrių ir pastų, pomidorų kečupo ir kitų padažų bei užšaldytų daržovių kainos 2006–2009 metais didėjo ir 2009-aisiais buvo atitinkamai 1,6 ir 1,5 karto didesnės. Raugintų kopūstų kainos 2006–2008 metais kito nežymiai, o 2009-aisiais labai atpigus šviežiems kopūstams, rauginti buvo 15 proc. pigesni nei prieš metus. Džiovintų svogūnų kainos pastaruosius trejus metus kito nežymiai.

Daržovių produktų gamyba orientuota į vidaus rinką. 2009 metų I pusmetį Lietuvoje parduota 91 proc. pomidorų sulčių, 84 proc. pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų, 94 proc. raugintų kopūstų. Užšaldytų daržovių ir jų mišinių vidaus rinkoje parduota 59 proc., džiovintų svogūnų – 50 proc., o nekoncentruotų pomidorų tyrių ir pastų – visas kiekis.

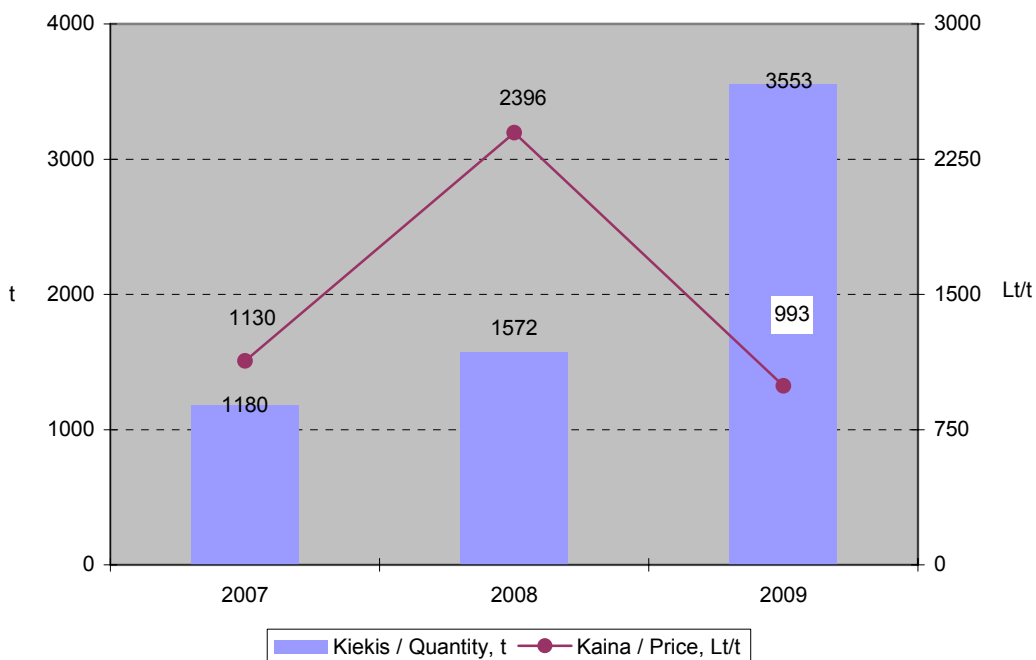
Nauji teisės aktai. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2009 m. rugpjūčio 4 d. įsakymu Nr. 3D-564 nustatė licencijuotuose sandėliuose saugomų daržovių normatyvines kainas, kurios galios iki 2010 m. rugpjūčio 15 d. Vidutinės normatyvinės kainos (be PVM): burokėlių ir kopūstų – po 570 Lt/t, morkų ir svogūnų – po 800 Lt/t.

VAISIAI IR UOGOS / *FRUIT AND BERRIES*

Laura PETRAUSKAITĖ
LAEI Produktų rinkotyros skyriaus ekonomistė,
laura@laei.lt

Pasaulinės obuolių ir kriaušių asociacijos duomenimis, 2009 metais ES prognozuojamas 7 proc. mažesnis obuolių derlius nei praėjusiaisiais. Tai iš esmės lems smarkiai sumažėjęs derlius Lenkijoje, kurioje ankstesniais metais būdavo surenkama apie ketvirtadalis viso ES obuolių derliaus. Numatoma, kad didžiausią derliaus dalį sudarys ‘Golden Delicious’ (22 proc.), ‘Gala’ (10 proc.), ‘Jonagold’ ir ‘Red Delicious’ (po 6 proc.) veislių obuoliai. Kriaušių derlius šiais metais ES turėtų būti net 16 proc. didesnis nei 2008-aisiais.

Vidaus rinka. Lietuvoje šių metų I pusmetį, palyginti su atitinkamu 2008-ųjų laikotarpiu, obuolių supirkta apie 2,2 karto daugiau nei pernai. Dėl didelės šių vaisių pasiūlos supirkimo kaina buvo beveik 59 proc. mažesnė nei pernai (1 pav.).

1 pav. Obuolių supirkimas Lietuvoje 2007–2009 metų sausio–birželio mėnesiais
Figure 1. Purchase of apples in Lithuania in January–June 2007–2009

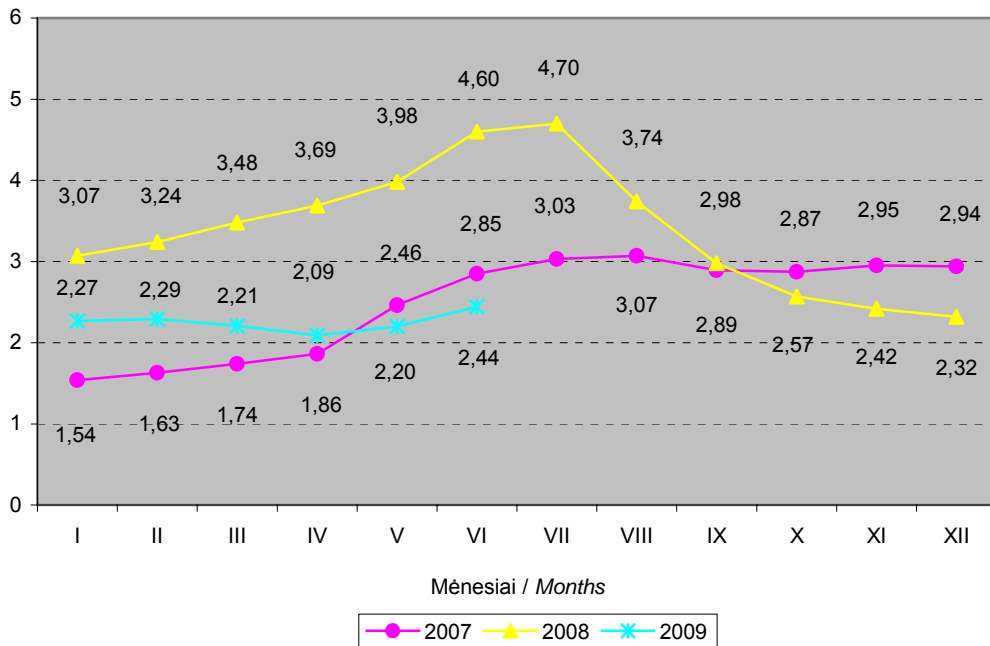
Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Statistikos departamento duomenimis, vidutinė mažmeninė II klasės obuolių kaina Lietuvoje 2009 metų I pusmetį buvo 38,8 proc. mažesnė nei tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu. Palyginti su 2007-ųjų atitinkamo laikotarpio kaina, 2009 metais II klasės obuoliai Lietuvoje buvo 11,8 proc. brangesni (2 pav.).

Kriaušės Lietuvos mažmeninėje rinkoje šiemet buvo brangiausios per visą tiriamąjį laikotarpį. Vidutinė mažmeninė kriaušių kaina Lietuvoje 2009 metų I pusmetį buvo 13,3 proc. didesnė nei tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu. Palyginti su 2007-ųjų atitinkamu laikotarpiu, šiemet kriaušės Lietuvoje kainavo 45,1 proc. daugiau (3 pav.).

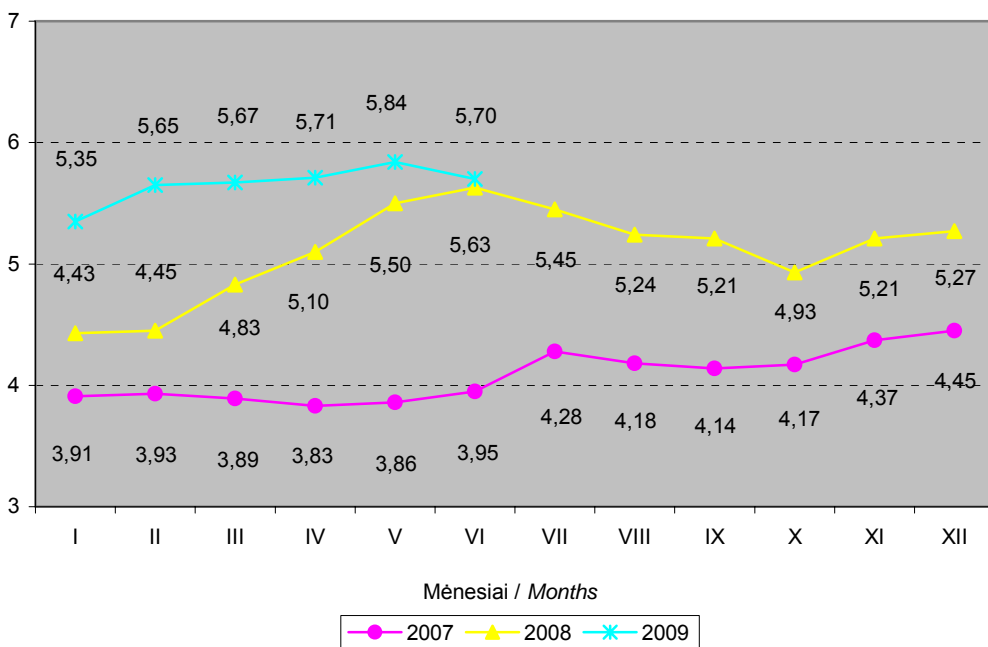
Braškės 2009 metų birželį Lietuvoje buvo superkamos po 4,59 Lt/kg, t. y. beveik 30 proc. mažesne kaina nei prieš metus. Tokius pokyčius lėmė 68 proc. geresnis nei praėjusiais metais derlius. 2009 metų birželį Lietuvoje supirkta 16,5 t braškių.

Statistikos departamento duomenimis, importuotų vaisių kainos Lietuvos mažmeninės prekybos centruose 2009 sausio–birželio mėnesiais keitėsi nevienodai: bananai pabrango 14,4 proc. – iki 5,22 Lt/kg, o apelsinai atpigo beveik 13 proc. – iki 3,34 Lt/kg. Tuo tarpu žaliųjų vynuogių kaina sparčiai mažėjo iki gegužės (palyginti su sausiu, 35,2 proc.). Tačiau birželį, palyginti su geguže, šios uogos jau buvo pabrangusios beveik 40 proc. (iki 9,72 Lt/kg).

2 pav. Obuolių vidutinė mažmeninė kaina Lietuvoje 2007–2009 metais, Lt/kg
 Figure 2. Average retail price of apples in Lithuania in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

3 pav. Kriaušių vidutinė mažmeninė kaina Lietuvoje 2007–2009 metais, Lt/kg
 Figure 3. Average retail price of pears in Lithuania in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Vaisių mažmeninių kainų skirtumai ES šalių sostinėse labai dideli. 2009 metų viduryje mažiausia mažmeninė ‘Golden’ veislės obuolių kaina buvo Lietuvos sostinėje, o didžiausia – Švedijos. Bananų mažiausia mažmeninė kaina buvo Varšuvoje, didžiausia – Stokholme. Vilniuje šie vaisiai kainavo brangiau nei daugelyje kitų ES sostinių. Lietuvos sostinėje bananai buvo brangesni nei kaimyninėse valstybėse, palyginti su Ryga – 17,6 proc., su Varšuva – 53,4 proc. Apelsinai Vilniuje buvo vieni iš pigesnių ES, tačiau kainavo brangiau nei Taline (10,1 proc.) ar Varšuvoje (12,9 proc.) (1 lentelė).

Vaisių ir uogų gaminiai. 2009 metų I pusmetį, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, vaisių ir uogų supirkta 2,3 karto daugiau, o vaisių ir uogų sušaldyta 31 proc. mažiau, obuolių sulčių išspausa 51 proc. mažiau. Analizuojamuoju laikotarpiu padidėjo džiovintų vaisių (78 proc.) ir džemų, marmeladų, tyrių gamyba (90 proc.) (4 pav.).

2009 metų I pusmetį Lietuvos gamintojai pardavė 5,8 karto daugiau obuolių sulčių nei 2008-aisiais tuo pačiu laikotarpiu. Džiovintų vaisių ir džemų, marmeladų, tyrių parduota atitinkamai 78 ir 56 proc. daugiau. Tik šaldytų vaisių ir uogų pardavimas 2009 metų I pusmetį, palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu, sumažėjo 10,6 proc.

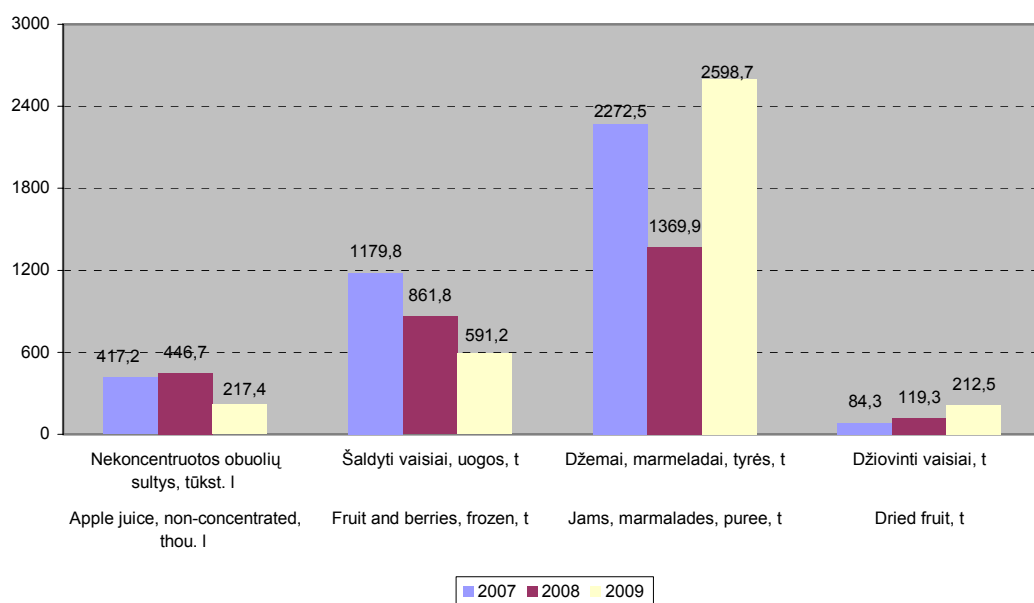
Vidutinė šaldytų vaisių, uogų ir obuolių sulčių pardavimo kaina išaugo atitinkamai 9 ir 39 proc. O džemų, marmeladų grupės gaminių ir džiovintų vaisių kaina sumažėjo atitinkamai 39 ir 8 proc.

Obuolių, bananų ir apelsinų mažmeninės kainos kai kurių Europos valstybių sostinėse
2009 metų birželio mėnesį, Lt/kg
*Retail prices of apples, bananas and oranges in the capital cities of selected European countries
in June 2009, Lt/kg*

Vaisiai Fruit	Stokholmas	Berlynas	Helsinkis	Bratislava	Talinas	Varšuva	Praha	Budapeštas	Ryga	Vilnius	Vilnius 2009/2008, proc.
Obuoliai 'Golden' Apples	7,39	6,87	5,66	4,21	4,07	3,77	3,59	3,50	3,03*	2,59	52
Bananai Bananas	7,39	5,03	6,54	3,8	4,61	3,58	4,34	4,78	4,67	5,49	133
Apelsinai Oranges	6,1	6,87	5,26	4,01	3,26	3,18	3,95	3,64	3,68	3,59	83

* 'Jonagold'.

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

4 pav. Kai kurių vaisių ir uogų produktų gamyba Lietuvoje 2007–2009 metų I pusmetį
*Figure 4. Production of selected fruit and berry products in Lithuania
in the 1st half-year of 2007–2009*

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Obuolių sulčių, šaldytų vaisių ir uogų gamintojai orientuojasi į užsienio rinkas, taigi 2009 metų I pusmetį didžioji pardavimo pajamų dalis (atitinkamai 80 ir 60 proc.) gauta už eksportuotą produkciją (2 lentelė). Tik už džemus, marmeladus, tyres ir džiovintus vaisius didesnė pajamų dalis gauta pardavus juos vidaus rinkoje (2 lentelė).

2 lentelė / Table 2

Kai kurių vaisių ir uogų gaminių pardavimas* 2008 ir 2009 metų I pusmetį
Sales* of fruit and berry products in 1st half-year of 2008 and 2009

Gaminiai / Products	Parduota, tūkst. Lt Sold amounts, thou. Lt				Eksporto pajamų dalis, proc. Income share of exported products, %	
	iš viso total		Lietuvoje in Lithuania		2008	2009
	2008	2009	2008	2009		
Nekoncentruotos obuolių sultys / Apple juice, non-concentrated	958,5	7776,2	831,5	1451,0	13	81
Šaldyti vaisiai, uogos Fruit and berries, frozen	7386,7	7227,7	1623,4	1940,9	78	73
Džemai, marmeladai, drebučiai, tyrės ir pastos Jams, marmalades, jellies, puree and pastes	6808,3	6509,2	6176,4	5317,5	9	18
Džiovinti vaisiai Dried fruit	988,9	1624,6	954,6	928,8	3	43

* Veikusiomis kainomis be PVM ir akcizų / At current prices, VAT and excise duty excluded.

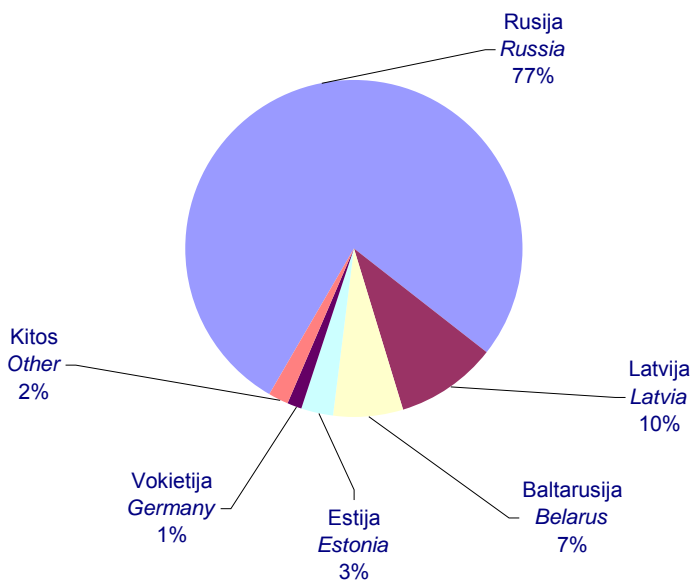
Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Užsienio prekyba. 2009 metų I pusmetį iš šalies eksportuota 120,9 tūkst. t vaisių ir uogų už 336,7 mln. Lt. Importuota 160,8 tūkst. t už 415 mln. Lt. Taigi 2009 metų sausio–birželio mėnesiais neigiamas prekybos balansas siekė 78,2 mln. Lt.

2009 metų I pusmetį į ES šalį eksportuota 15,8 proc. (19,1 tūkst. t) vaisių ir uogų. Daugiausia jų išgabenta į Rusiją, Latviją ir Baltarusiją (5 pav.).

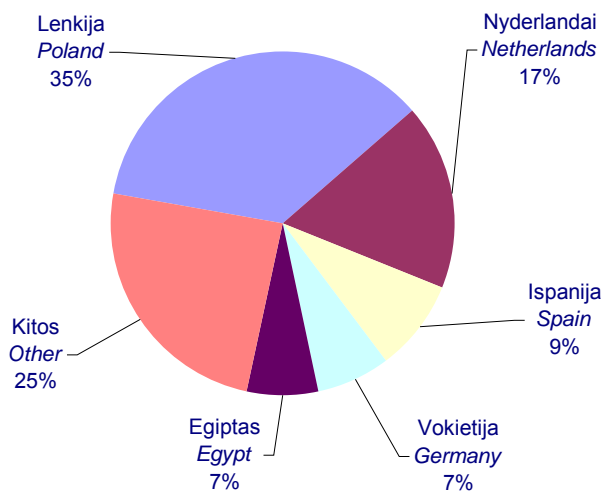
Daugiausia 2009 metų I pusmetį importuota obuolių – 38,7 proc. viso vaisių ir uogų importo (62,3 tūkst. t už 77,3 mln. Lt). Iš Lietuvoje neaugančių vaisių daugiausia įvežta citrusinių vaisių (23,6 proc.) ir bananų (10,8 proc.). Lietuva daugiausia vaisių ir uogų įsivežė iš ES šalių – 83,6 proc. viso importo. Šiais metais svarbi vaisių eksportuotoja buvo Lenkija (35,8 proc. importo) (6 pav.). Pagal vertę didžioji vaisių ir uogų dalis įvežta iš Nyderlandų – 29,5 proc.

Prognozės. Rugsjūčio mėnesį prasidėjo naujojo derliaus supirkimas, todėl 2009 metų II pusmetį obuolių supirkimas turėtų gerokai viršyti I pusmečio rezultatus ir sudaryti daugiau nei 90 proc. viso per metus supirkto kiekio. Mažės ir supirkimo, ir mažmeninės obuolių kainos. Tačiau nepaisant mažėsiančių kainų, vaisių ir uogų gaminių pardavimas bus orientuotas į eksporto rinkas. Tai galėtų pagerinti užsienio prekybos vaisiais ir uogomis balansą.

5 pav. Vaisių ir uogų eksportas 2009 metų I pusmetį
 Figure 5. Export of fruit and berries in the 1st half-year of 2009

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

6 pav. Vaisių ir uogų importas 2009 metų I pusmetį
 Figure 6. Import of fruit and berries in the 1st half-year of 2009

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

PIENAS / MILK

Deiva MIKELIONYTĖ
LAEI Produktų rinkotyros skyriaus tyrėja,
deivam@laei.lt

2009 metų I pusmetį pasaulyje ir ES pieno produktų kainos stabilizavosi, tačiau pieno supirkimo kainos mažėjo. Lietuvoje mažėjo ne tik supirkimo, bet ir jo produktų kainos. Labiausiai krito supirkimo kainos – daugiau nei dvigubai negu pieno produktų įmonių kainos (2009 m. liepą, palyginti su 2008 m. gruodžiu, atitinkamai 21,6 proc. ir 9,0 proc.). 2009 metais pieno produktų kainų mažėjimas vietinėje rinkoje buvo spartesnis nei užsienio rinkose – atvirkščia tendencija nei 2008-aisiais. Pajamų iš pieno produktų pardavimo mažėjimui įtakos turėjo ir mažėjantis superkamo pieno kiekis, ir krantančios pieno produktų kainos. Pastebimą įtaką gamybos ir pardavimų struktūros pokyčiams 2009 metais turėjo Lietuvoje prasidėjęs intervencinis pieno produktų pirkimas.

Vidaus rinka. 2009 metų sausio–birželio mėnesiais, palyginti su tuo pačiu 2008 metų laikotarpiu, pieno gamyba sumažėjo 9 proc. iki 1031 tūkst. t. Pieno gamybos mažėjimas įgauna pagreitį: I ketvirtį, palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų ketvirčiu, gamyba smuko 1,6 proc., o II ketvirtį – 16 proc.

Tokios pačios yra ir pieno supirkimo kitimo tendencijos. 2009 metų sausio–liepos mėnesiais perdirbti supirkta 720,7 tūkst. t natūralaus pieno, arba 7 proc. mažiau nei per tą patį 2008-ųjų laikotarpį (1 lentelė). Pieno supirkimo, kaip ir gamybos, mažėjimą lėmė nuolat krantančios pieno supirkimo kainos. Kainoms nedidėjant, pieno gamybos ir supirkimo apimtys turėtų ir toliau mažėti.

1 lentelė / Table 1

Pieno supirkimas 2008 ir 2009 metų sausio–liepos mėnesiais, tūkst. t
Milk purchase in January–July 2008 and 2009, thou. t

Pienas / Milk	2008	2009	Pokytis Change, %
Natūralus / natural	774,8	720,7	93
Bazinių rodiklių* / basic*	921,4	853,9	93

* 3,4 % riebalų / milk fat, 3,0% baltymų / protein.

** 4,29% riebalų / milk fat, 3,25% baltymų / protein.

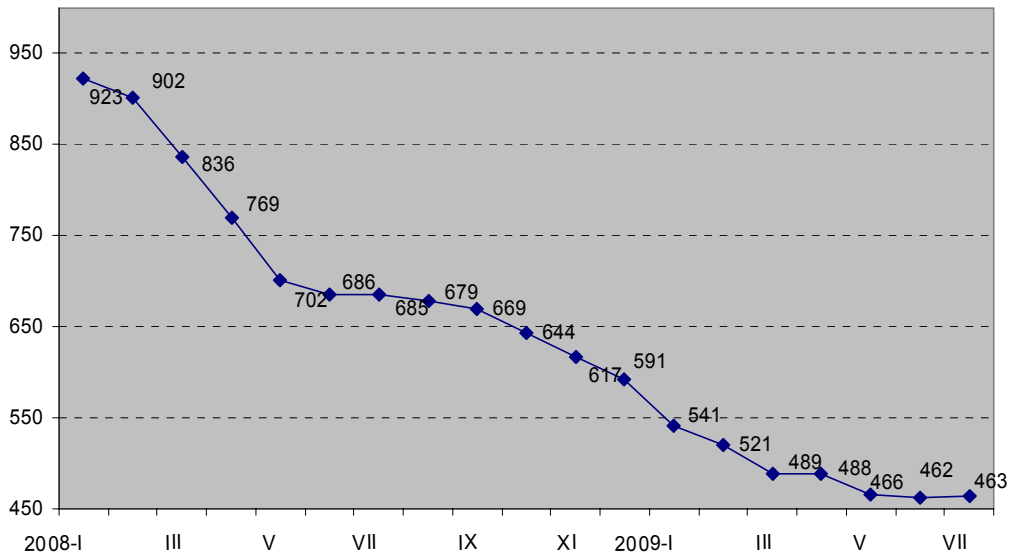
Šaltinis: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2009 m. liepa. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2009.

Ėmė prastėti superkamo pieno kokybė. Iš 2009 metų sausį–liepą supirkto pieno ES veterinariinius reikalavimus atitiko 94,7 proc., 1,6 procentinio punkto mažiau nei per tą patį 2008-ųjų laikotarpį.

Per 2009–2010 kvotos metų pirmuosius keturis mėnesius įvykdyta 27 proc. bendrosios nacionalinės pardavimo perdirbti kvotos. Per tą patį 2008–2009 kvotos metų laikotarpį buvo įvykdyta 31 proc. kvotos.

Mažėjo ir žaliavinio pieno importas. 2008 metų sausio–birželio mėnesiais buvo importuota 90,3 tūkst. t žaliavinio pieno, o tuo pačiu 2009-ųjų laikotarpiu – tik 76,6 tūkst.t, t. y. 15 proc. mažiau. Importo mažėjimas 2009 metų I ir II ketvirtį buvo tolygus. Tuo tarpu pieno eksportas beveik nutrūko: 2009 metų I pusmetį eksportuota tik 312 t pieno, palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu, 88 proc. mažiau.

Nuo 2008 metų pradžios pieno supirkimo kainos nuolat mažėjo. 2009 metų liepos mėnesį, palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų mėnesiu, bazinio riebumo pieno kaina sumažėjo 32 proc., palyginti su gruodžio mėnesiu – 21,6 proc. (1 pav.). Dėl pasaulinės krizės pieno produktų paklausai nedidėjant, pieno supirkimo kaina taip pat greičiausiai neaugs, tik metų pabaigoje gali šiek tiek padidėti (dėl sezoniškumo).

1 pav. Bazinių rodiklių pieno supirkimo kaina 2008 ir 2009 metais, Lt/t
Figure 1. Purchase price of milk (basic indicators) in 2008 and 2009, Lt/t

Šaltiniai: VI Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, ŽŪMPRIS [interaktyvus], statistinė informacija [žiūrėta 2009 m. rugsėjo 4 d.]. Prieiga per internetą <http://www.vic.lt/ris/index.php?id=42834&action=more>; Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2008 04 01–2008 09 01. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, LR žemės ūkio ministerija [interaktyvus], Naujienos [žiūrėta 2009 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.zum.lt/lt/naujienos/pranesimai-spaudai/6705/>; <http://www.zum.lt/lt/naujienos/pranesimai-spaudai/6672/>; <http://www.zum.lt/lt/naujienos/pranesimai-spaudai/6738/>; Lietuvos Respublikos Seimas [interaktyvus], Teisės aktai [žiūrėta 2009 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=49992&p_query=&p_tr2=.

Pieno supirkimo kainos 2008–2009 metais mažėjo visame pasaulyje. Palyginti su kitomis ES šalimis, Lietuvoje kainos 2008 metais krito sparčiausiai. 2009 metais kritimo tempai sulėtėjo. 2009 metų liepos mėnesį, palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų mėnesiu, Lietuvoje natūralaus riebumo pieno

supirkimo kaina buvo mažesnė 33 proc., panašiai kaip ir aplinkinėse šalyse (palyginti su ES-15 šalimis, sumažėjo 8 procentiniais punktais daugiau) (2 lentelė). Lietuviško pieno supirkimo kaina artima kainai Latvijoje, kitų ES šalių kainos aukštesnės: Lenkijos, Estijos – apie 25 proc., ES-15 šalių – 67 proc.

2 lentelė / Table 2

Natūralaus pieno supirkimo kainos Baltijos šalyse,
Lenkijoje ir ES-15 2008 ir 2009 metų liepos mėnesį, Lt/t
Milk purchase prices in the Baltic States, Poland and EU-15 in July 2009 and 2008, Lt/t

Šalis / Country	2008	2009	Pokytis Change, %
Lietuva / Lithuania	794	529	-33,0
Latvija / Latvia	887	547	-38,0
Estija / Estonia	971	658	-32,0
Lenkija / Poland	1000	666	-33,0
ES-15* / EU-15*	1177	881	-25,0

* 4,2% riebumo / milk fat, 3,35% baltymų / protein.

Šaltiniai: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, ŽŪMPRIS [interaktyvus], statistinė informacija [žiūrėta 2009 m. rugsėjo 4 d.]. Prieiga per internetą <http://www.vic.lt/ris/index.php?id=42834&action=more>; Eesti statistika [interaktyvus], [žiūrėta 2009 m. rugsėjo 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://pub.stat.ee/px-web.2001/temp/AG182007911535078.xls>; Główny Urząd Statystyczny [interaktyvus], [žiūrėta 2009 m. rugsėjo 4 d.]. Prieiga per internetą: http://www.stat.gov.pl/gus/45_1335_ENG_HTML.htm; International Milk Price Reviews [interaktyvus], [žiūrėta 2009 m. rugsėjo 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.milkprices.nl/>; Latvijas statistika [interaktyvus], [žiūrėta 2009 m. rugsėjo 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://data.csb.gov.lv/temp/07-14a20079120515.xls>.

Sumažėjus pieno produktų paklausai pasaulyje, Lietuvos pieno perdirbimo įmonės 2009 metų sausio–liepos mėnesiais, palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu, daugiausia sumažino pieno konservų (28 proc.) ir valgomųjų ledų (18 proc.) gamybą (3 lentelė). Labiausiai išaugo sviesto (59 proc.) ir nugriebto pieno miltelių (2,6 karto) gamyba, t. y. produktų, kuriuos galima parduoti į intervencinius sandėlius. Lietuvoje intervencinį pirkimą administruojanti VĮ Lietuvos maisto produktų ir rinkos reguliavimo agentūra sandėliuose vasaros pabaigoje buvo sukaupusi 1778 t sviesto ir 8488 t nugriebto pieno miltelių. Dar 60 t sviesto ir 2787 t nugriebto pieno miltelių turi būti pristatyta į intervencinius sandėlius. Galima prognozuoti, kad intervencinis pardavimas artimiausiais metais ir toliau domins pieno perdirbėjus, nes jau įgyta patirties, įregistruoti intervenciniai sandėliai.

2009 metais pieno produktų įmonių vidutinės kainos mažėjo, tačiau žymiai lėčiau nei supirkimo ir šiek tiek lėčiau nei 2008 metais. 2009 metų liepą, palyginti su 2008-ųjų gruodžiu, pieno produktų įmonių kainos Lietuvos rinkoje sumažėjo 10,6 proc., eksporto – 7,8 proc., vidutiniškai – 9,0 proc. Pieno supirkimo kainos per tą patį laikotarpį, kaip minėta, sumažėjo 21,6 proc. (2 pav.).

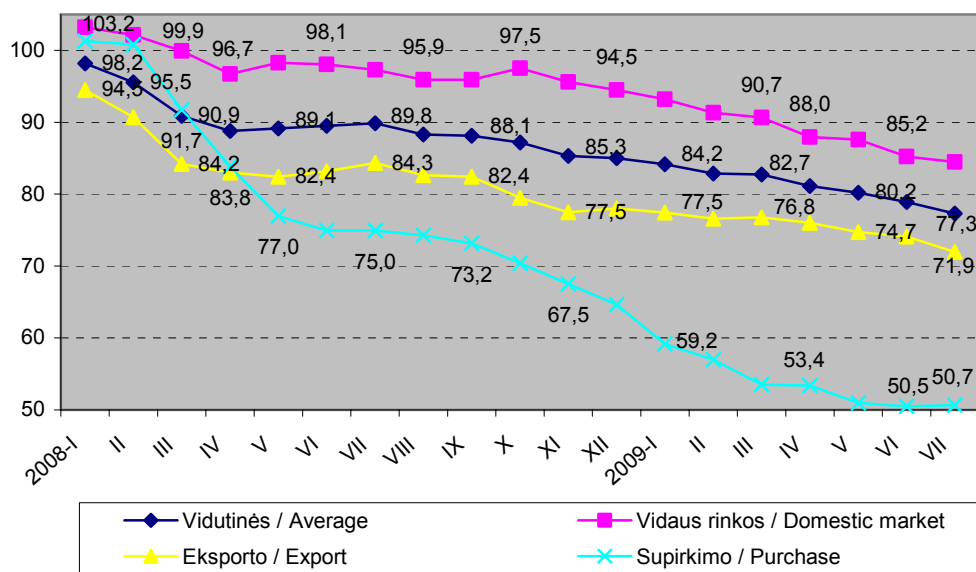
Pagrindinių pieno produktų gamyba* 2008 ir 2009 metų sausio–liepos mėnesiais, tūkst. t
Production of main dairy products in January–July 2008 and 2009, thou. t*

Pieno produktai / Dairy products	2008	2009	2009, palyginti su compared to 2008, %
Geriamasis pienas / Drinking milk	61,8	57,3	93
Rūgpienis, kefyras / Curdled milk, kefir	23,7	23,1	97
Jogurtas / Yoghurt	9,2	9,0	98
Grietinė ir jos mišiniai / Sour cream	16,5	17,0	103
Varškė / Curd	13,5	13,6	101
Nugriebto pieno milteliai Skimmed milk powder	4,1	10,6	259
Sviestas / Butter	5,4	8,6	159
Sūriai / Cheese	48,2	43,2	90
Valgomieji ledai** / Ice cream	18,4	15,0	82
Pieno konservai / Canned milk	17,0	12,3	72

* Pagrindinių pramonės įmonių duomenys / Data of major milk enterprises.

** Mln. l / Mill. l.

Šaltinis: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2009 m. liepa. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2009.

2 pav. Pieno pramonės įmonių parduotos produkcijos ir pieno supirkimo kainų pokyčiai
 2008–2009 metais (2007-12=100 proc.), proc.

Figure 2. Changes in producer prices of dairy products and milk purchase price
 in 2008–2009 (December 2007 = 100%), %

Šaltinis: Informacija apie gamintojų parduotos pramonės produkcijos kainų pokyčius 2008–2009 metais.
 Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2009.

Per metus, t. y. 2009 metų liepos mėnesį, palyginti su 2008-ųjų birželiu, pieno produktų įmonių kainos Lietuvos rinkoje sumažėjo 14,8 proc., eksporto – 12,9 proc., vidutiniškai – 13,7 proc.

Vidaus rinkoje 2009 metų liepos mėnesį, palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų mėnesiu, sumažėjo visų pieno produktų įmonių kainos. Mažiausiai nukrito kietųjų ilgai nokstančių sūrių kainos – 12 proc., o labiausiai atpigo liesa varškė – 38 proc. (4 lentelė).

4 lentelė / Table 4

Vidaus rinkoje parduotų pieno produktų įmonių kainos 2008 ir 2009 metų liepos mėnesį, Lt/t
Producer prices of dairy products sold in the domestic market in July 2008 and 2009, Lt/t

Pieno produktai <i>Products</i>	2008	2009	Pokytis <i>Change, %</i>
Natūralus pienas, ne mažesnio kaip 3,5 proc. riebumo, 1 l pakuotėse <i>Natural milk, ≥ 3,5% milk fat, 1 l pack</i>	1728	1515	-19,0
Pasterizuotas 2,5 proc. riebumo pienas, 1 l pakuotėse <i>Pasteurised milk, 2,5% milk fat, 1 l pack</i>	1485	1146	-28,0
Grietinė, 30 proc. riebumo, 450 g indeliuose <i>Sour cream, 30 % milk fat</i>	5380	3880	-28,0
Jogurtas su priedais, 350–360 g indeliuose <i>Yoghurt with additives, 350–360 g packs</i>	5940	4780	-20,0
Liesa varškė, išfasuota po 200 g <i>Low fat curd, 200 g packs</i>	7590	4700	-38,0
Varškės sūris, 22 proc. riebumo <i>Cottage cheese, 22% milk fat</i>	12390	10540	-15,0
Sviestas, 82 proc. riebumo, išfasuotas po 200 g <i>Butter, 82 % milk fat</i>	12920	9100	-30,0
„Tilsit“ sūris, išfasuotas / <i>Tilsit</i>	14450	11490	-20,0
Kietieji ilgai nokstantys sūriai, išfasuoti <i>Hard long rippled cheese, packed</i>	23510	20770	-12,0

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Įmonių kainos Lietuvos rinkoje turėtų ir toliau mažėti, kadangi tik taip sunkmečiu bus galima daugiau parduoti.

Per 2009 metų sausį–liepą, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, lietuviškų pieno produktų pardavimas vietinėje rinkoje sumažėjo 6,9 proc. (nuo 715,1 mln. Lt iki 666,1 mln. Lt). Atskirų pieno produktų pardavimų apimtims Lietuvos rinkoje daug įtakos turėjo intervencinis pirkinimas. Nugriebto pieno miltelių pardavimas išaugo 10,4 karto, sviesto – beveik 2 kartus. 49 kartus išaugo kazeino ir kazeinatų pardavimas. Nenugriebto pieno miltelių pardavimas sumažėjo 94 proc. Kitų pieno produktų grupių pardavimo svyravimai nebuvo tokie dideli.

Lietuvos pieno perdirbimo įmonės, palyginti su kaimyninių šalių, savo gaminius parduoda vienomis iš aukštesnių kainų (5 lentelė).

Kai kurių pieno produktų įmonių kainos Baltijos valstybėse ir Lenkijoje
2009 metų liepos mėnesį, Lt/t
*Producer prices of selected dairy products in the Baltic states and Poland
in July 2009, Lt/t*

Pieno produktai <i>Dairy products</i>	Lietuva <i>Lithuania</i>	Latvija <i>Latvia</i>	Estija <i>Estonia</i>	Lenkija <i>Poland</i>
Sviestas, 82 proc. riebumo <i>Butter, 82% milk fat</i>	9618	7246	7460	7646
Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	5672	6518	5274	5420
„Tilsit“ sūris <i>Cheese Tilsit</i>	10644	9520	11826*	8186*

* Edamo sūris / *Cheese Edam*.

Šaltiniai: *Gaminių gamyba 2009 08 01. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2009; ŽŪMPRIS.*

Mažmeninės pieno produktų kainos, kaip ir įmonių, Lietuvos rinkoje 2009 metų sausio–liepos mėnesiais mažėjo. Labiausiai 2009 metų liepos mėnesį, palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų mėnesiu, nukrito geriamojo pieno kainos (tetrapakuose – net iki 20 proc.), mažiausiai sumažėjo kietųjų fermentinių sūrių – apie 4 proc. Mažmeninės kainos turėtų šiek tiek kristi iki metų pabaigos, kadangi gyventojų perkamoji galia, mažėjant atlyginimams ir socialinėms išmokoms, augant nedarbiui, turėtų ir toliau mažėti.

2009 metų birželio mėnesį, palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų mėnesiu, Vilniuje mažmeninė sviesto kaina sumažėjo 9 proc., pieno – 17 proc., o puskiečio fermentinio sūrio – 19 proc. (6 lentelė). Palyginti su kitų ES kaimyninių šalių – Latvijos ir Estijos – sostinėmis, 2009 metų birželį Vilniuje kainos buvo pastebimai žemesnės, palyginti su Varšuva – nuo trečdaliao iki penktadalio aukštesnės.

Užsienio prekyba. Pieno ir jo produktų užsienio prekybos balansas 2009 metų sausio–birželio mėnesiais buvo teigiamas: eksportas viršijo importą 3,8 karto. Neskaitant žaliavinio pieno importo ir eksporto, pieno produktų eksportas viršijo importą 6,3 karto. Pieno ir jo produktų išvežta už 489,2 mln. Lt, arba 23 proc. mažiau nei per tą patį 2008-ųjų laikotarpį. 2009 metų II ketvirtį eksportas mažėjo pastebimai greičiau nei I: I ketvirtį, palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu, pajamos iš pieno ir jo produktų eksporto sumažėjo 15,3 proc., o II – 29 proc. Tam turėjo įtakos ir intervencinis pirkimas, atsispindintis vietos rinkos pardavime, ir II ketvirtį šiek tiek labiau nei I sumažėjusios kainos.

Per pusmetį labiausiai sumažėjo lieso pieno miltelių (86 proc.) ir pieno cukraus (40 proc.) eksportas (7 lentelė). Didžiausią lyginamąjį svorį eksporto struktūroje turinčio sūrio ir varškės išvežta 12 proc. mažiau, o natūrine išraiška 9 proc. daugiau. Tas pats (kai natūrine išraiška eksportas augo, o vertine dėl sumažėjusių kainų mažėjo) pasakytina ir apie išrūgų produktus, pieno cukrų ir kazeiną. Ir natūrine, ir vertine išraiška išaugo tik raugintų, fermentuotų produktų (116 proc. natūrine ir 102 proc. vertine išraiška) ir ledų (po 109 proc.) eksportas.

Kai kurių pieno produktų mažmeninės kainos Baltijos valstybių ir Lenkijos sostinėse
2008 ir 2009 metų birželio mėnesį, Lt
*Retail prices of selected dairy products in the capital cities of the Baltic states and Poland
in June 2008 and 2009, Lt/t*

Pieno produktai <i>Dairy products</i>	Vilnius			Ryga		Talinas		Varšuva	
	2008-06-05	2009-06-04	2009, palyginti su 2008, % <i>compared to 2008, %</i>	2009-06-04	2009, palyginti su 2008, % <i>compared to Vilnius, %</i>	2009-06-04	2009, palyginti su 2008, % <i>compared to Vilnius, %</i>	2009-06-04	2009, palyginti su 2008, % <i>compared to Vilnius, %</i>
Pienas, 3,5 proc. riebumo, l <i>Milk, 3,5% milk fat, l</i>	2,90	2,42	83	2,70	112	2,72	112	1,73	71
Sviestas, 82,5 proc. riebumo, kg <i>Butter, 82,5% milk fat, kg</i>	3,63	3,29	91	4,42	134	3,66	111	2,25	68
Edamo/Goudos tipo fermentinis sūris, kg <i>Cheese Edam/Gouda, kg</i>	19,89	16,11	81	20,68	128	19,46	121	13,18	82

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Kaip ir anksčiau, pagrindinės pieno produktų eksporto šalys buvo ES-27 ir Rusija (4 pav.). Per 2009 metų sausio–birželio mėnesius į ES-27 šalis eksportuota 54 proc. pieno ir jo produktų, į Rusiją – 37 proc. Palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu, eksportas į ES-27 šalis sumažėjo 4,3 procentinio punkto, o į Rusiją padidėjo 1,4 procentinio punkto. Ši tendencija greičiausiai išsilaikys ir ateityje, nes ją palaiko atnaujintos eksporto subsidijos į trečiąsias šalis. 2009 metų I pusmetį pieno perdirbimo įmonės jau gavo 3,5 mln. Lt eksporto subsidijų.

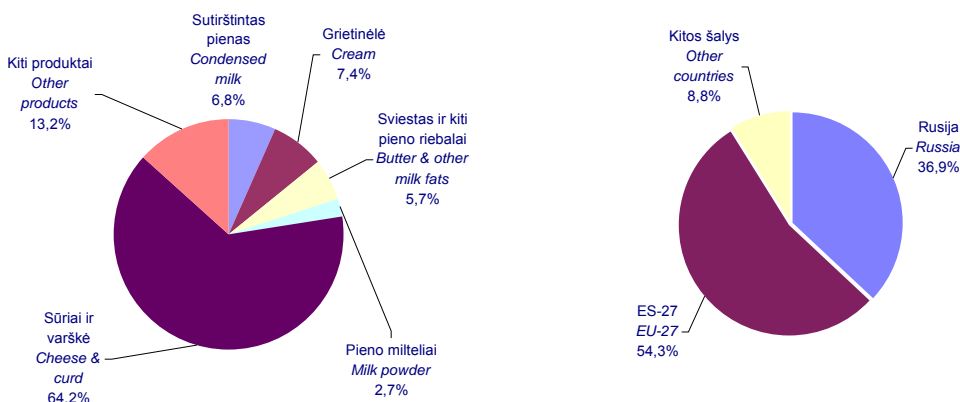
Eksportuojamų pieno produktų struktūroje 2009 metų sausio–birželio mėnesiais didžiausią lyginamąjį svorį ir toliau užėmė sūriai ir varškė, sudarę 64 proc. visų eksporto pajamų (3 pav.). Palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu, 7,2 procentinio punkto sumažėjo pieno miltelių lyginamasis svoris ir beveik tiek pat išaugo sūrių ir varškės dalis. Pieno miltelius perdirbimo įmonės 2009 metais daugiausia pardavė į intervencinius sandėlius.

2009 metų sausio–kovo mėnesiais, palyginti su tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu, sumažėjo visų eksportuotų pieno produktų grupių vidutinės kainos, išskyrus sutirštintą pieną be cukraus ir ledus (8 lentelė). Labiausiai sumažėjo pieno cukraus (50 proc.), kazeino (40 proc.) ir lieso pieno miltelių (37 proc.) kainos. Svarbiausių eksportuojamų produktų – riebių sūrių – kainos sumažėjo 17 proc.

Pieno produktų eksportas 2008 ir 2009 metų sausio–birželio mėnesiais, tūkst. Lt
Exports of dairy products in January–June 2008 & 2009, thou Lt

KN kodas CN code	Pieno produktai / Products	2008	2009	Pokytis Change, %
0401	Nekoncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, not concentrated</i>	69946,6	40574,7	-42,0
0402	Koncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, concentrated</i>	102519,6	46842,1	-54,0
040210	Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	55548,3	7582,7	-86,0
040221	Nenugriebto pieno milteliai <i>Whole milk powder</i>	9091,6	5841,6	-36,0
040291	Sutirštintas pienas be cukraus <i>Milk, condensed without sugar</i>	13818,1	11953,8	-13,0
040299	Sutirštintas pienas su cukrumi <i>Milk, condensed with sugar</i>	23701,5	21129,7	-11,0
0403	Fermentuotas arba raugintas pienas ir grietinėlė <i>Fermented or acidified milk and cream</i>	7833,5	7984,1	2,0
040310	Jogurtas / <i>Yoghurt</i>	1294,9	1134,2	-12,0
0404	Išrūgos ir produktai iš natūralių pieno komponentų <i>Whey & products consisting of natural milk constituents</i>	33442,6	25891,1	-23,0
0405	Sviestas ir kiti pieno riebalai ir aliejai, pieno pastos <i>Butter & other fats & oils derived from milk, dairy spreads</i>	37602,2	27934,8	-26,0
0406	Sūriai ir varškė / <i>Cheese & curd</i>	357732,2	314134,8	-12,0
2105	Valgomieji ledai / <i>Ice cream</i>	17486,1	18994,7	9,0
350110	Kazeinas / <i>Casein</i>	2981,7	1872,9	-37,0
170211- 170219	Pieno cukrus / <i>Milk sugar</i>	8233,8	4921,9	-40,0
	Iš viso / Total	637778,4	489151,0	-23,0

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

3 pav. Pieno produktų eksporto struktūra 2009 metų sausio–kovo mėnesiais
 Figure 3. Structures of dairy products export in January–March 2009

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

2009 metų I pusmetį pieno ir jo produktų importuota už 130,0 mln. Lt, arba 41 proc. mažiau nei per tą patį 2008-ųjų laikotarpį. Pagrindinis įvežtas produktas, kaip ir anksčiau, buvo žaliavinis pienas, jis sudarė 41 proc. viso pieno ir jo produktų importo. Sūriai ir varškė – 19,9 proc., fermentuoti ir rauginti pieno produktai – 19,5 proc., ledai – 7,6 proc. 2009 metų sausio–birželio mėnesiais 99,6 proc. pieno ir jo produktų įvežta iš ES šalių, likusi dalis – iš Rusijos.

Nauji teisės aktai. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2009 m. birželio 15 d. įsakymu Nr. 3D-426 patvirtino Atsietųjų papildomų nacionalinių tiesioginių išmokų už pieną mokėjimo 2009 metais taisyklės, kuriose nustatyta šių išmokų 2009 metams už rinkai patiektą pieną, neviršijantį bendrosios nacionalinės pieno kvotos ribų, gavimo tvarka, išmokėjimo terminai ir reikalavimai pieno gamintojams. Išmokėtina suma neturės viršyti 121 mln. Lt, išmokos dydis – 87 Lt/t.

Keičiantis ES reglamentams, reguliuojantiems bendrąją žemės ūkio politiką, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2009 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 3D-522 pripažino netekusiu galios 2005 m. rugpjūčio 1 d. įsakymą Nr. 3D-375 „Dėl sviesto pardavimo mažesne kaina pelno nesiekiantiems viešiesiems juridiniams asmenims“ ir jį keitusius įsakymus, o 2009 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. 3D-560 – 2007 m. gruodžio 7 d. įsakymą Nr. 3D-540 „Dėl pagalbos už privatų ilgai brandinamų sūrių sandėliavimą administravimo taisyklių patvirtinimo“.

Vidutinės eksportuotų pieno produktų kainos 2008 ir 2009 metų sausio–birželio mėnesiais, Lt/t
Average prices of dairy products exported in January–June 2008 and 2009, Lt/t

KN kodas CN code	Pieno produktai / Dairy products	2008	2009	Pokytis Change, %
0401	Nekoncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, not concentrated</i>	3546	2380	-33,0
0402	Koncentruoti pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, concentrated</i>	6175	4710	-24,0
040210	Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	7722	4860	-37,0
040221	Nenugriebto pieno milteliai <i>Whole milk powder</i>	8776	8920	-32,0
040291	Sutirštintas pienas be cukraus <i>Milk, condensed without sugar</i>	3433	3540	3,0
040299	Sutirštintas pienas su cukrumi <i>Milk, condensed with sugar</i>	5512	5340	-3,0
0403	Fermentuotas arba raugintas pienas ir grietinėlė <i>Fermented or acidified milk and cream</i>	3922	3460	-12,0
040310	Jogurtas / Yoghurt	4272	4080	-4,0
0404	Išrūgos ir produktai iš natūralių pieno komponentų <i>Whey & products consisting of natural milk constituents</i>	1577	1080	-31,0
0405	Sviestas ir kiti pieno riebalai ir aliejai, pieno pastos <i>Butter & other fats & oils derived from milk, dairy spreads</i>	8870	7370	-17,0
0406	Sūriai ir varškė / Cheese & curd	11838	9540	-19,0
040610	Varškės sūris ir varškė / Cottage cheese & curd	10436	8150	-22,0
040690	Riebūs sūriai / Fat cheese	12637	10490	-17,0
210500	Valgomieji ledai / Ice cream	6599	6590	0,0
350110	Kazeinas / Casein	25781	15350	-40,0
170211- 170219	Pieno cukrus / Milk sugar	1960	980	-50,0

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

MĖSA / MEAT

Albertas GAPŠYS
LAEI Produktų rinkotyros skyriaus vedėjas,
albertas@laei.lt

Laura PETRAUSKAITĖ
LAEI Produktų rinkotyros skyriaus ekonomistė,
laura@laei.lt

Lenkijos zloto nuvertėjimas lito atžvilgiu ir lengvatinio PVM tarifo žaliai mėsei panaikinimas iš esmės pakeitė dalies Lietuvos vartotojų pasirinkimą. Vieni jų pigesnę mėsą ir jos gaminius pirko Lenkijoje, kiti – Lietuvos turguose.

Nuo 2009 metų pradžios pasikeitusi PVM tarifų sistema didžiausios įtakos turėjo mėsos sektoriui, kur beveik pusei gaminamos produkcijos PVM padidėjo 14 procentinių punktų. 2009 metų I pusmečio analizė rodo, kad iš mėsos perdirbimo įmonių ir skerdyklų PVM surinkta 1,6 karto daugiau nei per atitinkamą 2008 metų laikotarpį (1 lentelė).

1 lentelė / Table 1

PVM mėsos gamybos sektoriuje 2009 metų sausio–birželio mėnesiais (didmeninėmis kainomis)
VAT in the meat production sector in January–June 2009 (at wholesale prices)

Mėsos gaminių grupės <i>Groups of meat products</i>	Parduota, mln. Lt <i>Sold, mill. Lt</i>		PVM tarifas, VAT rate, %		PVM, mln. Lt VAT, mill. Lt		
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	%
Šviežia, atšaldyta ir užšaldyta žalia mėsa ir paukštiena <i>Fresh, chilled and frozen raw meat and poultry</i>	451,3	442,5	5	19	22,6	84,1	372
Mėsos ir paukštienos gaminiai, dešros, konservai ir kita <i>Meat and poultry products, sausages, preserves, other</i>	451,9	452,3	18	19	81,3	85,9	106
Iš viso / Total	903,2	894,8	x	x	103,9	170,0	164

LAEI skaičiavimai.

Mokesčių surinkta daugiau, tačiau perdirbimo įmonių pagamintos mėsos ir jos produktų pardavimas vidaus rinkoje, skaičiuojant pagal vertę, sumažėjo 1 proc., o pagal kiekį – beveik 4 proc. (2 lentelė).

Įvertinus mėsos ir jos produktų vidaus rinkos, eksporto ir importo pokyčius (3 lentelė), pastebimas mėsos vartojimo mažėjimas. Mėsos, kaip ir kitų maisto produktų paklausa, mažai elastinga rinkoje, todėl šių produktų vartojimo mažėjimo tendencijos gali išryškėti vėliau.

Statistikos departamento duomenimis, 2009 metų I pusmetį, palyginti su atitinkamu 2008 metų laikotarpiu, gyvulių supirkta mažiau: kiaulių – 33 proc., bulių – 25 proc., avių ir ožkų – 14 proc., telyčių – 7 proc., paukščių – 4 proc. Tik karvių supirkta 17 proc. daugiau.

2 lentelė / Table 2

Mėsos ir jos produktų realizacija vidaus rinkoje 2008 ir 2009 metų sausio–birželio mėnesiais
Sales of meat and meat products in the domestic market in January–June 2008 and 2009

Mėsos rūšis, gaminys <i>Kind of meat, product</i>	Realizacija, t / Sales, t		Pokytis Change, %
	2008	2009	
Šviežia, atšaldyta ar užšaldyta žalia mėsa ir paukštiena: <i>Fresh, chilled and frozen raw meat and poultry:</i>	70755	67738	-4,3
jautiena / <i>beef</i>	5963	5695	-4,5
kiauliena / <i>pork</i>	38773	37144	-4,2
paukštiena / <i>poultry meat</i>	17554	17337	-1,2
Subproduktai / <i>Sub-products</i>	8465	7562	-10,7
Mėsos ir paukštienos gaminiai ir dešros / <i>Meat and poultry products and sausages</i>	52052	50875	-2,3
Gaminiai / <i>Products</i>	23249	25817	11,0
Dešros / <i>Sausages</i>	28803	25058	-13,0
Iš viso / Total	122807	118613	-3,4

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

3 lentelė / Table 3

Gyvulininkystės ir paukštininkystės produkcijos eksportas ir importas
2008 ir 2009 metų sausio–birželio mėnesiais, tūkst. Lt
*Export and import of animal and poultry products
in January–June 2008 and 2009, thou. Lt*

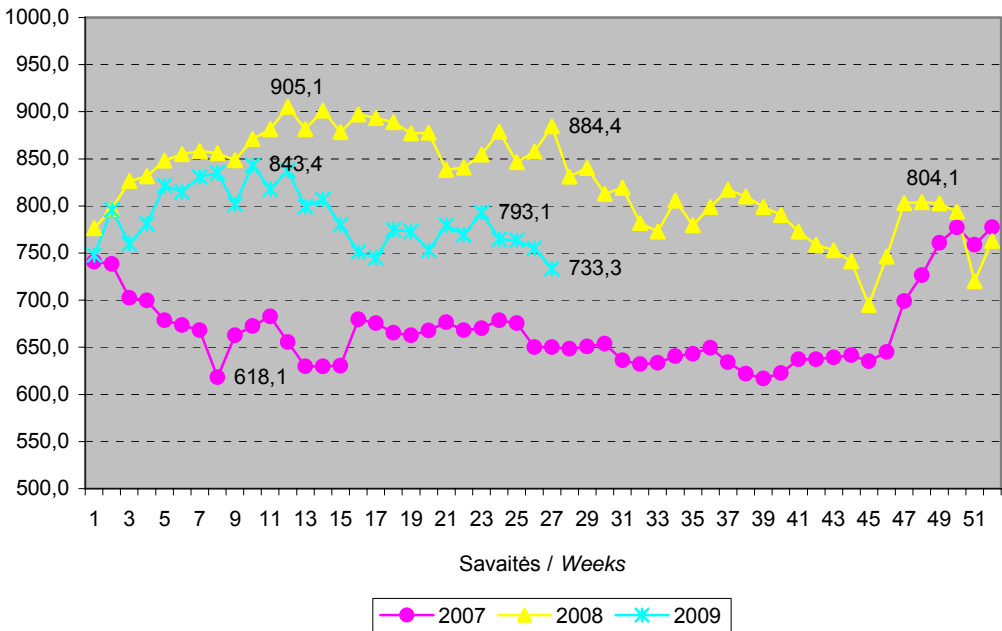
Produkcija / <i>Products</i>	Eksportas / <i>Export</i>			Importas / <i>Import</i>		
	2008	2009	%	2008	2009	%
Jautiena / <i>Beef</i>	110743	110913	0,2	21768	8502	-60,9
Kiauliena / <i>Pork</i>	14968	14705	-1,8	198271	203635	2,7
Paukštiena / <i>Poultry meat</i>	54867	63440	15,6	60600	52821	-12,8
Mėsos produktai / <i>Meat products</i>	36067	27079	-24,9	54560	59299	8,7
Iš viso / Total	216645	216137	-0,2	335199	324257	-3,3

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

JAUTIENA / BEEF

Statistikos departamento duomenimis, per 2009 metų I pusmetį skerdyklos ir mėsos perdirbimo įmonės supirko 75,3 tūkst. galvijų, arba 18,4 tūkst. t skerdienos. II ketvirtį galvijų supirkta 9 proc. daugiau nei I ketvirtį.

2009 metų sausio–birželio mėnesiais vidutinė bulių supirkimo kaina (786 Lt/100 kg) buvo 9 proc. mažesnė nei tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu (1 pav.).

1 pav. Jaunų bulių skerdenų supirkimo kainos 2007–2009 metais, Lt/100 kg
Figure 1. Purchase prices of young bull carcasses in 2007–2009, Lt/100 kg

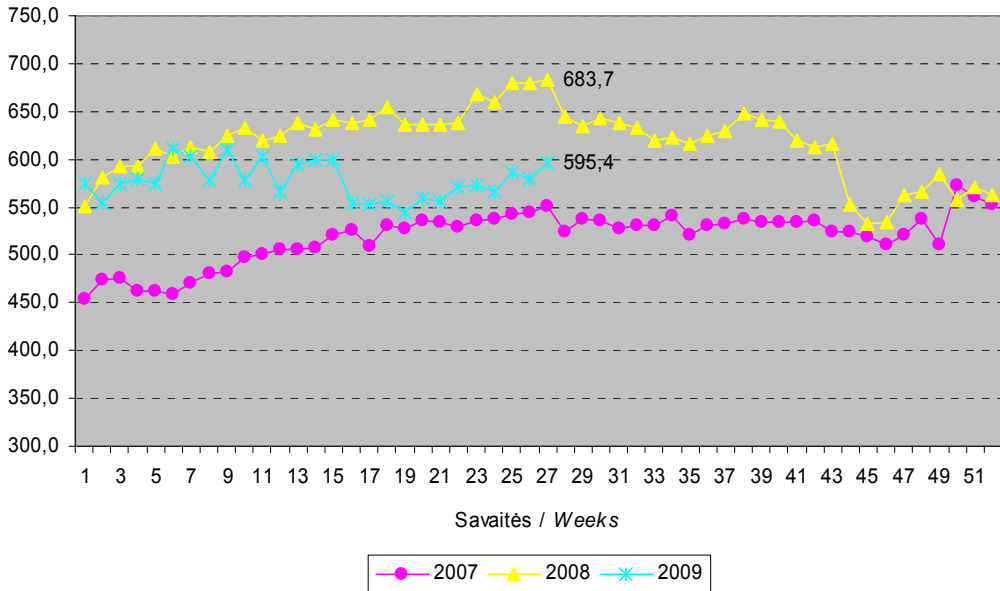
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2009 metų sausio–birželio mėnesiais karvių vidutinė supirkimo kaina (577 Lt/100 kg) buvo 8 proc. mažesnė nei tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu (2 pav.).

2009 metų sausio–birželio mėnesiais vidutinė telyčių supirkimo kaina (703 Lt/100 kg) buvo 8 proc. mažesnė nei tuo pačiu 2008-ųjų laikotarpiu (3 pav.).

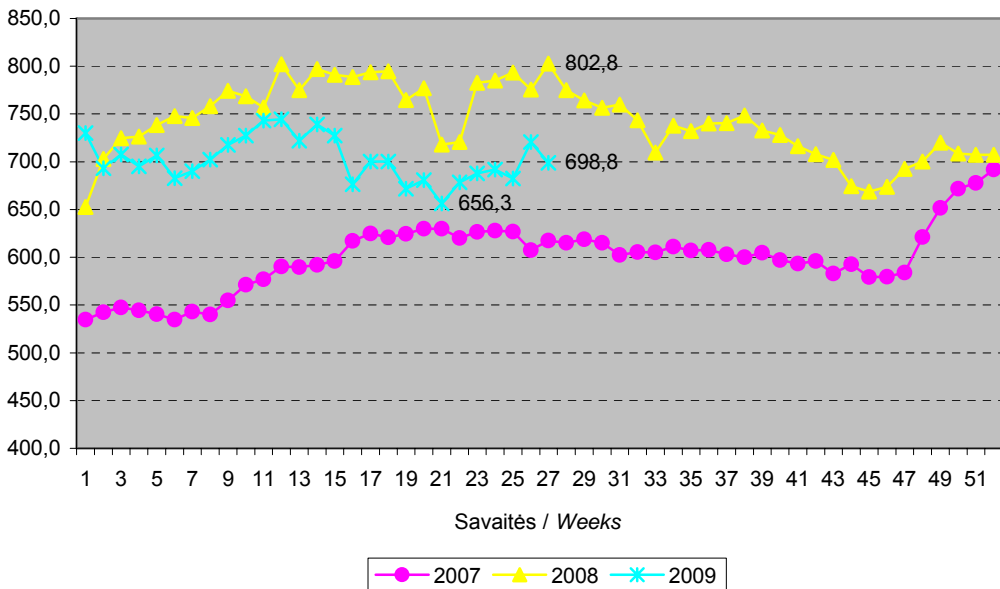
2009 metų vasario–kovo mėnesiais bulių supirkimo kaina Lietuvoje buvo didesnė nei Lenkijoje, tačiau nuo balandžio situacija pasikeitė (4 pav.).

Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, per 2009 metų sausio–birželio mėnesius mėsos perdirbėjai pagamino 27,4 tūkst. t jautienos. Vidutinė didmeninė jos kaina (5 pav.) buvo 9 proc. didesnė nei 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu. Per 2009 metų I pusmetį kaina beveik nesikeitė.

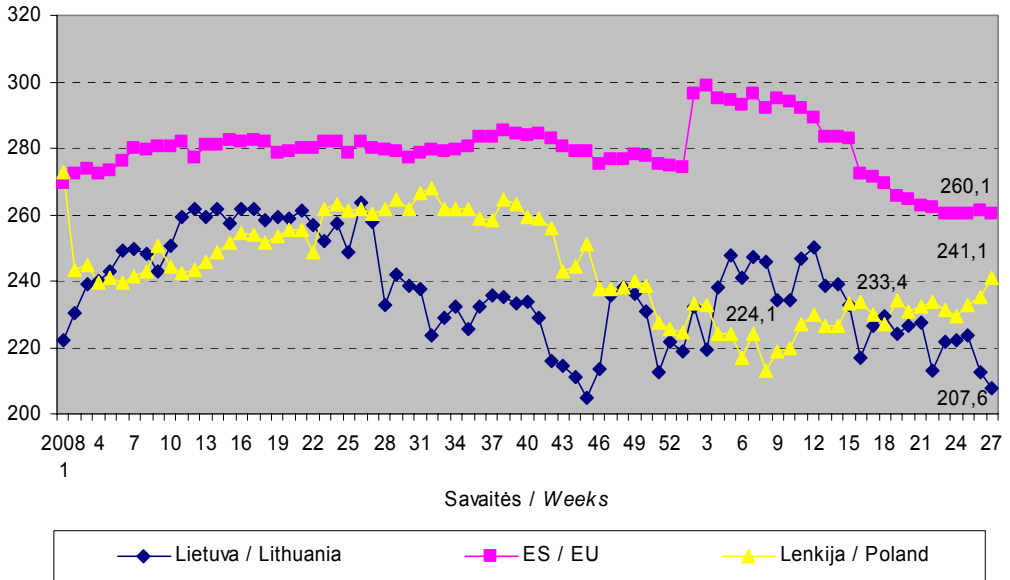
2 pav. Karvių skerdenų supirkimo kainos 2007–2009 metais, Lt/100 kg
 Figure 2. Purchase prices of cow carcasses in 2007–2009, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

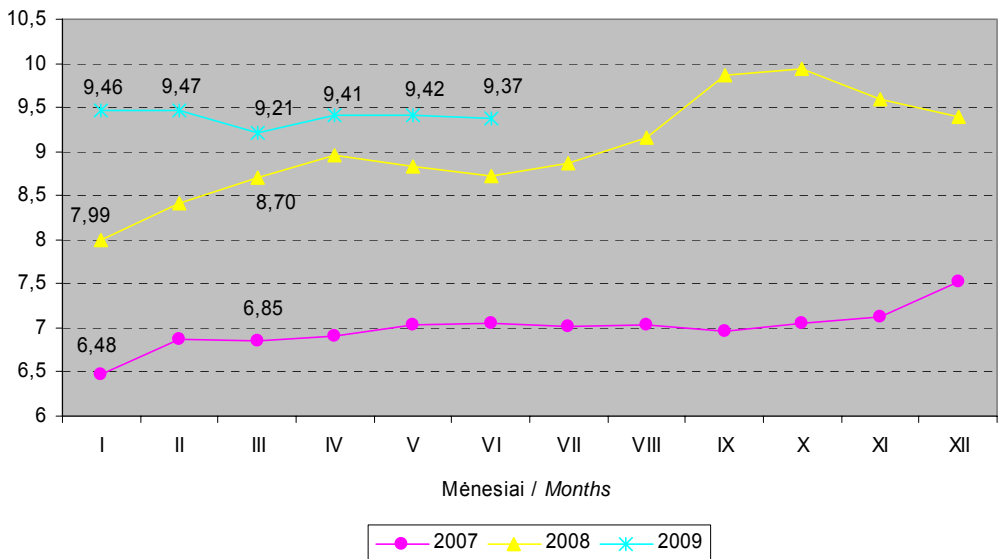
3 pav. Telyčių skerdenų supirkimo kainos 2007–2009 metais, Lt/100 kg
 Figure 3. Purchase prices of heifer carcasses in 2007–2009, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

4 pav. Jaunų bulių supirkimo kainų tendencijos Lietuvoje, ES ir Lenkijoje 2008–2009 metais, eurai/100 kg
 Figure 4. Purchase prices of young bulls in Lithuania, EU and Poland in 2008–2009, EUR/100 kg

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

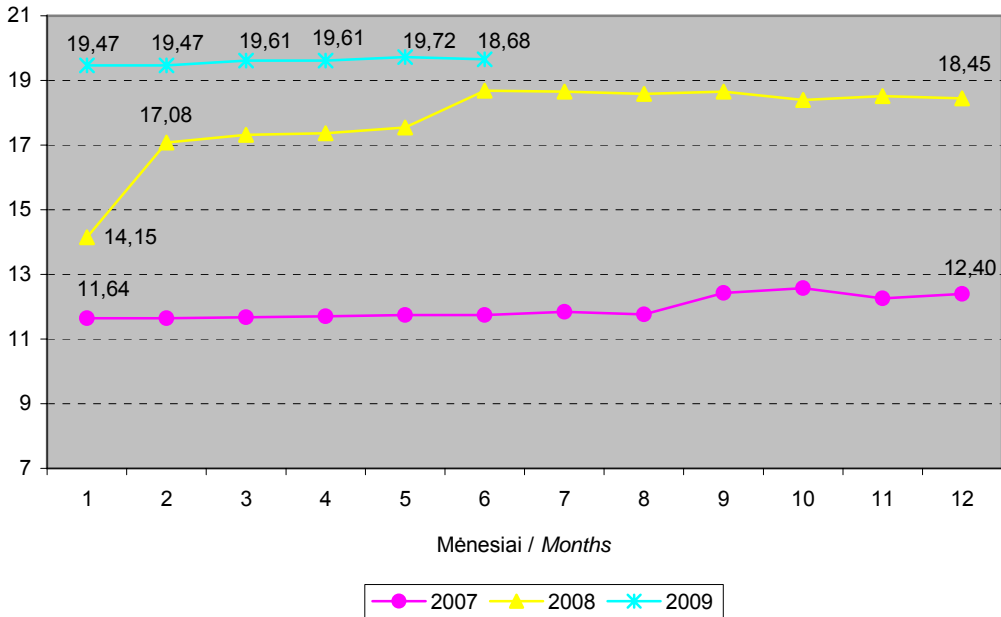

5 pav. Didmeninė jautienos kaina 2007–2009 metais, Lt/kg
 Figure 5. Average wholesale prices of beef in Lithuania in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Nesikeičiant jautienos didmeninei kainai, nesikeitė ir mažmeninė (6 pav.). Mažmeninė I kategorijos jautienos su kaulu vidutinė kaina Lietuvoje 2008 metų sausio–birželio mėnesiais, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, buvo 15 proc. didesnė.

Kiti jautienos gaminiai (4 lentelė) birželio mėnesį kainavo tiek, kiek ir 2008 metų tą patį mėnesį.

6 pav. I kategorijos jautienos su kaulu mažmeninė kaina 2007–2009 metais, Lt/kg
Figure 6. Retail prices of beef with bone (category I) in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

4 lentelė / Table 4

Kai kurių jautienos gaminių mažmeninės kainos Lietuvoje
2007 ir 2008 metų birželio mėnesį, Lt/kg
Retail prices of selected beef products in Lithuania in June 2008 and 2009, Lt/kg

Gaminio pavadinimas Name of product	Vidutinė kaina / Average price		
	2008-06-26	2009-06-25	pokytis / change, %
Kumpis su kaulu / Ham, with bone	19,98	20,19	1,0
Kumpis be kaulo / Ham, boneless	23,59	23,83	1,0
Nugarinė / Sirloin	29,12	29,08	0,0
Malta jautiena / Minced beef	14,32	14,51	1,0

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Tarp kitų ES šalių sostinių Vilniuje parduodamos jautienos nugarinės kaina nėra mažiausia (5 lentelė). Ji lenkia Vengrijos, Latvijos ir Čekijos sostinių kainas.

5 lentelė / Table 5

Jautienos nugarinės mažmeninė kaina kai kurių ES šalių sostinėse
2008 ir 2009 metų birželio mėnesį, Lt/kg

Retail prices of beef loin in the capital cities of selected EU countries in June 2008 and 2009, Lt/kg

Sostinės / Capital city	2008	2009	Pokytis / Change, %
Budapeštas	22,34	20,77	-7,0
Ryga	23,89	22,94	-4,0
Praha	23,93	24,26	1,4
Vilnius	30,00	29,99	0,0
Talinas	30,00	31,62	5,4
Stokholmas	36,22	31,95	-11,8
Helsinkis	48,06	...	-
Varšuva	64,08	57,09	-10,9
Berlynas	65,43	112,03	71,2

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

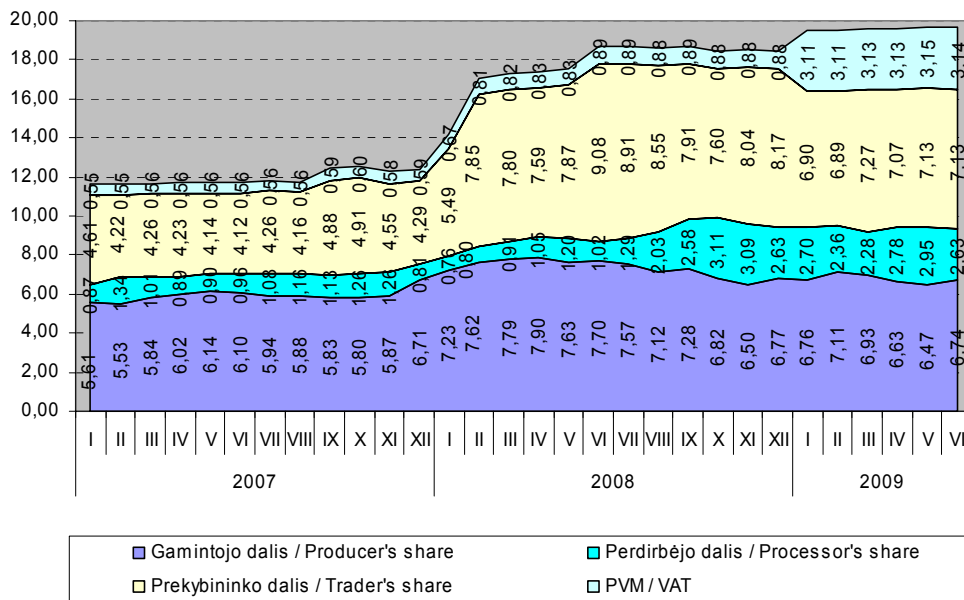
Užsienio prekyba. Statistikos departamento duomenimis, per 2009 metų sausio–birželio mėnesius į užsienį išvežta 11,4 tūkst. t jautienos už 110,9 mln. Lt. Eksportuota tiek pat, kaip ir per 2008-ųjų tą patį laikotarpį. Daugiausia jautienos (vertine išraiška) išvežta į Rusiją (30 proc.), Nyderlandus (19 proc.) ir Vokietiją (12 proc.). Į ES šalis eksportuota 68 proc. jautienos.

Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis, per 2005–2008 metų laikotarpį į Europos šalis eksportuota beveik pusė milijono veršelių. 2007–2008 metais daugiausia – daugiau nei 40 proc. per metus atsivestų veršelių. 2009 metų I pusmetį išvežta 81,8 tūkst. veršelių. Tai 15 proc. daugiau nei per atitinkamą 2008 metų laikotarpį.

Už jautienos eksportą į trečiašias šalis per 2009 metų sausio–birželio mėnesius išmokėta 14,4 mln. Lt eksporto grąžinamųjų išmokų, 17 proc. daugiau nei per tą patį 2008-ųjų laikotarpį.

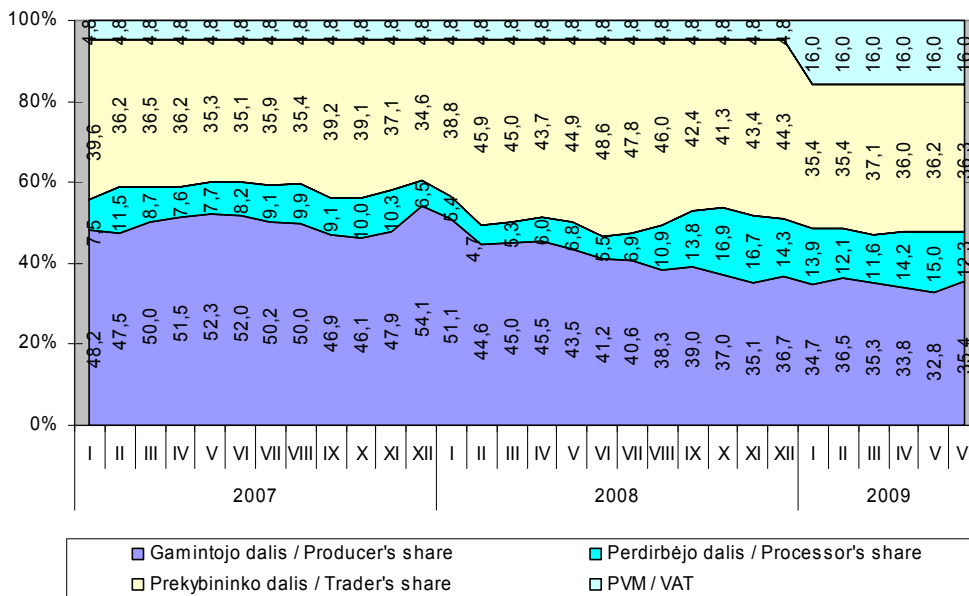
Per 2009 metų sausio–birželio mėnesius jautienos importas vertine išraiška sumažėjo 2,5 karto ir tesudarė apie 2 proc. bendro mėsos importo.

Jautienos kainos struktūra ir jos tendencijos. Ilgą laiką jautienos mažmeninė kaina kito nežymiai. Tačiau nuo 2008 metų pradžios (7 pav.) ji padidėjo daugiau kaip trečdaliu. Nuo 2008-ųjų pradžios prekybos įmonių dalis mažmeninės kainos struktūroje didėjo ir buvo didesnė nei galvijų augintojų (8 pav.). Nuo 2009 metų pasikeitus žalios mėsos PVM tarifui (padidėjo 14 proc.), jautienos mažmeninė kaina pakilo 6 proc. Likusią dalį (8 proc. punktus) kompensavo prekybos įmonės. Ir 2009 metais prekybos dalis (36 proc.) mažmeninėje kainoje išliko didžiausia.

7 pav. Jautienos kainos grandinė 2007–2009 metais, Lt/kg
 Figure 7. Beef price chain in 2007–2009, Lt/kg

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

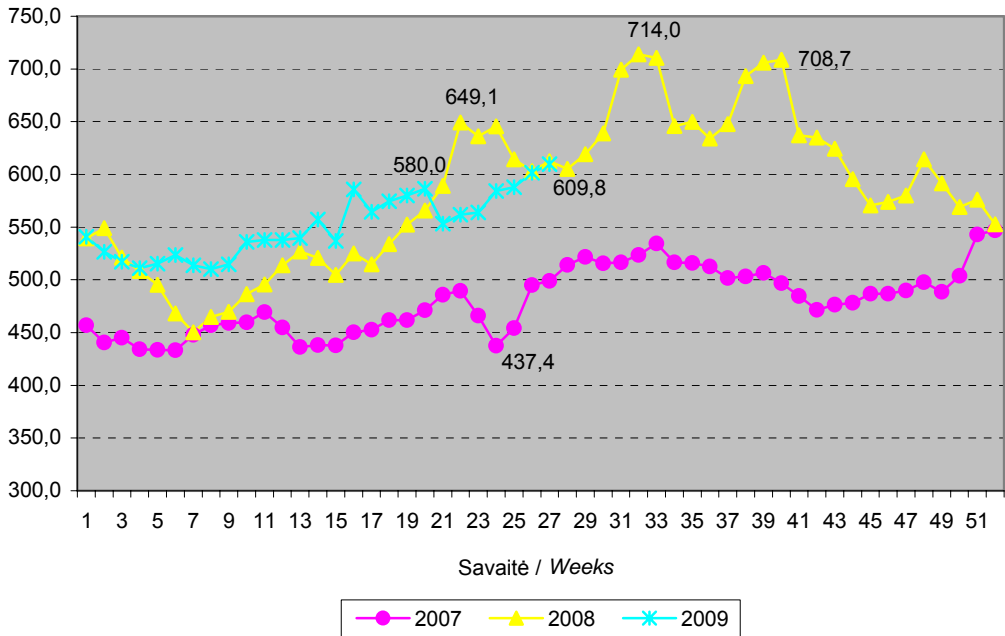

8 pav. Jautienos kainos grandinė 2007–2009 metais, proc.
 Figure 8. Beef price chain in 2007–2009, %

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

KIAULIENA / PORK

Statistikos departamento duomenimis, per 2009 metų I pusmetį skerdyklos ir mėsos perdirbimo įmonės supirko 227,5 tūkst. kiaulių, arba 17,7 tūkst. t skerdienos. Vidutinė kiaulių supirkimo kaina sausio–birželio mėnesiais (551 Lt/100 kg) buvo 2 proc. didesnė nei per tą patį 2008-ųjų laikotarpį (9 pav.).

9 pav. Kiaulių supirkimo (skerdenos svoriu) kainos 2007–2009 metais, Lt/100 kg
Figure 9. Purchase prices of pork (carcass weight) in 2007–2009, Lt/100 kg

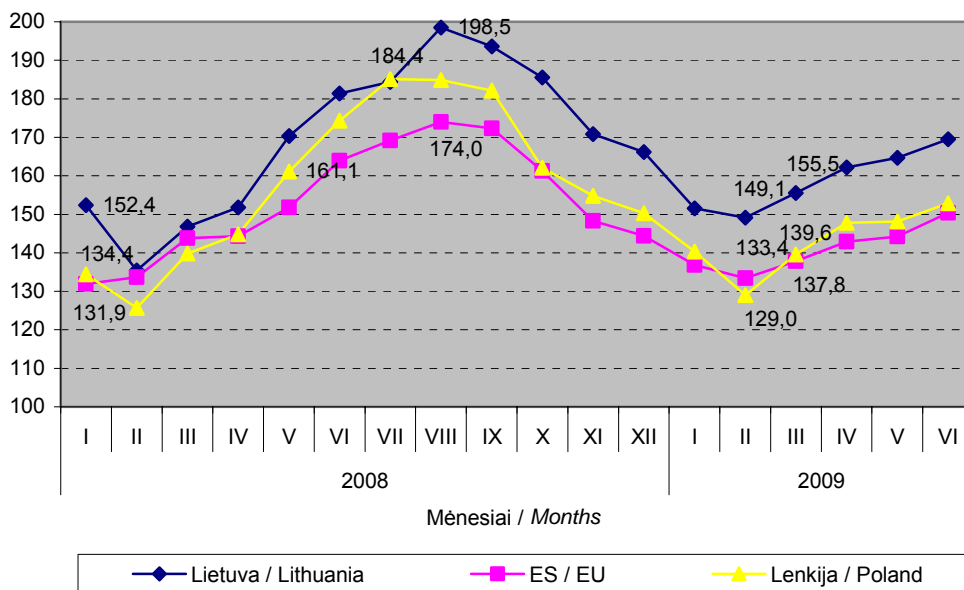
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Kiaulių supirkimo kaina Lietuvoje didesnė nei vidutinė ES (birželio mėn. – 12,7 proc.) ir Lenkijoje (10,9 proc.) (10 pav.).

2009 metų birželio mėnesį didžiausios kiaulių supirkimo kainos buvo Maltoje (628 Lt/100 kg), Jungtinėje Karalystėje (606 Lt/100 kg) ir Bulgarijoje (602 Lt/100 kg), mažiausios – Danijoje (456 Lt/100 kg), Švedijoje (468 Lt/100 kg) ir Nyderlanduose (480 Lt/100 kg).

Statistikos departamento duomenimis, per 2009 metų sausio–birželio mėnesius mėsos perdirbėjai pagamino 34,8 tūkst. t kiaulienos. Kiaulienos skerdienos didmeninė kaina buvo artima 2008 metų to paties laikotarpio kainoms (11 pav.). Tik birželį ji buvo 7 proc. mažesnė nei 2008-ųjų birželį.

Mažmeninė I kategorijos kiaulienos su kaulu vidutinė kaina Lietuvoje 2009 metų sausio–birželio mėnesiais, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, buvo 11 proc. didesnė (12 pav.), tačiau nuo metų pradžios sumažėjo beveik 6 proc.

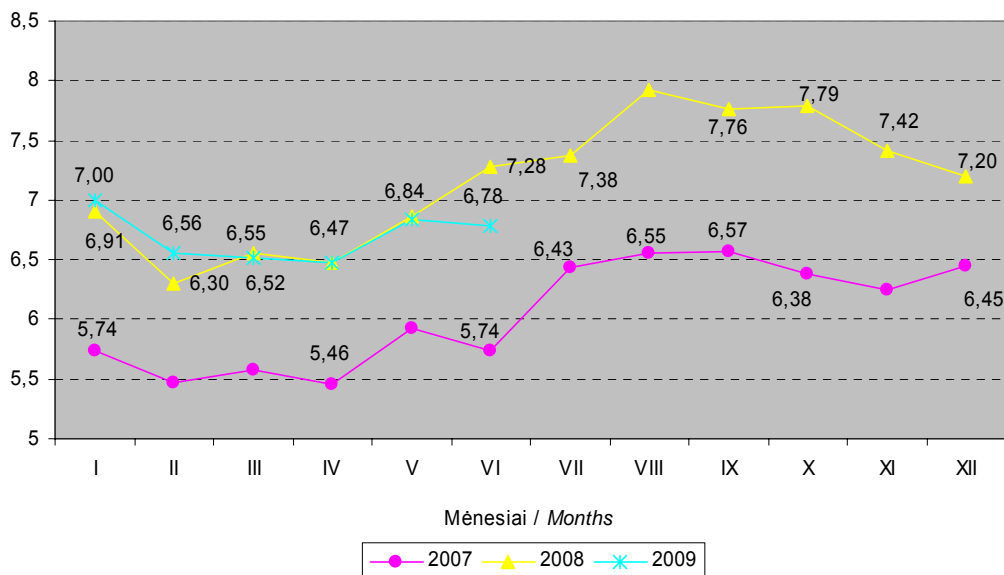

10 pav. Kiaulių supirkimo (skerdenos svoriu) kainos 2008–2009 metais

Lietuvoje, ES ir Lenkijoje, eurai/100 kg

Figure 10. Purchase prices of pork (carcass weight) in Lithuania, EU and Poland in 2008–2009, EUR/100 kg

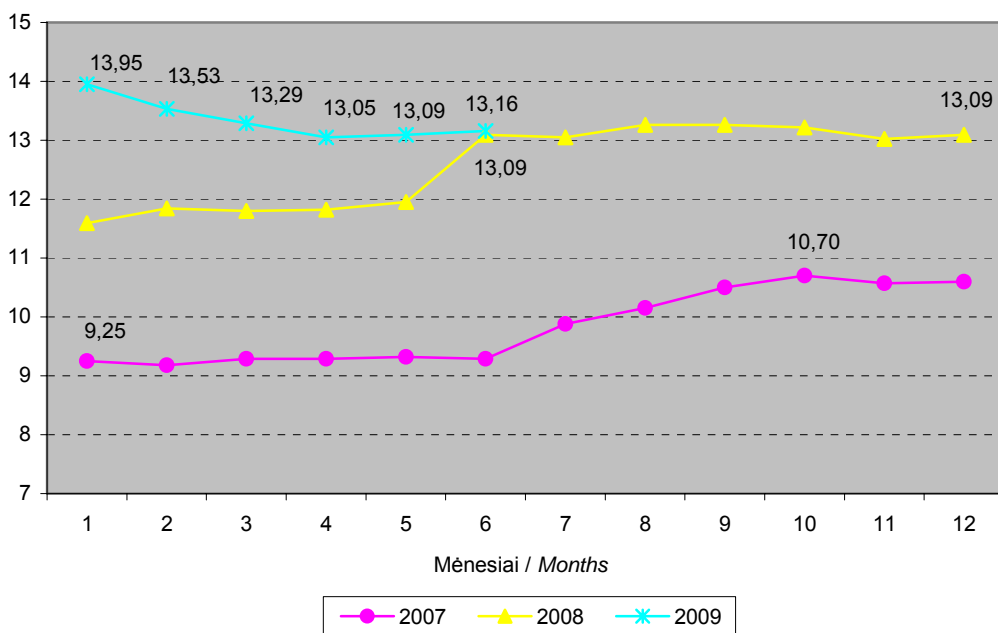
Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

11 pav. Vidutinė didmeninė kiaulienos kaina 2007–2009 metais, Lt/kg

Figure 11. Average wholesale prices of pork in Lithuania in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

12 pav. Kiaulienos su kaulu mažmeninė kaina 2007–2009 metais, Lt/kg
 Figure 12. Retail prices of pork with bone in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Kitų kiaulienos gaminių (6 lentelė) kainos taip pat mažėjo. Labiausiai atpigo sprandinė ir nugarinė. Tuo tarpu dešrų (7 lentelė) kainos išaugo net 11–24 proc. Lietuvos sostinėje kiaulienos nugarinės kaina (8 lentelė) per metus sumažėjo beveik 20 proc. ir, palyginti su kaimyninėmis šalimis, lenkė Talino, Rygos ir Helsinkio parduotuvių kainas.

6 lentelė / Table 6

Kai kurių kiaulienos gaminių mažmeninės kainos
 2008 ir 2009 metų birželio mėnesį, Lt/kg
 Retail prices of selected pork products in Lithuania in June 2008 and 2009, Lt/kg

Gaminio pavadinimas Name of product	2008-06-26	2009-06-25	Pokytis / Change, %
Kumpis su kaulu / Ham, with bone	13,74	13,22	-4,0
Kumpis be kaulo / Ham, boneless	16,51	14,59	-12,0
Sprandinė / Neck	21,28	17,94	-16,0
Nugarinė / Terderloin	22,58	18,99	-16,0
Šoninė / Side	13,79	12,64	-8,0
Malta kiauliena / Minced pork	10,74	10,65	-1,0

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

7 lentelė / Table 7

Dešrų mažmeninės kainos 2008 ir 2009 metų birželio mėnesį, Lt/kg
Retail prices of sausages in June 2008 and 2009, Lt/kg

Dešros / Sausages	2008-06-26	2009-06-25	Pokytis / Change, %
Pieniškos / Cooked hot-dogs	16,43	20,31	24,0
Šalta rūkytos / Cold-smoked	40,33	47,58	18,0
Karštai rūkytos / Hot-smoked	22,07	24,44	11,0

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

8 lentelė / Table 8

Kiaulienos nugarinės mažmeninė kaina kai kurių ES šalių sostinėse
2008 ir 2009 metų birželio mėnesį, Lt/kg

Retail prices of pork loin in the capital cities of selected EU countries in June 2008 and 2009, Lt/kg

Sostinės / Capital city	2008	2009	Pokytis / Change, %
Praha	14,74	13,21	-10,4
Budapeštas	17,13	14,84	-13,4
Stokholmas	14,74	16,10	-19,2
Berlynas	23,55	16,30	-30,8
Varšuva	21,10	17,71	-16,1
Vilnius	23,31	18,92	-18,9
Talinas	21,55	20,44	-5,1
Ryga	17,78	21,08	18,6
Helsinkis	27,48	32,17	17,1

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

9 lentelė / Table 9

„Vienos“ dešrelių mažmeninė kaina kai kurių ES šalių sostinėse
2008 ir 2009 metų birželio mėnesį, Lt/kg

Retail prices of Vienna sausages in the capital cities of selected EU countries in June 2008 and 2009, Lt/kg

Sostinės / Capital city	2008	2009	Pokytis / Change, %
Talinas	9,60	9,67	0,7
Varšuva	18,58	12,70	-31,7
Praha	17,19	14,46	-15,9
Ryga	13,57	14,64	7,9
Helsinkis	17,16	18,61	8,5
Stokholmas	22,17	19,26	-13,1
Berlynas	18,27	20,12	10,1
Vilnius	18,61	21,90	17,7

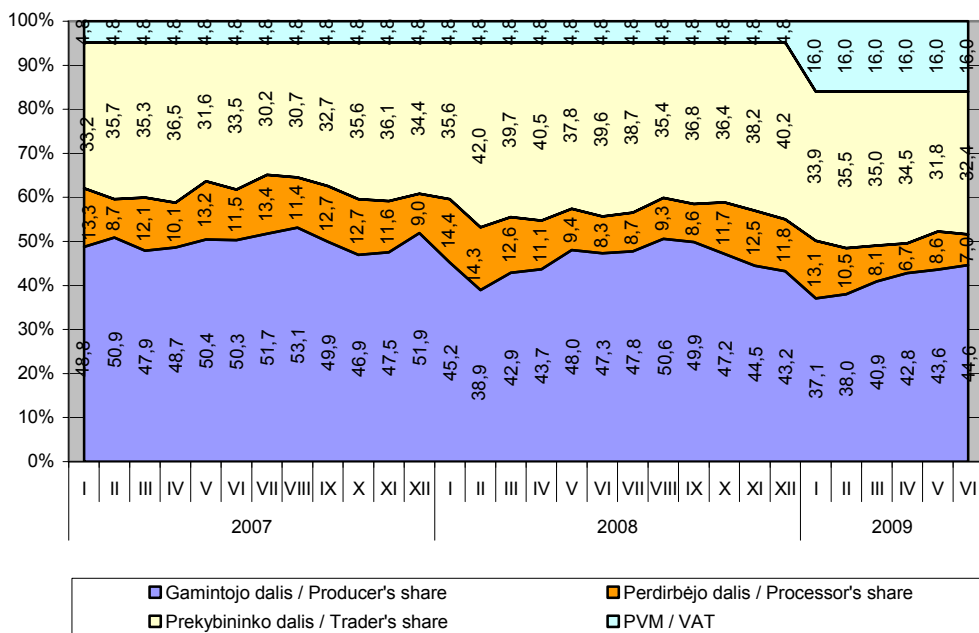
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Vilniuje „Vienos“ dešrelių kaina (9 lentelė) per metus išaugo beveik 18 proc. ir, palyginti su kaimyninėmis šalimis, buvo didžiausia.

Užsienio prekyba. Per 2009 metų sausio–birželio mėnesius kiaulienos importo apimtys kiekine išraiška teišaugo 6 proc. Įvežta 35,6 tūkst. t kiaulienos už 203,6 mln. Lt, daugiausia – iš Vokietijos (40 proc.), Lenkijos (20 proc.) ir Belgijos (12 proc.). Gyvų kiaulių eksportas išaugo beveik 1,5 karto. Beveik visos jos eksportuotos į Rusiją. Ten išvežta 275 tūkst. kiaulių už 100,0 mln. Lt. Kiaulienos eksportuota mažai – tik 1,9 tūkst. t.

Kiaulienos kainos struktūra ir jos tendencijos. Kiaulienos mažmeninės kainos struktūroje (13 pav.) mėsos perdirbėjų dalis (kiaulių skerdimas ir apdorojimas) nėra didelė (9–13 proc.), o kiaulių augintojų ir prekybos įmonių – beveik vienodos. 2009 metų I pusmečio gyvulių augintojų dalis nedaug skyrėsi nuo 2008 metų atitinkamo laikotarpio. Nuo 2009 metų pasikeitus žalios mėsos PVM tarifui (padidėjo 14 proc.), kiaulienos mažmeninė kaina daug nesikeitė. PVM augimą kompensavo prekybos įmonės.

Prognozės. 2009 metais prognozuojamas didesnis grūdų derlius nei 2008 metais, o tai reikštų šiek tiek mažesnes grūdų kainas. Pingant grūdams, galima tikėtis mažesnių pašarų kainų. Ir jautienos, ir kiaulienos supirkimo kainos turėtų būti mažesnės – greičiausiai 2007 metų lygio. Mėsos didmeninės ir mažmeninės kainos taip pat turėtų mažėti – bent iki 2010 metų pavasario.

13 pav. Kiaulienos kainos grandinė 2007–2009 metais, proc.
Figure 13. Pork price chain in 2007–2009, %

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

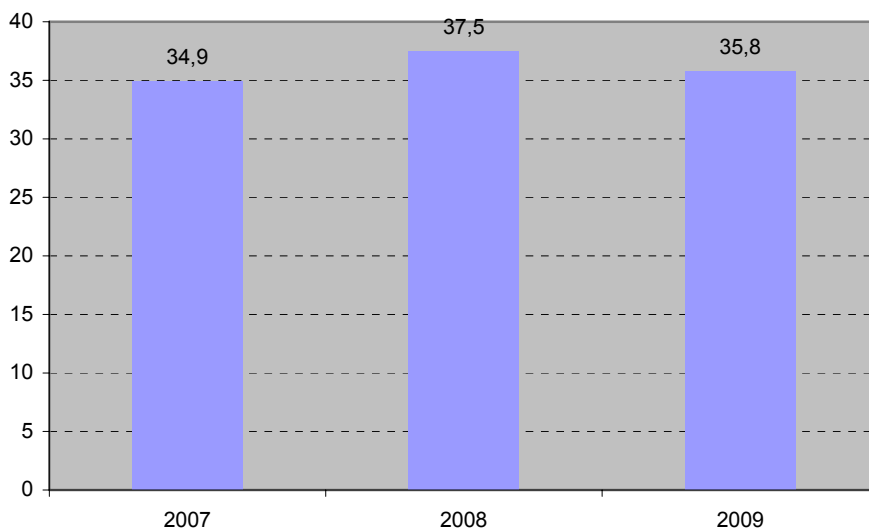
PAUKŠTIENA / POULTRY MEAT

Vidaus rinka. 2009 metų sausio–liepos mėnesiais Lietuvoje supirkta ir paskersta 7,5 proc. mažiau paukščių nei atitinkamu 2008-ųjų laikotarpiu (14 pav.). Skerdenos gauta tik 4,4 proc. mažiau. Tai lėmė atitinkamai padidėjusi jos išeiga. Kaip ir ankstesniais metais, šiemet didžioji paskerstų paukščių dalis (92,6 proc.) – viščiukai broileriai.

Atpigūs pašariniams grūdams, 2009 metų I pusmetį Lietuvoje paukščių lesalai vidutiniškai kainavo 23 proc. mažiau nei pernai tuo pačiu metu ir apie 6 proc. – nei 2007-aisiais (15 pav.). Tačiau jų kainos palaipsniui didėjo ir metų viduryje pasiekė 2007-ųjų lygį.

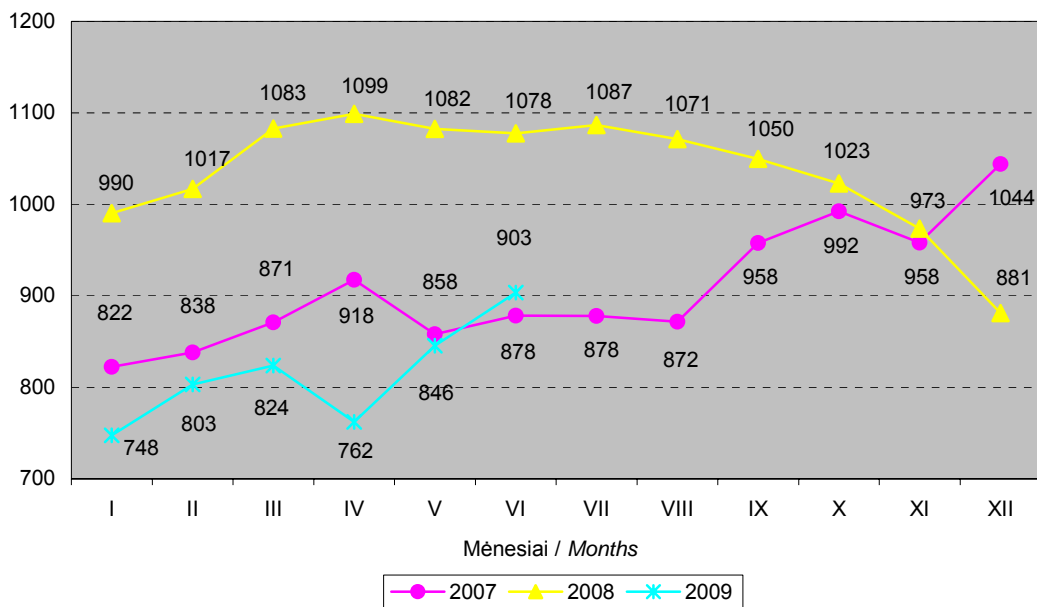
Dėl sumažėjusių lesalų išlaidų keitėsi ir paukštienos didmeninė kaina. 2009 metais, kaip ir anksčiau, pasireiškė kainos sezoniškumas: iki pavasario vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina mažėjo, o vasaros pradžioje ėmė kilti. Tačiau šiemet sausio–rugpjūčio mėnesiais, palyginti su 2008-ųjų atitinkamu laikotarpiu, ji buvo 6,1 proc. mažesnė (16 pav.), nuo liepos netgi nesiekė 2007 metų lygio.

Per 2009 metų sausio–liepos mėnesius vištienos pardavimo kaina ES taip pat sumažėjo (1,6 proc.), nes kainos mažėjo net dešimtyje valstybių, o labiausiai – Portugalijoje (38,7 proc.). Daugiau nei pusėje ES šalių narių užfiksuotas jos brangimas – vidutiniškai 4,3 proc. Didžiausias jis buvo Vokietijoje – 18,3 proc.

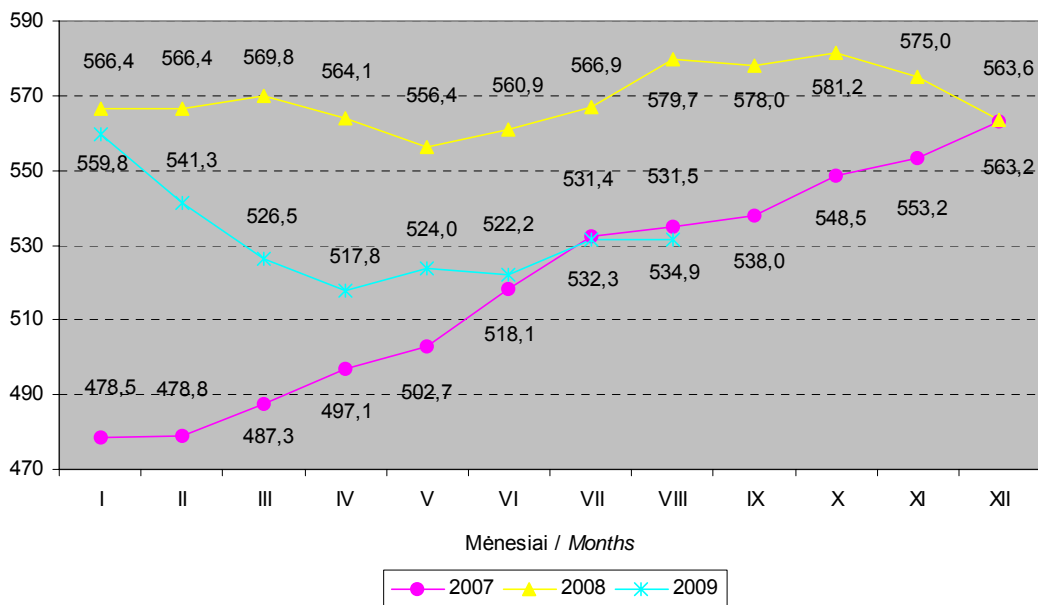
14 pav. Paukštienos supirkimas Lietuvoje 2007–2009 metų sausio–liepos mėnesiais, tūkst. t
Figure 14. Purchase of poultry carcasses in Lithuania in January–July 2007–2009, thousand tons

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

15 pav. Naminių paukščių lesalo gamintojų kainų pokyčiai Lietuvoje 2007–2009 metais, Lt/t
 Figure 15. Changes in producer prices of poultry feed mixtures in Lithuania in 2007–2009, Lt/t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

16 pav. Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina Lietuvoje 2007–2009 metais, Lt/100 kg
 Figure 16. Average producer price of chicken carcasses in Lithuania in 2007–2009, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Vidutinė ES vištienos pardavimo kaina 2009-ųjų sausio–liepos mėnesiais, palyginti su atitinkamu praėjusių metų laikotarpiu, buvo 4 proc. mažesnė (10 lentelė). Vištų skerdenos 2009 metų pirmuosius septynis mėnesius mažiausiai kainavo Lenkijoje – 26,5 proc. pigiau nei vidutiniškai ES. Brangiausios buvo Suomijoje – 41,2 proc. brangiau nei vidutiniškai ES. Lietuviška vištiena kainavo 11,5 proc. mažiau nei vidutiniškai ES.

Lietuvoje didmeninė vištų skerdenų kaina 2009 metais žymiai mažesnė už buvusią 2008-aisiais. Tačiau mažmeninė vištienos kaina šių metų sausio–liepos mėnesiais šiek tiek mažėjo, bet viršijo praėjusių metų atitinkamo laikotarpio buvusią kainą 10,1 proc. (17 pav.).

Lietuvoje mažmeninės vištienos kainos lygiui įtakos turėjo nuo 2009 m. sausio 1 d. padidintas PVM tarifas. Taikant senąjį tarifą (5 proc.), mažmeninė vištienos kaina būtų mažesnė, palyginti su atitinkamu 2008-ųjų laikotarpiu, tačiau tik kovo–liepos mėnesiais. Sausio–vasario mėnesiais buvusiai aukštai, palyginti su 2008-ųjų sausiu ir vasariu, kainai įtakos turėjo beveik nemažėjusi vištų skerdenų pardavimo kaina. Įtaką darė ir paklausos pokyčiai. Lietuviškos paukštienos vartojimas mažėja. Per 2009 metų I pusmetį šalies vidaus rinkoje lietuviškos paukštienos ir jos gaminių parduota 6 proc. mažiau nei pernai atitinkamu laikotarpiu.

Turguje vištienos kainos tendencija buvo panaši, kaip ir prekybos centruose. Iki vasaros ji mažėjo, tačiau viršijo atitinkamo 2008 metų laikotarpio kainą. 2009 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, turguje vištiena kainavo 8,6 proc. brangiau (18 pav.).

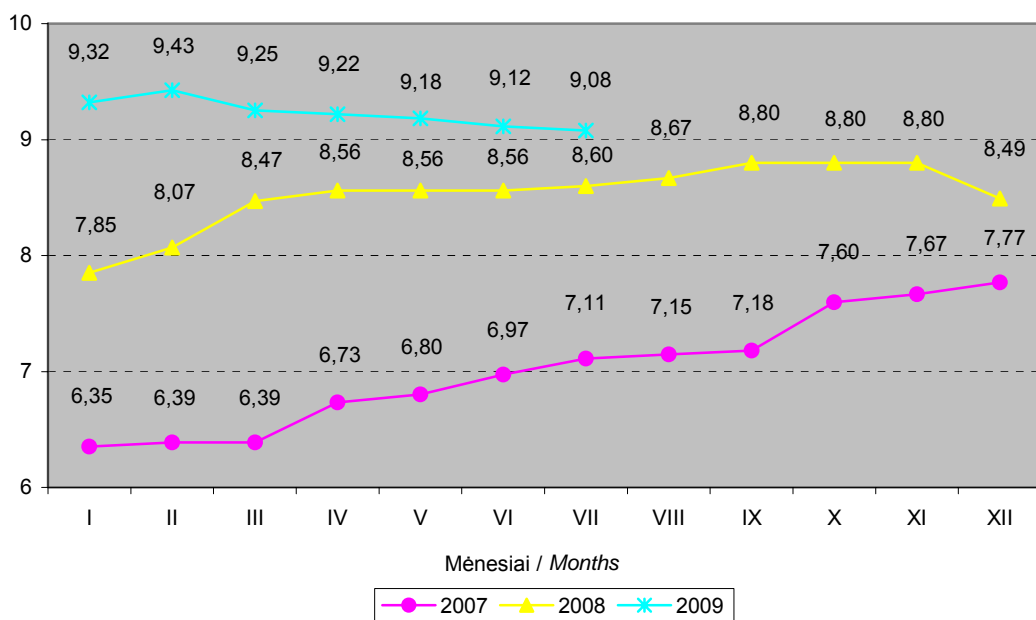
10 lentelė / Table 10

Vištų skerdenų vidutinės pardavimo kainos
2008 ir 2009 metų sausio–liepos mėnesiais ES valstybėse, Lt/100 kg
*Average sale-prices of chicken carcasses in EU countries
in January–July 2008 and 2009, Lt/100 kg*

Šalis / Country	2008	2009	Pokytis, Change, %
Lenkija / Poland	495,0	441,9	-10,7
Jungtinė Karalystė / United Kingdom	468,4	442,1	-5,6
Rumunija / Romania	588,4	516,4	-12,2
Bulgarija / Bulgaria	554,6	523,0	-5,7
Lietuva / Lithuania	564,4	531,9	-5,8
Ispanija / Spain	584,9	560,3	-4,2
Belgija / Belgium	584,4	571,4	-2,2
Estija / Estonia	722,8	585,6	-19,0
Vengrija / Hungary	695,2	591,2	-15,0
Čekija / Czech Republic	719,0	594,6	-17,3
Portugalija / Portugal	593,7	595,1	0,2
Slovakija / Slovakia	626,6	596,4	-4,8

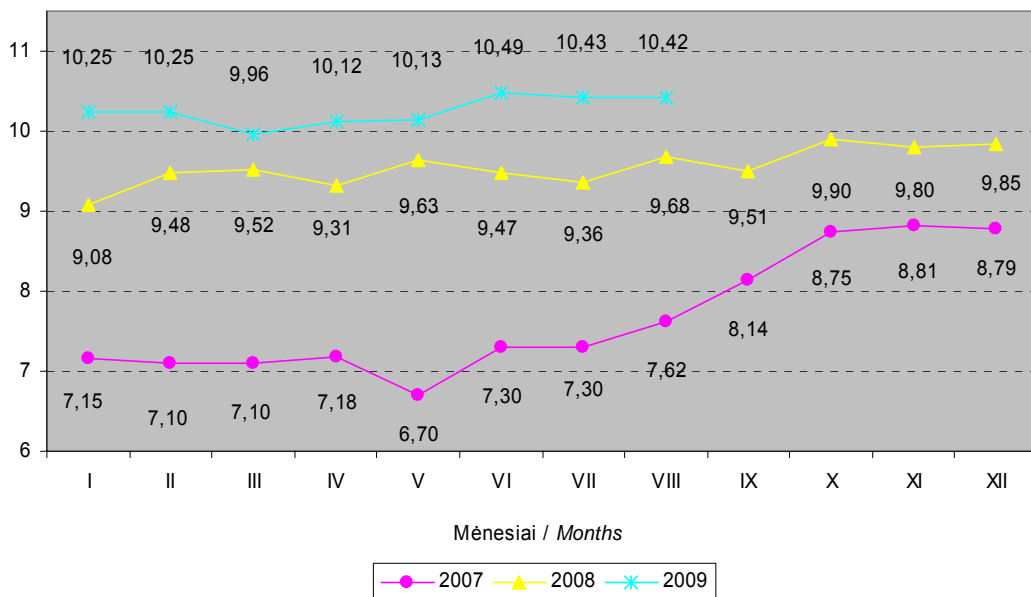
Šalis / Country	2008	2009	Pokytis, Change, %
Švedija / Sweden	716,4	618,3	-13,7
Airija / Ireland	614,1	620,9	1,1
Nyderlandai / Netherlands	602,8	622,2	3,2
Danija / Denmark	716,6	641,8	-10,4
Italija / Italy	666,7	650,3	-2,5
Slovėnija / Slovenia	699,6	650,6	-7,0
Austrija / Austria	657,5	651,4	-0,9
Malta / Malta	595,9	665,6	11,7
Latvija / Latvia	682,7	686,2	0,5
Prancūzija / France	764,9	734,1	-4,0
Graikija / Greece	735,6	769,7	4,6
Kipras / Cyprus	848,9	826,5	-2,6
Vokietija / Germany	790,7	841,7	6,4
Suomija / Finland	757,4	848,7	12,1
ES / EU	626,1	601,2	-4,0

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

17 pav. Mažmeninė vištienos kaina Lietuvos prekybos centruose 2007–2009 metais, Lt/kg
Figure 17. Retail price of chicken meat in supermarkets in Lithuania in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

18 pav. Vištienos kaina Lietuvos turguose 2007–2009 metais, Lt/kg
 Figure 18. Price of chicken meat in local markets in Lithuania in 2007–2009, Lt/kg

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

ŽŪMPRIS duomenimis, Lietuvos prekybos centruose brangiausias kalakutų ir vištų krūtinėlės. Pigiausiai mūsų šalyje galima įsigyti vištų sparnelių (11 lentelė).

11 lentelė / Table 11

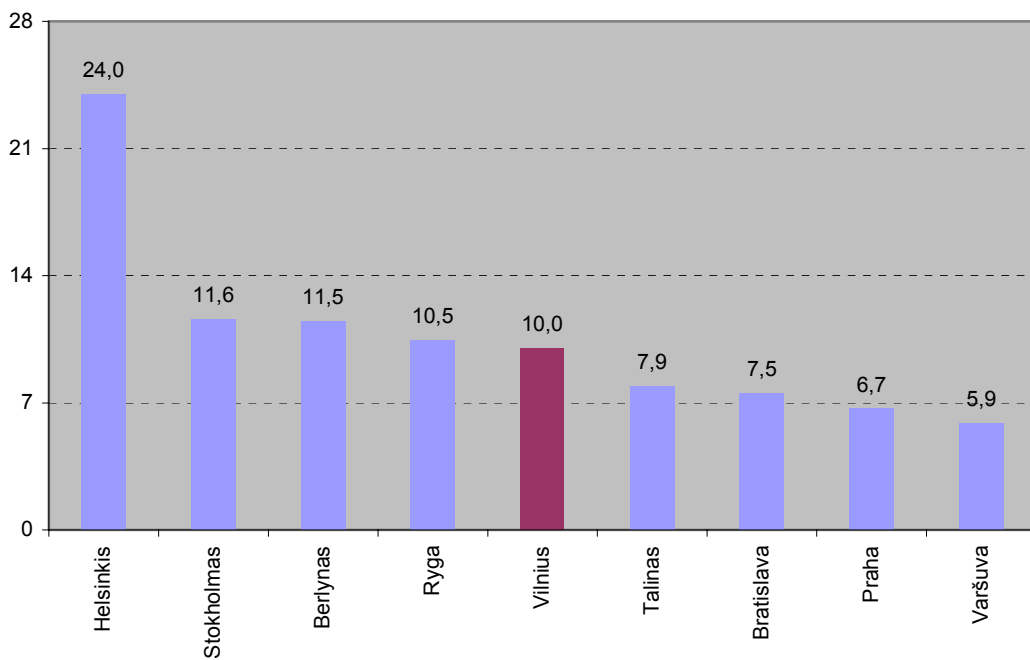
Kai kurių paukščių dalių mažmeninės kainos Lietuvoje 2008 ir 2009 metų rugpjūčio mėnesį, Lt/kg
 Retail prices of selected poultry parts in Lithuania in August 2008 and 2009, Lt/kg

Paukščių dalys / Poultry parts	2008	2009	Pokytis, Change, %
Vištų ketvirčiai / Quarters of chicken	7,71	9,17	18,9
Vištų krūtinėlės / Breasts of chicken	15,02	17,25	14,8
Kalakutų krūtinėlės / Breasts of turkey	25,75	21,64	-16,0

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

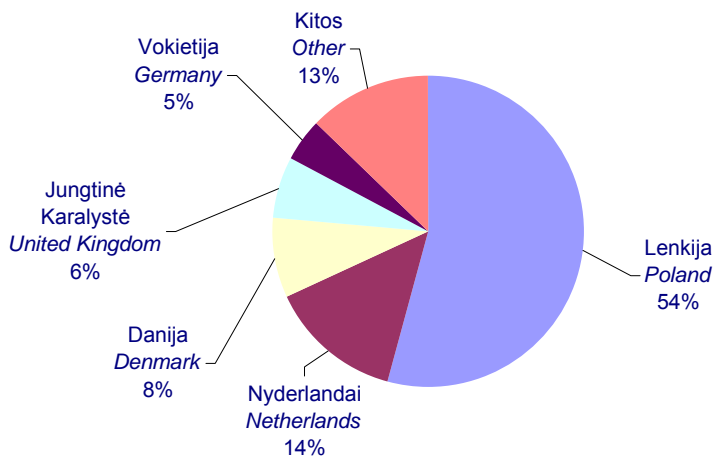
Nors mažmeninė vištienos kaina Lietuvoje išaugusi, ši mėsa nėra pati brangiausia, palyginti su kitomis ES valstybėmis (19 pav.), tačiau ir nebe tokia pigi kaip ankstesniais metais. Suomijos sostinėje birželio mėnesį vištiena kainavo 2,4 karto daugiau nei Vilniuje, Latvijoje – 4,6 proc. Vilniuje ji 26 proc. viršijo Talino kainą ir daugiau nei 70 proc. – Varšuvos.

Užsienio rinka. 2009-aisiais, kaip ir daugelį pastarųjų metų, Lietuvos užsienio prekybos paukščių mėsa balansas pagal kiekį buvo neigiamas. Šių metų I pusmetį paukštienos importas 37 proc. viršijo eksportą ir sudarė apie 40 proc. per minėtą laikotarpį Lietuvoje pagamintos paukštienos. Tačiau lyginant vertine išraiška, paukštienos eksportas Lietuvoje 20 proc. viršijo importą.

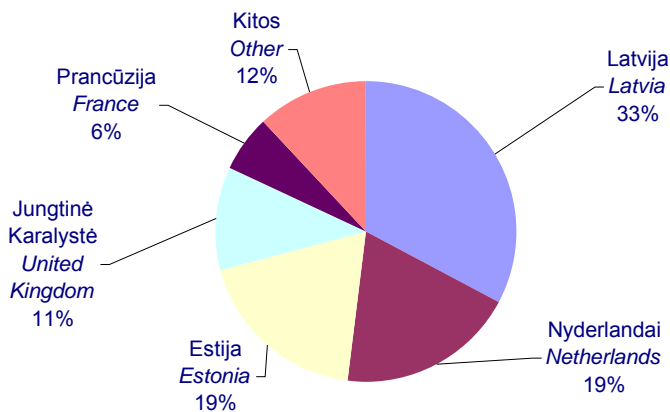
19 pav. Mažmeninės vištiesenos kainos kai kurių ES valstybių sostinėse 2009 metų birželio mėnesį, Lt/kg
 Figure 19. Retail prices of chicken meat in the capital cities of selected EU countries in June 2009, Lt/kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

20 pav. Paukštienos importo struktūra 2009 metų I pusmetį
 Figure 20. Structure of poultry meat import in the 1st half-year of 2009

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

21 pav. Paukštienos eksporto struktūra 2009 metų I pusmetį
 Figure 21. Structure of poultry meat export in the 1st half-year of 2009

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

Palyginti su atitinkamu 2008 metų laikotarpiu, 2009-ųjų I pusmetį į Lietuvą paukštienos įvežta 18,8 proc. (2,9 tūkst. t) mažiau, o vertine išraiška – už 14,6 proc. mažesnę sumą.

Didžiąją dalį paukštienos 2009 metais, kaip ir anksčiau, Lietuva išvežė iš Lenkijos (6,8 tūkst. t), Nyderlandų (1,8 tūkst. t) ir Danijos (1,0 tūkst. t) (20 pav.). Likusią dalį mūsų šalis importavo iš dar 12 ES šalių ir Rusijos.

Didžiąją importuotos paukštienos dalį 2009 metais sudarė vištiena (83 proc.). Nemažai įvežta kalakutienos (16,6 proc.). Kitų paukščių mėsos importas nesiekė 1 proc.

Per šių metų I pusmetį eksportuota 18,6 proc. (1,4 tūkst. t) daugiau paukščių mėsos už beveik 16 proc. didesnę sumą nei 2008-aisiais tuo pačiu metu. Daugiausia jos išvežta į nuolatines rinkas – Latviją (3,0 tūkst. t), Nyderlandus (1,8 tūkst. t) ir Estiją (1,7 tūkst. t) (21 pav.). Kita jos dalis išvežta į dar 14 šalių (12 ES šalių, Rusiją ir Kazachstaną).

Didžiąją išvežamos, kaip ir įvežamos, paukštienos dalį 2009 metais sudarė vištiena (95,3 proc.), likusi teko kalakutienai (4,4 proc.) ir kitų paukščių mėsai (0,3 proc.).

Prognozės. Dėl didelės lenkiškos paukštienos konkurencijos lietuviškos produkcijos paklausa ir 2009 metų II pusmetį bus mažesnė nei 2008 metais. Tai turės įtakos paukštienos kainoms. Vištienos pardavimo kaina šiemet neturėtų smarkiai didėti ir šių metų pabaigoje gali būti mažesnė nei atitinkamu laikotarpiu 2007-aisiais. Tikėtina, kad mažmeninė kaina nuo 2009-ųjų rugsėjo išaugs 1–2 proc. Tai lems pakartotinis PVM tarifo didinimas. IV ketvirtį mažmeninė paukštienos kaina turėtų išlikti pastovi.

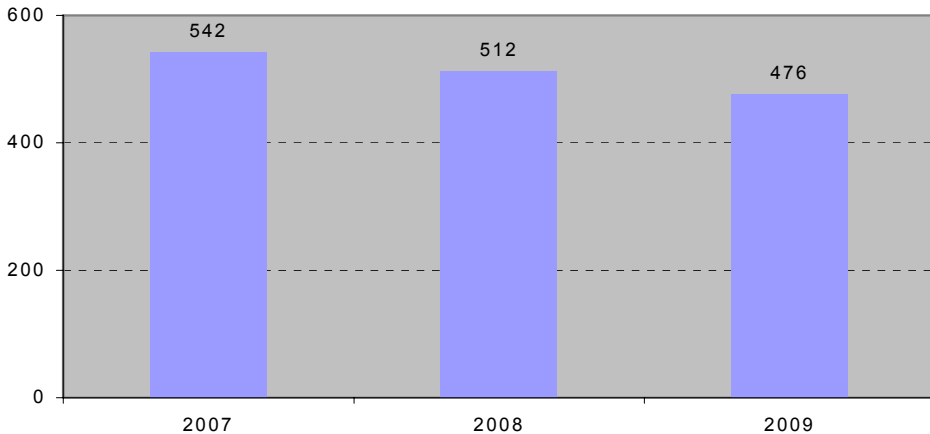
Užsienio prekybos balansas artimiausiais metais bus neigiamas. Tačiau tikėtina, kad dėl konkurencingos lietuviškos paukštienos kainos eksporto partnerių šalyse šis rodiklis kasmet gerės.

KIAUŠINIAI / EGGS

Laura PETRAUSKAITĖ
LAEI Produktų rinkotyros skyriaus ekonomistė,
laura@laei.lt

Dėl didelės lietuviškų kiaušinių paklausos užsienio rinkose daugelį metų buvo didinami dedeklių pulkai. Tačiau nuo 2008 metų smarkiai sumažėjus šių produktų kainos konkurencingumui, eksporto apimtys ėmė mažėti, paukščių skaičių teko mažinti. Be to, Lietuvos rinkoje vietinė produkcija turi konkuruoti su kainos atžvilgiu žymiai konkurencingesne lenkiškąja. Dėl to jau keletą metų mažėja ir kiaušinių gavybos apimtys.

Vidaus rinka. 2009 metų I pusmetį, palyginti su 2008-ųjų atitinkamu laikotarpiu, kiaušinių surinkimo apimtys nukrito 7 proc. (1 pav.).

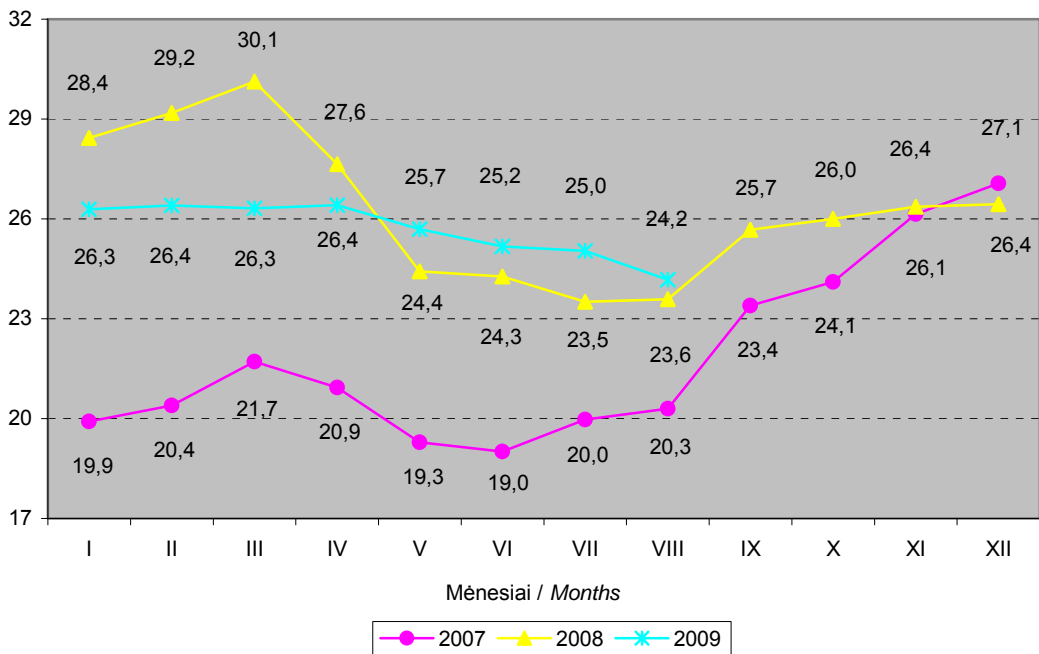

1 pav. Kiaušinių surinkimas Lietuvoje 2007–2009 metų I pusmetį, mln. vnt.
Figure 1. Production of eggs in Lithuania in the 1st half-year of 2007–2009, mill. pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2009 metų sausio–birželio mėnesiais supirka 46,2 proc. surinktų kiaušinių, 3,1 proc. mažiau nei tuo pačiu laikotarpiu 2008-aisiais (44,3 proc.). Tokius lietuviškų kiaušinių vartojimo, supirkimo ir gavybos pokyčius lėmė šių produktų kainos konkurencingumo kaita, palyginti su kitų valstybių, ypač Lenkijos, kainomis.

Tiriamuoju laikotarpiu vidutinė didmeninė A klasės kiaušinių kaina didžiausia buvo 2008 metais. Jų pabaigoje kaina stabilizavosi ir išliko panaši iki pat 2009-ųjų balandžio. II ketvirtį ir vasarą didmeninė kaina įprastai mažėja, tačiau 2009-aisiais kainos sezoniskumas buvo neryškus. Vidutinė didmeninė A klasės kiaušinių kaina balandžio–rugpjūčio mėnesiais sumažėjo 8,5 proc., nors anksčiau metais pokytis siekė beveik 15 proc. (2 pav.).

2 pav. Šviežių supakuotų A klasės kiaušinių vidutinė didmeninė kaina Lietuvoje 2007–2009 metais, Lt/100 vnt.

Figure 2. Average wholesale price of eggs (Class A, packed) in Lithuania in 2007–2009, Lt/100 pieces

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2009 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais didmeninė kiaušinių kaina, palyginti su atitinkamu 2008-ųjų laikotarpiu, buvo 2,7 proc. mažesnė. Tačiau tai lėmė tik sausio–balandžio mėnesių kaina, nes nuo gegužės ji jau viršijo ankstesnių metų lygį 5 proc.

Palyginus vidutines didmenines kiaušinių kainas ES per 2009 metų pirmuosius septynis mėnesius ir atitinkamą 2008-ųjų laikotarpį, matyti, kad jos mažai tepakito (1 lentelė). Didžiausias kiaušinių kainos šuolis per metus užfiksuotas Bulgarijoje (14,5 proc.) ir Prancūzijoje (10,4 proc.).

Per 2009 metus kiaušiniai atpigo ne tik Lietuvoje, bet ir beveik pusėje kitų ES šalių. Labiausiai per šiuo metų sausio–liepos mėnesius jie atpigo Nyderlanduose (26,2 proc.), Estijoje (16,2 proc.) ir Rumunijoje (11,0 proc.).

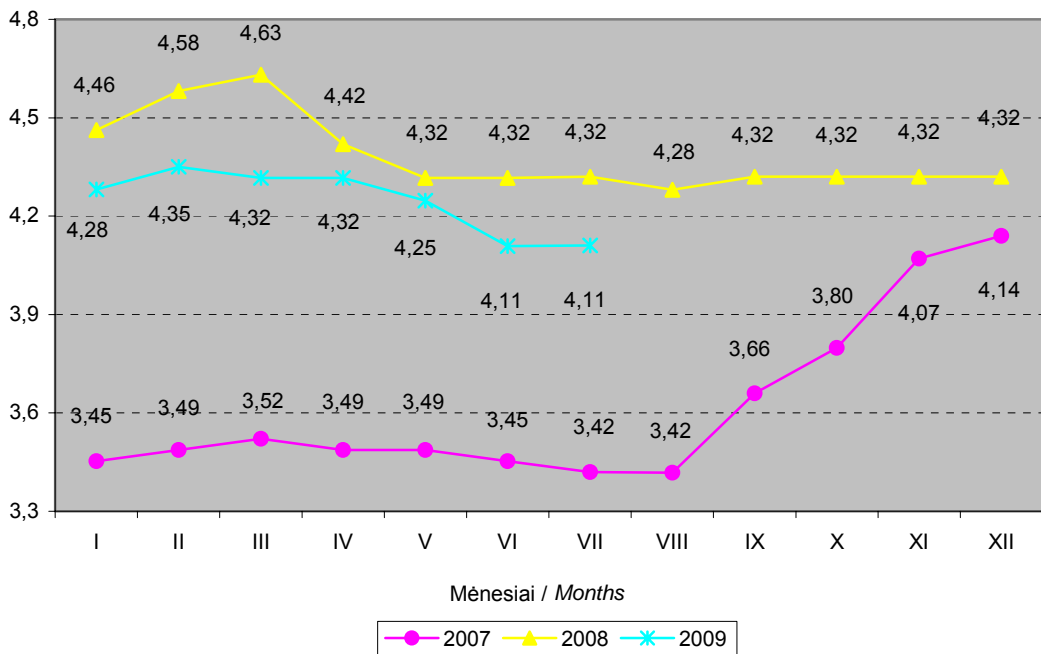
Aukščiausia šviežių L–M grupės kiaušinių vidutinė didmeninė kaina 2009 metų I pusėje buvo Kipre – 51 proc. viršijo ES vidurkį. Tuo tarpu mažiausia – Nyderlanduose, kur jų kaina buvo 30,9 proc. mažesnė nei vidutinė ES. Lietuviškų kiaušinių didmeninė kaina 2009-aisiais sumažėjo, bet 3,4 proc. viršijo ES vidurkį.

Mažmeninė kiaušinių kaina Lietuvoje stabilizavosi anksčiau už didmeninę – 2008-ųjų gegužę. Toks kainos lygis išsilaikė beveik metus. 2009 metų gegužės mėnesį kiaušinių kaina vėl ėmė mažėti. Šių metų sausio–liepos mėnesiais mažmeninė kiaušinių kaina, palyginti su 2008-ųjų atitinkamu laikotarpiu, buvo 4,2 proc. mažesnė (3 pav.).

Šviežių L–M grupės kiaušinių vidutinės didmeninės kainos ES valstybėse
2008 ir 2009 metų sausio–liepos mėnesiais, Lt/100 kg
*Average wholesale prices of fresh eggs (group L–M) in EU countries
in January–July 2008 and 2009, Lt/100 kg*

Šalis / Country	2008	2009	Pokytis, Change, %
Nyderlandai / Netherlands	282,3	274,3	-2,8
Malta / Malta	338,4	335,4	-0,9
Belgija / Belgium	319,8	340,9	6,6
Čekija / Czech Republic	389,5	349,9	-10,2
Vokietija / Germany	341,6	355,4	4,0
Rumunija / Romania	354,1	362,4	2,3
Jungtinė Karalystė / United Kingdom	398,2	366,0	-8,1
Estija / Estonia	428,6	371,1	-13,4
Ispanija / Spain	359,0	371,5	3,5
Portugalija / Portugal	353,6	372,5	5,4
Lenkija / Poland	417,9	374,0	-10,5
Vengrija / Hungary	412,5	378,3	-8,3
Prancūzija / France	345,8	381,7	10,4
Slovakija / Slovakia	381,4	395,2	3,6
Suomija / Finland	426,3	399,0	-6,4
Bulgarija / Bulgaria	353,7	405,0	14,5
Lietuva / Lithuania	431,4	410,4	-4,9
Slovėnija / Slovenia	446,8	432,9	-3,1
Latvija / Latvia	456,9	457,2	0,1
Graikija / Greece	461,7	476,9	3,3
Airija / Ireland	516,0	499,8	-3,2
Italija / Italy	539,3	562,8	4,3
Švedija / Sweden	650,7	579,7	-10,9
Danija / Denmark	538,5	581,8	8,0
Kipras / Cyprus	570,2	599,0	5,0
ES / EU	390,5	396,8	1,6

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

3 pav. Mažmeninės kiaušinių kainos Lietuvoje 2007–2009 metais, Lt/10 vnt.
 Figure 3. Retail price of eggs in Lithuania in 2007–2009, Lt/10 pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

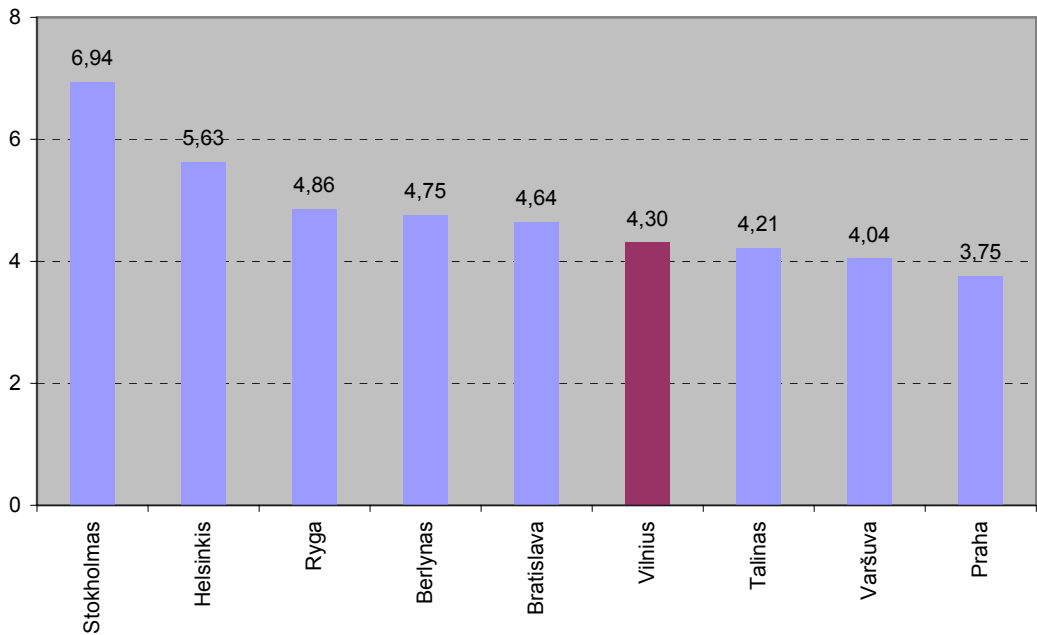
Žemės ūkio rūmų duomenimis, turguje kiaušinių kaina didėjo. 2009 metų sausio–rugpjūčio mėnesiais turguje kaimiški kiaušiniai kainavo 3 proc., o paukštynų – 2 proc. brangiau nei 2008-aisiais tuo pačiu metu.

ŽŪMPRIS duomenimis, Švedijos sostinėje birželio mėnesį kiaušiniai kainavo 61 proc., Rygoje – 13 proc. brangiau nei Vilniuje (4 pav.). Tačiau Taline ir Varšuvoje kiaušinių kainos buvo atitinkamai 2 ir 6 proc. mažesnės.

Užsienio prekyba. 2009 metų I pusmetį Lietuvos užsienio prekybos naminių paukščių kiaušinių balansas buvo teigiamas. 2009 metais Lietuvoje įvairaus apdorojimo kiaušinių eksportas 19,5 karto viršijo importo apimtį. Eksportuota apie 21 proc. Lietuvoje surinktų kiaušinių (6 tūkst. t už 23,5 mln. Lt). Tačiau šiemet I pusmetį, palyginti su 2008-ųjų sausio–birželio mėnesiais, Lietuva eksportavo 23 proc. mažiau kiaušinių.

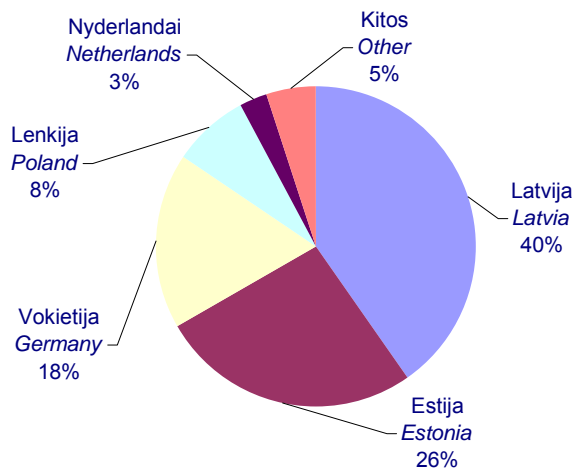
Daugiausia naminių paukščių kiaušinių 2009 metų I pusmetį Lietuva, kaip ir įprasta, eksportavo į Latviją (2,4 tūkst. t), Estiją (1,6 tūkst. t) ir Vokietiją (1,0 tūkst. t) (5 pav.). Iš viso kiaušinių išvežta į 12 ES šalių bei Rusiją ir Turkiją.

2009 metų I pusmetį į mūsų šalį įvežta 306 t kiaušinių (už 2,4 mln. Lt) – apie 1,1 proc. Lietuvoje surenkamų kiaušinių. Šiemet per sausio–birželio mėnesius, palyginti su atitinkamu 2008-ųjų laikotarpiu, kiaušinių į Lietuvą įvežta 20,5 proc. mažiau, tačiau už beveik 13 proc. didesnę sumą.

4 pav. Mažmeninės kiaušinių kainos kai kurių ES valstybių sostinėse 2009 metų birželio mėnesį, Lt/kg
 Figure 4. Retail prices of eggs in the capital cities of selected EU countries in June 2009, Lt/kg

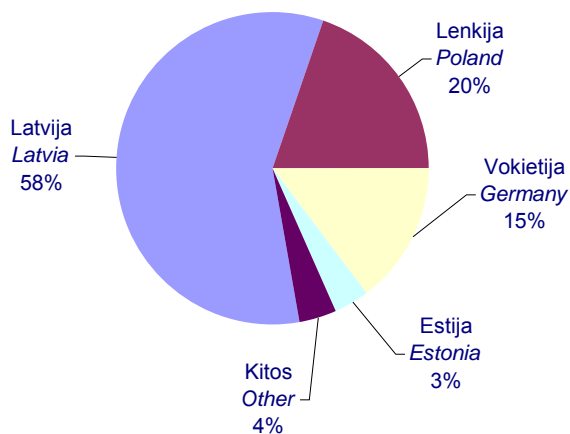
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

5 pav. Kiaušinių eksporto struktūra 2009 metų I pusmetį
 Figure 5. Structure of egg export in the 1st half-year of 2009

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

2009 metų I pusmetį daugiausia naminių paukščių kiaušinių įvežta iš Latvijos (177,6 t), Lenkijos (60,8 t) ir Vokietijos (44,8 t) (6 pav.). Iš viso į Lietuvą naminių paukščių kiaušinių importuota iš 10 ES šalių.

6 pav. Kiaušinių importo struktūra 2009 metų I pusmetį
Figure 6. Structure of egg import in the 1st half-year of 2009

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

Prognozės. Palyginti su kitų ES šalių kainomis, lietuviškų kiaušinių kaina yra aukšta. Dėl to 2009 metų II pusmetį šių produktų eksportas ir vėl maždaug penktadaliu atsiliks nuo 2008-aisiais buvusių apimčių.

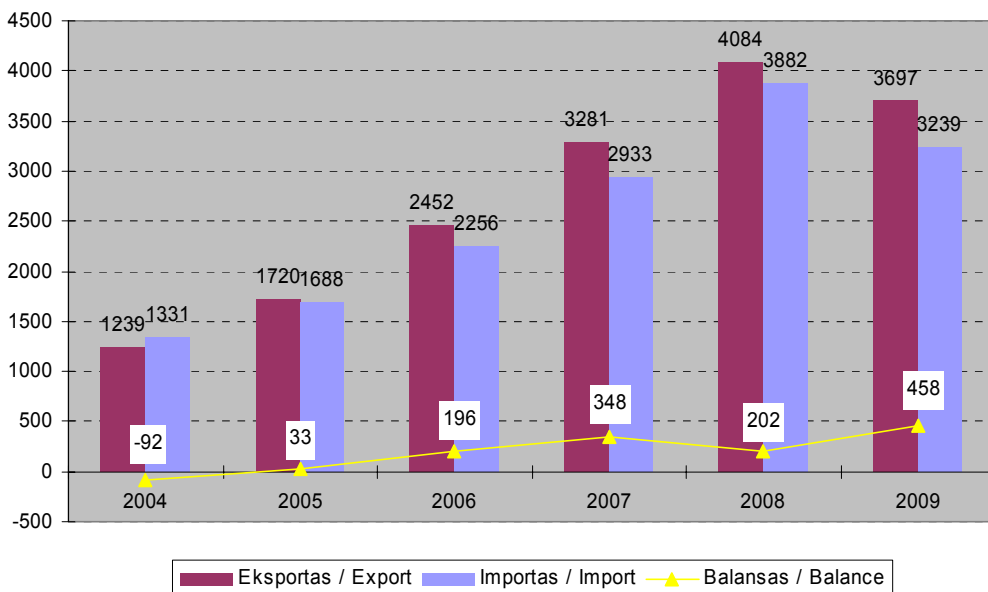
Mažėjanti užsienio prekyba ir stipri lenkiškų kiaušinių konkurencija turėtų dar kiek sumažinti didmeninę kiaušinių kainą. Tačiau tikėtina, kad mažmeninė šių produktų kaina šiemet rugsėjo mėnesį, PVM tarifui padidėjus iki 21 proc., šiek kiek išaugs, o metų pabaigoje turėtų būti panaši kaip prieš metus.

LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAIS 2009 METŲ I PUSMETĮ

LITHUANIA'S FOREIGN TRADE OF AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS IN THE 1ST HALF-YEAR OF 2009

Tamara PETUCHOVA
LAEI, Informacijos sisteminimo ir leidybos skyriaus
tyrėja, tamara@laei.lt

Statistikos departamento rugsėjo mėnesio duomenimis, per 2009 metų I pusmetį iš Lietuvos eksportuota žemės ūkio ir maisto produktų už 3697 mln. Lt (9,5 proc. mažiau nei per atitinkamą 2008 m. laikotarpį). Lietuviškos kilmės produktų eksportas sumažėjo 5,5 proc. ir siekė 2598 mln. Lt. Importuota už 3239 mln. Lt (16,6 proc. mažiau). Pažymėtina, kad po daugelio metų stabilaus spartaus augimo ir eksportas, ir importas pirmą kartą sumažėjo. Prekybos balansas 2008 ir 2009 metų I pusmetį buvo teigiamas, 2009-aisiais jis siekė 458 mln. Lt (palyginti su 2008 m., išaugo 2,3 karto). Užsienio prekybos apyvarta sumažėjo beveik 13 proc.

1 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas, importas ir užsienio prekybos balansas 2004–2009 metų I pusmetį, mln. Lt

Figure 1. Export, import and foreign trade balance of agricultural and food products in the 1st half-year of 2004–2009, mill. Lt

Visų prekių eksportas iš Lietuvos 2009 metų I pusmetį, palyginti su atitinkamu 2008-ųjų laikotarpiu, sumažėjo 31 proc., importas – daugiau nei 43 proc. Žemės ūkio ir maisto produktų gamybą

ir jų vartojimą per šį laikotarpį ekonominė krizė paveikė daug mažiau nei kitų gamybos šakų, šių produktų dalis užsienio prekyboje padidėjo: sudarė apie 20 proc. eksporto (2008 m. I pusmetį – 15 proc.), daugiau nei 15 proc. importo (buvo 10 proc.), daugiau nei 17 proc. visos užsienio prekybos apyvartos (buvo 12 proc.).

Palyginti su atitinkamu 2008-ųjų laikotarpiu, per 2009 metų I pusmetį sumažėjo 10 iš 24 KN produktų grupių eksportas. Tarp minėtų 10 grupių – pieno produktai, grūdai, vaisiai, daržovės, paruošti pašarai gyvūnams, įvairūs gėrimai. Tai produktai, kurių eksportas 2008 metų I pusmetį sudarė 65 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto vertės, o šiemet jų dalis sumažėjo iki 56 proc. Palyginamuoju laikotarpiu po 22 proc. padidėjo gyvūnų, žuvų, aliejinių augalų sėklų, tabako gaminių eksportas. Pažymėtina, kad 2009-ųjų I pusmetį lietuviškos kilmės produktai sudarė 83 proc. eksporto, o 2008-aisiais – 74 proc.

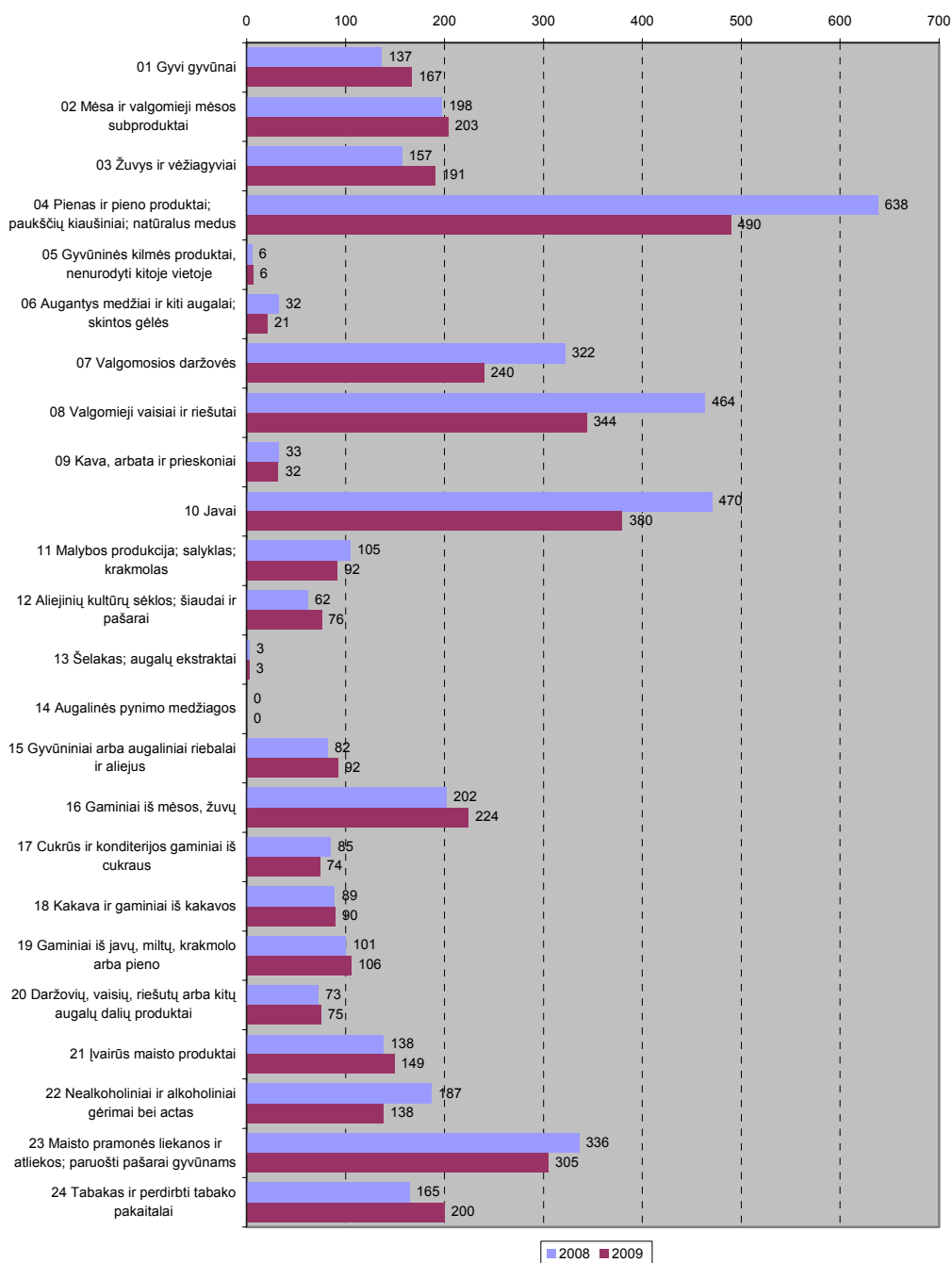
Palyginti su atitinkamu 2008-ųjų laikotarpiu, per 2009 metų I pusmetį vaisių ir įvairių gėrimų eksportas sumažėjo po 26 proc., daržovių – 25 proc., pieno produktų – 24 proc., grūdų – 19 proc., cukraus ir konditerijos gaminių iš jo – 13 proc., malybos produktų – 12 proc.

Tradiciškai daugiausia eksportuota pieno ir jo produktų – už 463 mln. Lt (sudarė apie 13 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto). Palyginamuoju laikotarpiu pasikeitė pieno produktų eksporto struktūra: nuo 59 iki 68 proc. padidėjo sūriams ir varškei, nuo 17 iki 10 proc. sumažėjo pieno milteliams, koncentruotam ir sutirštintam pienui, nuo 11 iki 9 proc. – nekoncentruotam pienui ir grietinėlei tenkanti dalis. Sumažėjo visų eksportuotų pieno produktų kainos. Vidutinė 2009-ųjų I pusmetį eksportuotų nokintų sūrių kaina buvo 10,59 Lt/kg (atitinkamu 2008 m. laikotarpiu – 12,63 Lt/kg), nenokintų – 8,15 Lt/kg (buvo 10,44 Lt/kg). Nors eksportuotų sūrių ir varškės kiekis padidėjo beveik 9 proc., dėl gerokai sumažėjusių kainų eksporto vertė buvo daug mažesnė.

38 proc. pieno produktų eksportuota į Rusiją, 18 proc. – į Italiją, 8,9 proc. – į Latviją, 5,9 proc. – į Vokietiją. Į šias šalis išvežta 71 proc. visų iš Lietuvos eksportuotų pieno produktų. Į ES šalis išvežta 53 proc. pieno produktų.

Antroje vietoje pagal eksporto vertę – grūdai. Per nagrinėjamą laikotarpį jų išvežta 707 tūkst. t už 378 mln. Lt. Nepaisant to, kad eksportuotų grūdų kiekis palyginamuoju laikotarpiu padidėjo, kainų kritimas sumažino grūdų eksporto vertę. Nors kviečių eksportuota 549 tūkst. t, 1,4 karto daugiau, jų vidutinė kaina gerokai sumažėjo – nuo 922 iki 560 Lt/t. Grikių išvežta apie 59 tūkst. t, 4,2 karto daugiau (kaina nukrito nuo 821 iki 444 Lt/t), miežių – 47 tūkst. t, 18 proc. mažiau (kaina nukrito nuo 767 iki 429 Lt/t), rugių – 42 tūkst. t, 1,2 karto daugiau (kaina nukrito nuo 750 iki 393 Lt/t). 65 proc. kviečių eksportuota į Maroką, Turkiją, Latviją, Ispaniją, Libiją, Egiptą, 88 proc. grikių – į Vokietiją, Nyderlandus, Belgiją, 82 proc. miežių – į Vokietiją, Portugaliją, Ispaniją, Daniją, Estiją, 87 proc. rugių – į Suomiją, Nyderlandus, Ispaniją. Į trečiąsias šalis išvežta 56 proc. eksportuotų grūdų.

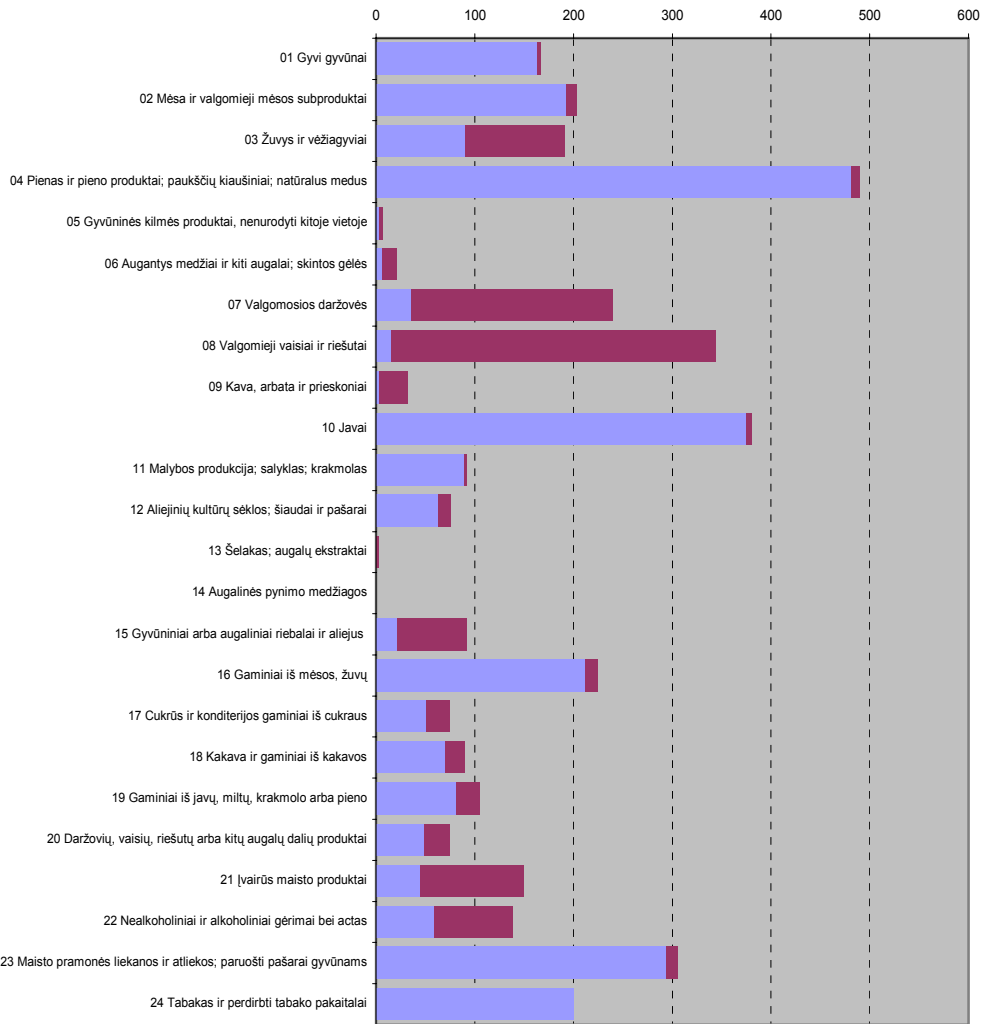
Trečioje vietoje pagal eksporto vertę – vaisiai ir riešutai (9,3 proc. viso eksporto). Jų eksportuota už 344 mln. Lt. Palyginti su 2008 metų atitinkamu laikotarpiu, šių produktų išvežta 26 proc. mažiau. Tik 4,3 proc. eksportuotų vaisių ir riešutų buvo užauginta Lietuvoje, kiti – nelietuviškos kilmės. Didelę eksporto dalį sudarė obuoliai (29 proc. vaisių eksporto) ir citrusinių vaisiai (16 proc.). 88 proc. eksportuotų Lietuvoje užaugintų vaisių ir uogų – įvairios uogos. Į Rusiją išvežta 68 proc. vaisių ir uogų, į Latviją – 12 proc.

2 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas 2008 ir 2009 metų I pusmetį, mln. Lt
Figure 2. Exports of agricultural and food products in the 1st half-year of 2008 and 2009, mill. Lt

Daug buvo eksportuota maisto pramonės atliekų ir paruoštų pašarų gyvūnams, daržovių, gaminių iš mėsos ir žuvų.

30 proc. eksportuotų žemės ūkio ir maisto produktų (tarp jų ir perdirbtų Lietuvoje, kurių daugiau kaip 50 proc. vertės sukurta užsienyje) yra nelietuviškos kilmės (3 pav.). Jų eksportuota už 1335 mln. Lt. Nelietuviškos kilmės produktai sudarė 20 proc. į ES šalis eksportuotų žemės ūkio ir maisto produktų vertės, į trečiąsias – 44 proc. (2008 m. I pusmetį – atitinkamai 20 ir 49 proc.).

3 pav. Lietuviškos ir nelietuviškos kilmės žemės ūkio ir maisto produktų eksportas 2009 metų I pusmetį, mln. Lt
Figure 3. Exports of Lithuanian and non-Lithuanian origin products in the 1st half-year of 2009, mill. Lt

Per nagrinėjamą laikotarpį iš produktų, priskirtų keturiems pagrindiniams žemės ūkio ir maisto produktų KN skyriams, daugiausia – už 1361 mln. Lt – buvo eksportuota paruoštų maisto produktų, gėrimų, tabako gaminių (IV skyriaus, 16-24 KN kodai). Dauguma šio skyriaus produktų turi didesnę pridėtinę vertę nei kitų trijų. Palyginti su atitinkamu 2008-ųjų laikotarpiu, eksporto vertė sumažėjo 1,1 proc. 2009 metais šio skyriaus lietuviškos kilmės produktų buvo eksportuota 4,3 proc. daugiau, o nelietuviškų 26 proc. mažiau.

Antroje vietoje – augaliniai produktai (II skyriaus, 06-13 KN kodai), jų eksportuota už 1187 mln. Lt (lietuviškos kilmės – už 587 mln. Lt). Trečioje – gyvi gyvūnai ir gyvūninės kilmės produktai (I skyriaus, 01-05 KN kodai), jų eksporto vertė siekė 1057 mln. Lt, o lietuviškos kilmės šio skyriaus produktų – 930 mln. Lt. Lietuviškos kilmės augalinių produktų eksportas sumažėjo 13 proc., nelietuviškos – 17 proc., gyvūninės kilmės produktų buvo eksportuota atitinkamai 10 proc. mažiau ir 21 proc. daugiau. Riebalų ir aliejaus eksportuota už 92 mln. Lt (lietuviškos kilmės – už 22 mln. Lt). Lietuviškos kilmės aliejaus ir riebalų eksportas sumažėjo 27 proc., nelietuviškos kilmės padidėjo 34 proc.

2009 metų I pusmetį žemės ūkio ir maisto produktų eksporto į ES ir trečiąsias šalis analizė parodė, kad, palyginti su 2008 metų atitinkamu laikotarpiu, eksportas į ES šalis sumažėjo 3,6 proc., į trečiąsias – 17 proc. Pažymėtina, kad eksportas į ES-15 šalis išaugo 2,0 proc., ES-10 sumažėjo 8,4 proc., o ES-2 (Rumunija ir Bulgarija) – net 41 proc. Iš viso eksportas į ES šalis siekė 2215 mln. Lt, į trečiąsias – 1482 mln. Lt

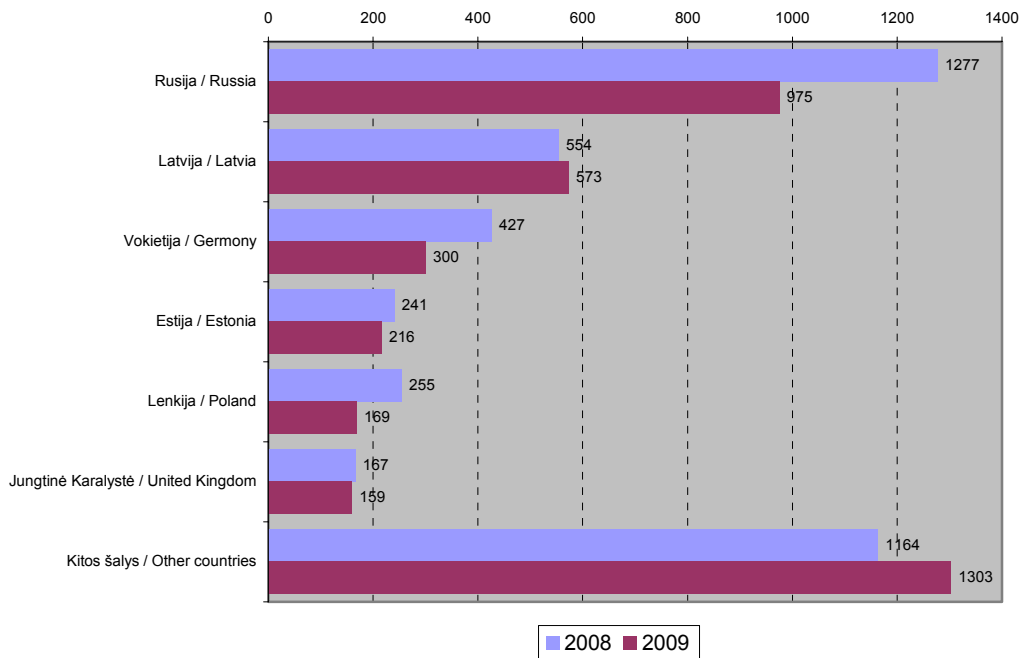
Į ES šalis daugiausia eksportuota šunų ir kačių ėdalo (už 196 mln. Lt, sudarė 9,0 proc. eksporto į ES šalis), gaminių ir konservų iš žuvų (185 mln. Lt, arba 8,5 proc.), cigarečių (154 mln. Lt, arba 7,1 proc.), sūrių ir varškės (140 mln. Lt, arba 6,5 proc.), kviečių (95 mln. Lt, arba 4,4 proc.).

Į trečiąsias šalis daugiausia eksportuota kviečių (už 212 mln. Lt, sudarė 14 proc. visų eksportuotų į trečiąsias šalis žemės ūkio ir maisto produktų), sūrių ir varškės (174 mln. Lt arba 12 proc.), įvairių daržovių (101 mln. Lt, iš jų pievagrybių už 57 mln. Lt, saldžiųjų paprikų už 24 mln. Lt), gyvų kiaulių (101 mln. Lt, arba 6,8 proc.), obuolių ir kriaušių (95 mln. Lt, arba 6,4 proc.).

Svarbiausios eksporto partnerės 2009 metų I pusmetį buvo Rusija (26 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto, palyginamuoju laikotarpiu vertė sumažėjo 1,3 karto), Latvija (16 proc., padidėjo 3,6 proc.), Vokietija (8,1 proc., sumažėjo 1,4 karto), Estija (5,8 proc., sumažėjo 12 proc.), Lenkija (4,6 proc., sumažėjo 1,5 karto), Jungtinė Karalystė (4,3 proc., sumažėjo 4,5 proc.).

Per 2009 metų I pusmetį į Lietuvą importuota žemės ūkio ir maisto produktų už 3239 mln. Lt, 17 proc. mažiau nei per 2008-ųjų atitinkamą laikotarpį. Iš 24 produktų grupių sumažėjo 16 grupių produktų importas. Daugiausia – 4,3 karto – grūdų importas. 1,7 karto mažiau buvo įvežta pieno ir jo produktų, po 1,4 karto – vaisių, daržovių, įvairių gėrimų, gyvų gyvūnų. 34 proc. padidėjo tabako ir jo gaminių importas, 13 proc. – žuvų, 7,7 proc. – cukraus ir konditerijos gaminių iš jo.

Per nagrinėjamą laikotarpį tradiciškai daugiausia buvo importuota vaisių ir riešutų (už 426 mln. Lt, sudarė 13 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo). Daug importuota žuvų ir vėžiagyvių (303 mln. Lt, arba 9,3 proc.), mėsos (287 mln. Lt, arba 8,9 proc.), daržovių (275 mln. Lt, arba 8,5 proc.), nealkoholinių ir alkoholinių gėrimų (257 mln. Lt, arba 7,9 proc.), įvairių 21 KN grupės maisto produktų (ekstraktų, padažų, maisto produktų kūdikiams – už 198 mln. Lt, arba 6,1 proc.), aliejaus (189 mln. Lt, arba 5,8 proc.). Minėtų produktų vertė sudarė 60 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo.

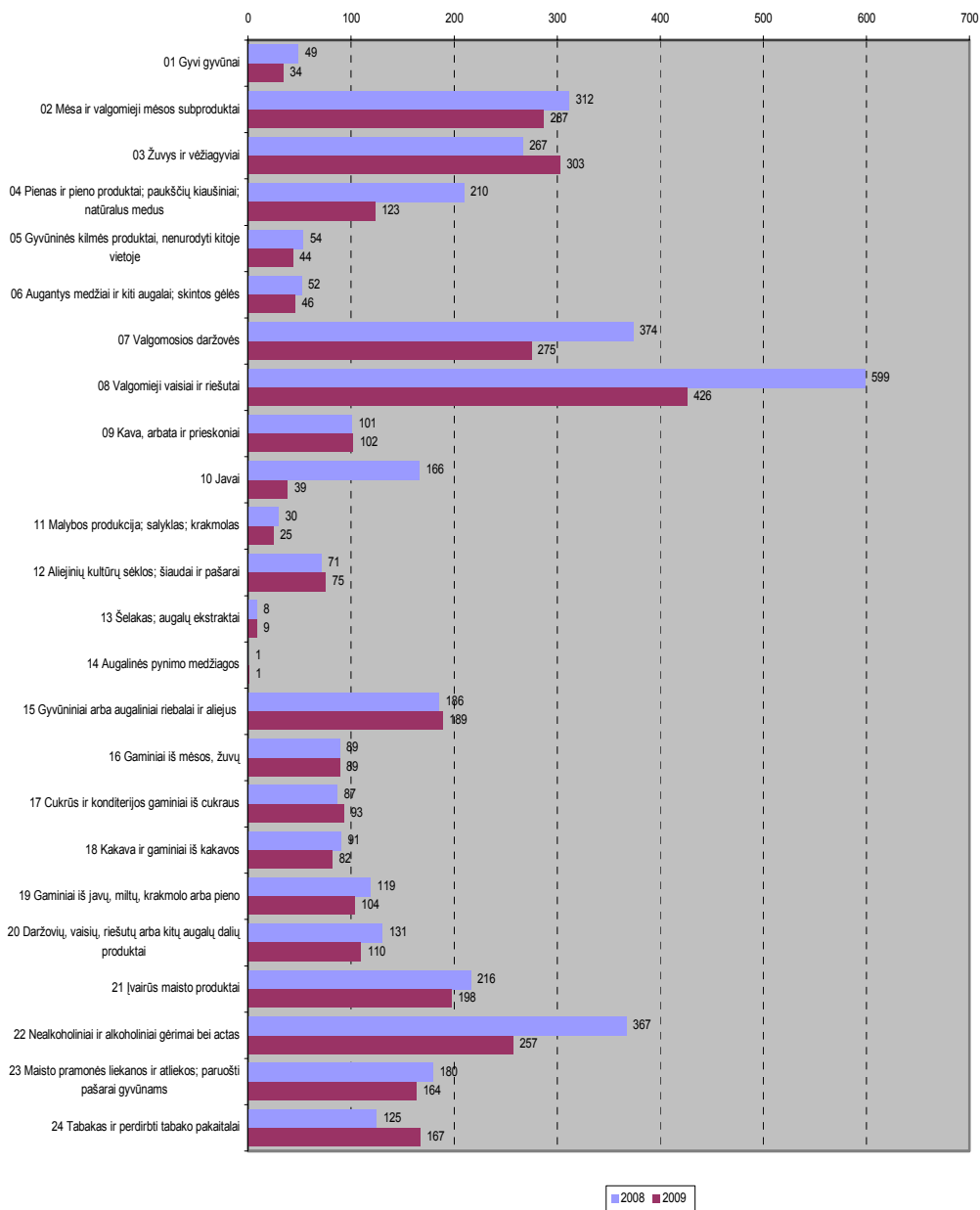

4 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas pagal šalis 2008 ir 2009 metų I pusmetį, mln. Lt
Figure 4. Export of agricultural and food products by country in the 1st half-year of 2008 and 2009, mill. Lt

22 proc. įvežtų vaisių ir riešutų sudarė obuoliai ir kriaušės (atitinkamai 62 ir 4 tūkst. t už 93 mln. Lt). Daug importuota citrusinių vaisių (38 tūkst. t už 86 mln. Lt, sudarė 20 proc.), bananų (17 tūkst. t, 47 mln. Lt, 11 proc.), vynuogių (8,9 tūkst. t, 45 mln. Lt, 11 proc.), įvairių uogų (7,8 tūkst. t, 42 mln. Lt, 9,9 proc.). Daugiausia vaisių ir riešutų atvežta iš Nyderlandų (30 proc. mi-nėtų produktų), Lenkijos (18 proc.), Ispanijos (11 proc.).

Palyginamuoju laikotarpiu žuvų ir vėžiagyvių importas padidėjo 13 proc. Įvežta beveik 17 tūkst. t sušaldytų žuvų, 16 tūkst. t žuvų filė ir kitos žuvų mėsos, 9,7 tūkst. t šviežių ir atšaldytų žuvų. Daugiausia žuvų ir vėžiagyvių importuota iš Vokietijos, Švedijos, Latvijos, Norvegijos, Viet-namo, Kazachstano, iš jų atvežta 67 proc. šių produktų.

Mėsos importas sumažėjo 9,0 proc. Iš viso įvežta daugiau nei 53 tūkst. t mėsos ir subproduktų: 35,6 tūkst. t kiaulienos (palyginamuoju laikotarpiu padidėjo 5,8 proc.), 12,6 tūkst. t paukštienos (sumažėjo 19 proc.), 1,1 tūkst. t jautienos (sumažėjo 2,8 karto). Palyginamuoju laikotarpiu dau-giausia pasikeitė importuotos jautienos vidutinės kainos, jos pakilo 11 proc. (iki 791 Lt/t). Paukš-tienos ir kiaulienos kainos pasikeitė mažiau: paukštienos padidėjo 5,3 proc. (iki 420 Lt/t), kiaulie-nos sumažėjo 3,1 proc. (iki 573 Lt/t). 70 proc. kiaulienos importuota iš Vokietijos, Lenkijos ir Bel-gijos, 74 proc. paukštienos – iš Lenkijos ir Nyderlandų, 90 proc. jautienos – iš Latvijos ir Lenkijos.

5 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas 2008 ir 2009 metų I pusmetį, mln. Lt
Figure 5. Imports of agricultural and food products in the 1st half-year of 2008 and 2009, mill. Lt

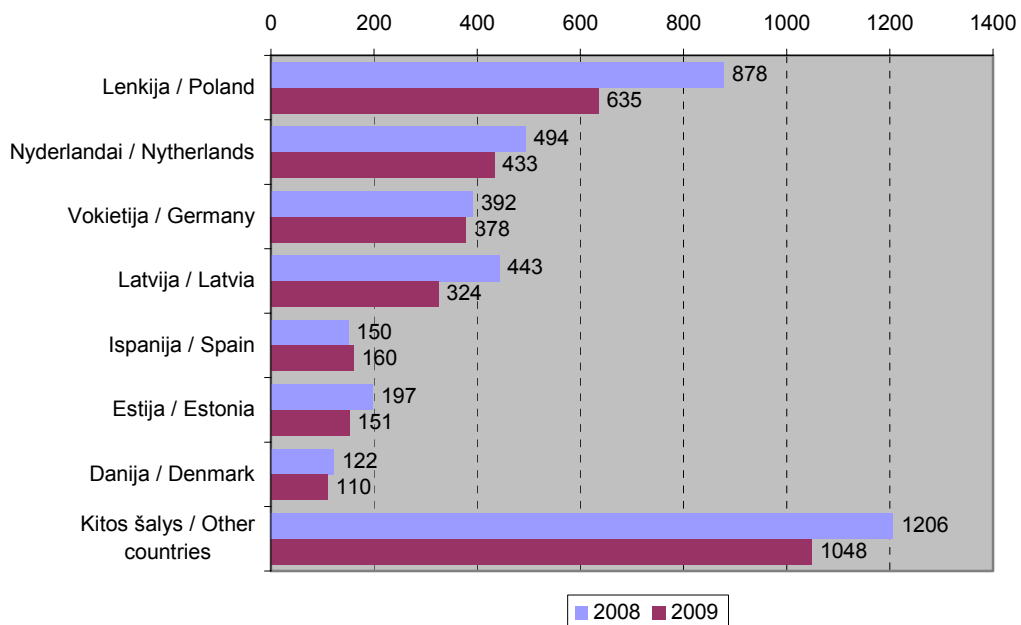
Daržovių importas sumažėjo beveik 1,4 karto, sudarė 275 mln. Lt. Daugiausia importuota pomidorų – 18,1 tūkst. t, tačiau palyginamuoju laikotarpiu importas sumažėjo 1,4 karto. Daug įvežta įvairių kopūstų – 14,8 tūkst. t (sumažėjo 3,7 karto), pievagrybių (11,8 tūkst. t, padidėjo 10 proc.). 58 proc. daržovių importuota iš Vokietijos ir Lenkijos.

Nuo 2005 metų į Lietuvą pradėta importuoti žaliavinį pieną. Iki 2008 metų importo apimtys kasmet didėjo, tačiau 2009 metų I pusmetį, palyginti su 2008-ųjų atitinkamu laikotarpiu, importo apimtys sumažėjo 1,2 karto. Įvežta 76,6 tūkst. t žaliavinio pieno, o jo kaina sumažėjo 1,7 karto – nuo 1176 Lt/t iki 690 Lt/t. Beveik visas pienas importuotas iš Latvijos.

Per nagrinėjamą laikotarpį daugiausia importuota paruoštų maisto produktų, gėrimų ir tabako gaminių – už 1263 mln. Lt. Palyginti su 2008 metų atitinkamu laikotarpiu, šių prekių importas sumažėjo 11 proc. Augalinių produktų įvežta už 997 mln. Lt, tačiau palyginamuoju laikotarpiu importas sumažėjo 1,4 karto. Gyvų gyvūnų ir gyvūninės kilmės produktų importas siekė 791 mln. Lt, sumažėjo 13 proc. Aliejų ir riebalų importas išaugo 1,7 proc.

Importo iš ES šalių dalis sudarė 83 proc. (2701 mln. Lt) viso žemės ūkio ir maisto produktų importo, 2 procentiniais punktais mažiau nei palyginamuoju laikotarpiu. Daugiausia produktų importuota iš ES narių senbuvėjų (ES-15), jų dalis sudarė 55 proc. eksporto iš ES šalių (1481 mln. Lt).

Per nagrinėjamą laikotarpį daugiausia produktų įvežta iš Lenkijos (sudarė 20 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo), Nyderlandų (13 proc.), Vokietijos (12 proc.), Latvijos (10 proc.), Ispanijos (4,9 proc.), Estijos (4,7 proc.), Danijos (3,4 proc.). Importas iš šių šalių sudarė beveik 68 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo.

6 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas pagal šalis
2008 ir 2009 metų I pusmetį, mln. Lt
*Figure 6. Import of agricultural and food products by country
in the 1st half-year of 2008 and 2009, mill. Lt*

Per nagrinėjamą laikotarpį iš Lenkijos importuota produktų už 635 mln. Lt, 1,4 karto mažiau nei per tą patį laikotarpį 2008 metais. Iš Lenkijos daugiausia importuota obuolių – už 50 mln. Lt (50 tūkst. t, 1,7 karto mažiau nei palyginamuoju laikotarpiu), pievagrybių – už 42 mln. Lt (11,8 tūkst. t, 9,5 proc. daugiau), kiaulienos – už 39 mln. Lt (7,1 tūkst. t, 2,1 karto mažiau), paukštienos – už 31 mln. Lt (6,8 tūkst. t, 1,6 karto daugiau), cukraus – už 30 mln. Lt (15,2 tūkst. t, 1,5 karto daugiau), dešrų ir panašių produktų iš mėsos – už 28 mln. Lt (5,6 tūkst. t, 7,8 proc. daugiau).

Importas iš Nyderlandų sumažėjo 14 proc. Didelę dalį žemės ūkio ir maisto produktų importo iš šios šalies sudarė sojų pupelių išspaudos, jų vertė – 48 mln. Lt (įvežta 45,2 tūkst. t, 1,4 karto mažiau nei per atitinkamą 2008 m. laikotarpį), įvairių daržovių – už 36 mln. Lt (saldžiųjų paprikų, baklažanų, cukinijų, salotinių augalų), pomidorų – už 34 mln. Lt (7,1 tūkst. t, 1,4 karto mažiau), citrusinių vaisių – už 24 mln. Lt (7,7 tūkst. t, 6,7 proc. mažiau), įvairių uogų – už 23 mln. Lt (1,8 tūkst. t, 1,3 karto daugiau), obuolių ir kriaušių – už 22 mln. Lt (7,2 tūkst. t, 12 proc. mažiau), vynuogių – už 21 mln. Lt (3,7 tūkst. t, 1,6 karto daugiau), atogrąžų vaisių – už 17 mln. Lt (4,2 tūkst. t). Vaisių ir daržovių vertė sudarė 58 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo iš Nyderlandų.

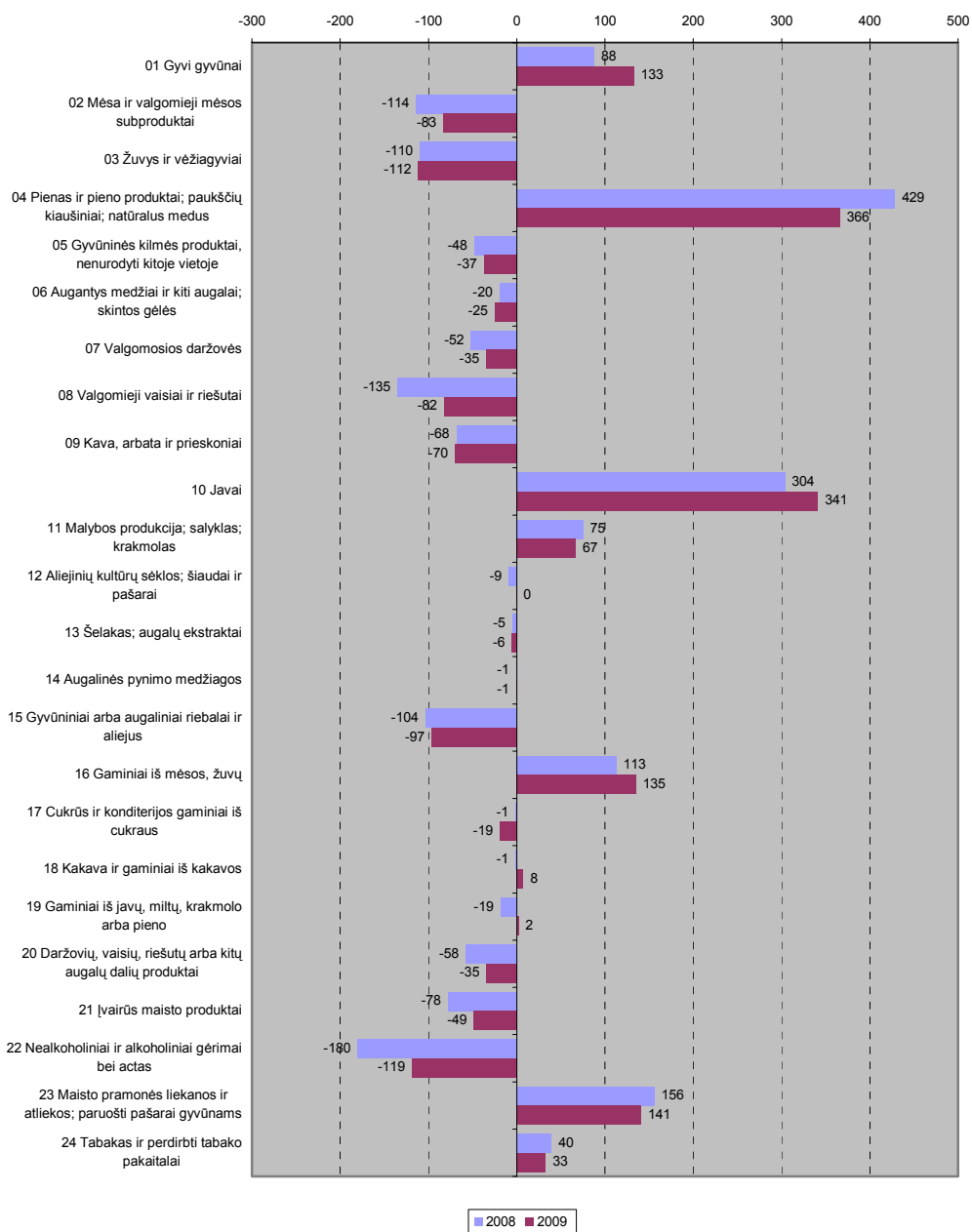
Palyginti su 2008 metų I pusmečiu, importas iš Vokietijos sumažėjo 3,6 proc. Daugiausia iš šios šalies importuota kiaulienos – už 81 mln. Lt (14,1 tūkst. t, 2,1 karto daugiau), lašišų – 2,0 tūkst. t (2,4 karto daugiau) už 34 mln. Lt, kavos – už 25 mln. Lt (11 proc. daugiau), bananų – 7,7 tūkst. t (1,9 karto daugiau) už 23 mln. Lt, perdirbto tabako – už 16 mln. Lt (2008 m. I pusmetį vertė tesiekė 145 tūkst. Lt), maisto produktų kūdikiams – už 15 mln. Lt, cigarečių – už 14 mln. Lt. Išvardytų produktų vertė sudarė 55 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo iš Vokietijos vertės.

Užsienio prekybos žemės ir maisto produktais balansas 2009 metų I pusmetį buvo teigiamas, siekė 458 mln. Lt ir viršijo 2008-ųjų atitinkamo laikotarpio balansą 2,3 karto.

9 iš 24 KN produktų grupių prekybos balansas buvo teigiamas. Didžiausias teigiamas buvo prekybos pienu ir jo produktais balansas, tačiau, palyginti su 2008 metų atitinkamu laikotarpiu, jis sumažėjo 17 proc. Dideli teigiami taip pat buvo prekybos grūdais, maisto pramonės atliekomis ir paruoštais pašarais gyvūnams, gaminiais iš mėsos ir žuvų, gyvais gyvūnais, malybos produkcija balansai. Didžiausi neigiami buvo prekybos gėrimais, žuvimis ir vėžiagyviais, aliejumi, mėsa, vaisiais balansai (7 pav.).

Prekybos pagal pagrindinius produktų skyrius analizė parodė, kad 2009 metų I pusmetį importui sumažėjus daugiau nei eksportui, pagerėjo visų keturių KN skyrių balansai. Neigiamas buvo tik prekybos riebalais ir aliejumi balansas.

Teigiamas buvo prekybos su trečiosiomis šalimis balansas, jis, palyginti su 2008 metų I pusmečiu, sumažėjo 1,3 karto ir siekė 944 mln. Lt. Prekybos su ES šalimis balansas, kaip ir 2008-aisiais, buvo neigiamas ir pasikeitė Lietuvos naudai, sumažėjęs 2,1 karto nuo 1016 mln. Lt iki 486 mln. Lt.

7 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų užsienio prekybos balansai pagal produktų grupes 2008 ir 2009 metų I pusmetį, mln. Lt
 Figure 7. Foreign trade balances by product group in the 1st half-year of 2008 and 2009, mill. Lt

2009 metų I pusmetį užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais apyvarta siekė 6936 mln. Lt ir sudarė 17 proc. visos Lietuvos užsienio prekybos įvairiomis prekėmis apyvartos. Prekybos su ES šalimis apyvarta buvo 4916 mln. Lt, 2,4 karto didesnė nei prekybos su trečiosiomis šalimis. Palyginti su 2008 metų atitinkamu laikotarpiu, prekybos su ES šalimis apyvarta sumažėjo 14 proc., su trečiosiomis – 17 proc. 55 proc. prekybos su ES šalimis apyvartos – 2691 mln. Lt – atiteko senosioms ES šalims narėms (ES-15).

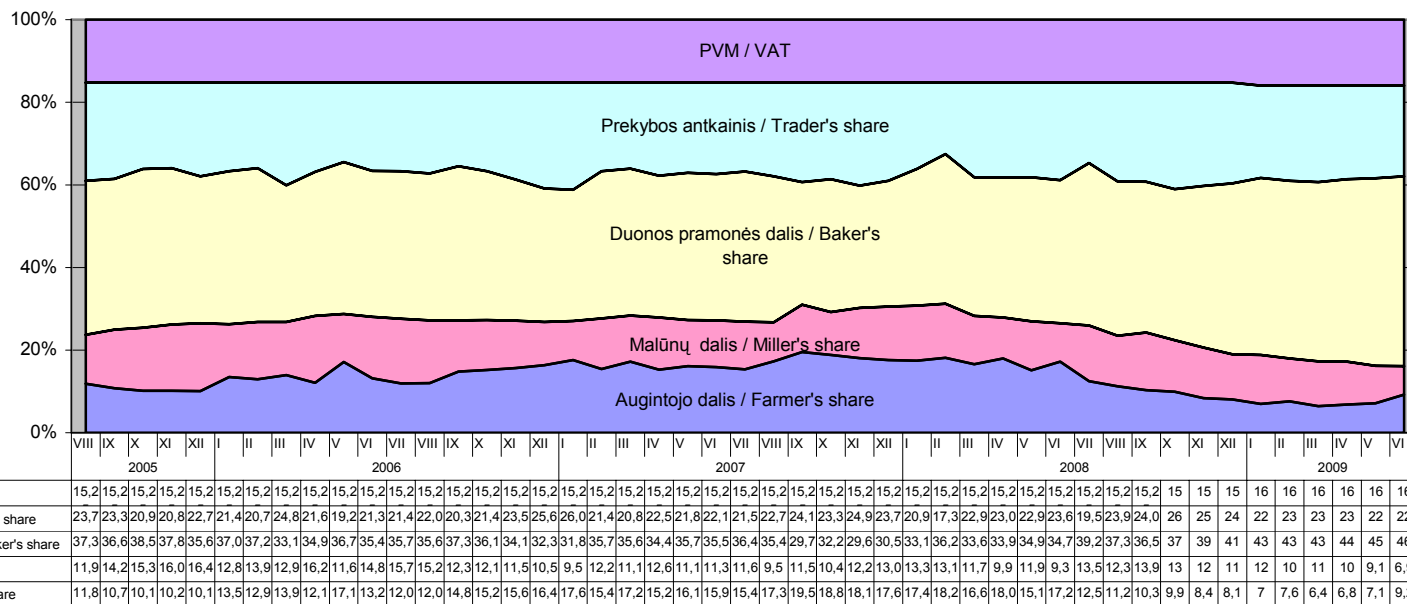
2009 metų I pusmetį užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais svarbiausi partneriai buvo Rusija (apyvarta sudarė 1055 mln. Lt, 15 proc. visos apyvartos prekiaujant šiais produktais, palyginamuoju laikotarpiu sumažėjo 15 proc.), Latvija (898 mln. Lt, 13 proc., 11 proc.), Lenkija (804 mln. Lt, 12 proc., 1,4 karto), Vokietija (678 mln. Lt, 9,8 proc., 1,2 karto), Nyderlandai (553 mln. Lt, 8,0 proc., 7,0 proc.).

Didžiausi teigiami buvo prekybos su Rusija (896 mln. Lt), Latvija (249 mln. Lt), Jungtine Karalyste (127 mln. Lt), Baltarusija (65 mln. Lt), Estija (65 mln. Lt) balansai, didžiausias deficitas – su Lenkija (465 mln. Lt), Nyderlandais (313 mln. Lt), Vokietija (78 mln. Lt), Ispanija (78 mln. Lt), Ukraina (43 mln. Lt), Danija (43 mln. Lt).

SANTRUMPOS
ABBREVIATIONS

ES	– Europos Sąjunga
JAV	– Jungtinės Amerikos Valstijos
KN	– Kombinuotoji nomenklatūra
LAEI	– Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas
LRV	– Lietuvos Respublikos Vyriausybė
PVM	– pridėtinės vertės mokestis
ŽŪM	– Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija
ŽŪMPRIS	– Žemės ūkio ir maisto produktų informacinė sistema

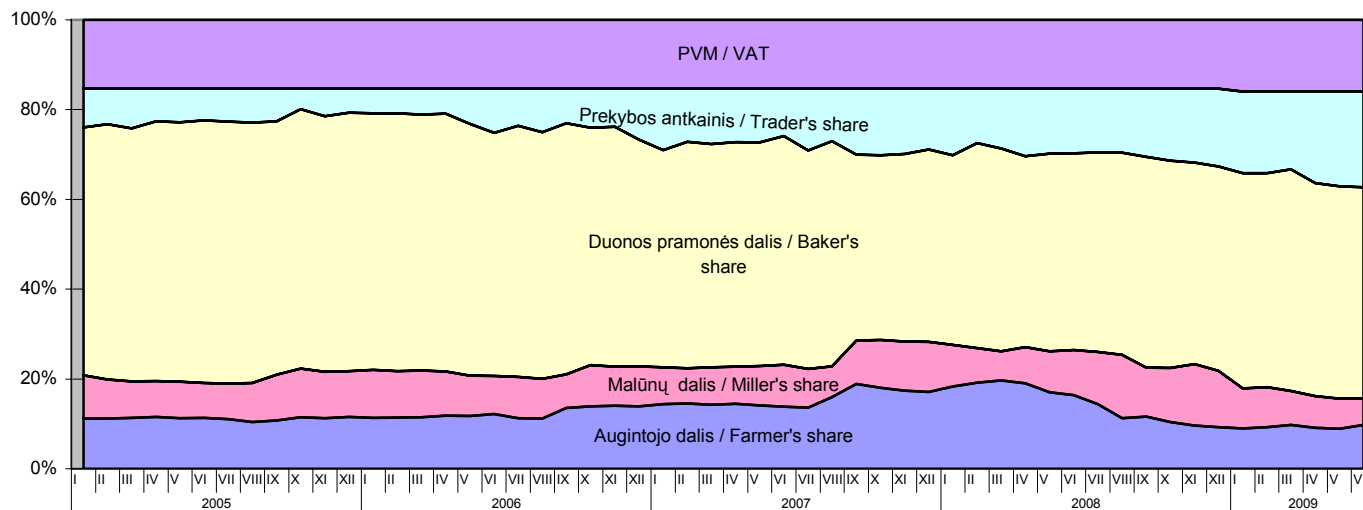
KAI KURIŲ GRŪDŲ PRODUKTŲ KAINŲ GRANDINĖS
CHAINS' OF PRICE OF SELECTED GRAIN PRODUCTS

1 pav. Ruginės duonos kainos grandinė 2005–2009 metais, proc.

Figure 1. Rye bread price chain in 2005–2009, %

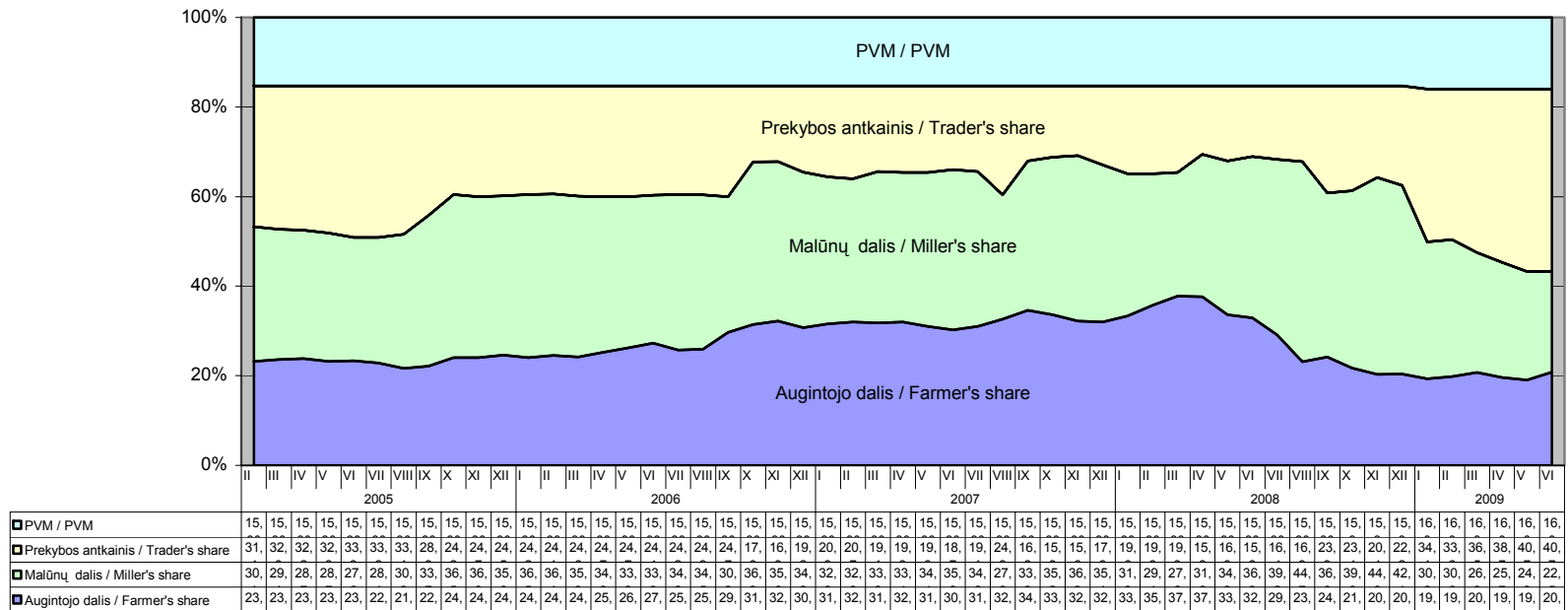
Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

	2005					2006					2007					2008					2009																																				
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI															
■ PVM / VAT	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15												
■ Prekybos antkainis / Trader's share	8,7	7,9	8,9	7,3	7,5	7,1	7,4	7,6	7,3	4,6	6,2	5,4	5,5	5,5	5,8	5,6	7,9	9,9	8,3	9,7	7,7	8,7	8,6	11	13	11	13	11	12	11	12	10	13	11	14	14	14	13	14	12	13	15	14	14	14	14	15	16	17	17	18	18	17	20	21	21	
■ Duonos pramonės dalis / Baker's share	55	56	56	57	57	58	58	58	56	57	56	57	57	57	57	57	57	56	54	55	54	55	52	53	50	48	50	49	50	49	50	48	50	41	41	41	42	42	45	45	42	44	43	44	44	45	47	46	45	45	47	47	49	47	47	47	47
■ Malūnų dalis / Miller's share	9,6	8,7	8,1	8,0	8,1	7,7	7,9	8,7	10	10	10	10	10	10	9,8	9,0	8,5	9,2	8,9	7,5	9,2	8,7	8,9	8,2	7,8	8,4	8,3	8,8	9,4	8,6	6,8	9,6	10	10	11	9,3	7,7	6,5	8,0	9,2	10	11	14	10	12	14	12	8,9	8,9	7,5	7,1	6,7	5,9				
■ Augintojo dalis / Farmer's share	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	12	11	11	11	13	13	13	14	13	14	14	14	14	14	13	13	16	18	18	17	17	18	18	19	19	17	16	14	11	11	10	9,6	9,3	9,0	9,3	9,8	9,1	8,9	9,8		

2 pav. Batono kainos grandinė 2005–2009 metais, proc.
Figure 2. Price chain of a loaf of white bread in 2005–2009, %

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

3 pav. Kvietinių miltų kainos grandinė 2005–2009 metais, proc.
 Figure 3. Wheat flour price chain in 2005–2009, %

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.